

Pekin'in dış politika çizgisi

I. Alexeyev
G. Apalin

International Affairs, Ekim 1975

Sosyalist dış politikanın en belirgin özelliği, onun çağımıza ve günümüz sorunlarına doğru bir yaklaşım getiren ve dünya sahnesinde, çalışan sınıfların karşılıklı işbirliği ve ittifakını gerektiren enternasyonalist sınıf karakteridir.

Burada önemle hatırlanması gereken nokta, Lenin'in «Çağın tarihsel durumunun ana karakteristiklerini, onun gelişiminin temel doğrultusunu, asıl sosyal içeriğini belirleyen sınıf hangisidir?» şeklinde özetlediği öğretisidir (1). İşçi sınıfı sosyalistlerinin, Lenin'in bu sorusuna verecekleri cevap tektir: Çağdaş süreci belirleyen unsur, uluslararası işçi sınıfı ve onun yarattığı en önemli gerçek olan dünya sosyalist sistemidir. Buna uygun olarak bilimsel sosyalizmin öğretisi, çağımızı kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı olarak, yeni sosyal düzenin nihai zaferine kadar, sosyalizmle kapitalizmin, yani iki karşıt sistem arasındaki mücadele ve rekabet çağı olarak niteler.

Sosyalist ve İşçi Partilerinin uluslararası konferanslarında kesinlik kazanan bu sonuç,

aslında aynı amacı taşıyan iki kampın saldırısına uğramaktadır. Bu saldırılar, emperyalist gericiliğin ideologları ile, yalnız sosyalist devlet politikası meselelerindeki tutar sızlıklarla yetinmeyip, iki ayrı dünya sisteminin ideolojik mücadele meselelerinde de emperyalist güçlerle birlikte hareket etme alışkanlığını her geçen gün biraz daha geliştiren Pekin'li yöneticiler tarafından düzenlenmektedir. Bu çakışmanın ideolojik plandaki somut şekillenmesi «iki süper devlet» doktrini ve son yenilik olarak da «Üç Dünya» tezi olmaktadır.

Hegemonyacı Görüş

Hegemonyacı görüş, Pekin'in belli bir dış politika geliştirdiği dönemlerde şekillenen, Mao ve yandaşlarının hegemonyacı «büyük han» emellerini haklı çıkarmak için ortaya atılan şovence doktrinlerin bileşkesidir. Mao Tse-tung, geriye gidecek olursak 1959 Eylülünde dış politika meseleleri üzerine yapılan bir konferansta «dünyayı ele geçirmeliyiz» di yordu. «Yetkin, sesini duyurabilir bir güç ya-

ratacağımız yer,..... ana hedefimiz bütün dünyadır». Bir yıl sonra da şöyle diyordu : «Savaş mı? Böylesi çok daha iyi. Emperyalizmin daha hızlı bir tempo ile çöküşünü mümkün kılacaktır. Diyebilirim ki bu iş üç yıl içinde olabilir. Çıkacak bu savaşta dünya nüfusunun yarısını imhası bir sorun değildir. Nüfusun üçte birinin sağ kalabilmesinden de korku duyulmamalıdır.»

Sarf edilen bu sözler ve iki konuşmanın arasında kısa bir süre olması tesadüfi değildir. Bir an için boş bulunup söylenmiş sözler değildir bunlar. Aslında bu sözler 1950 lerin sonunda dünya gerilimini arttıran, Mao'cuların Büyük Han şovenizmine yol gösterici ilkeler olarak ortaya çıkıyor; dünya hegemonyası, ve onu ele geçirme yöntemleri ve hatta Çin'in çıkarına uygun olarak dünyadaki güçler dengesini bozmak amacı ile bir dünya savaşını körüklemeyi amaçlıyordu. Bu nu izleyen 17 yıl içinde, Çin'in dış politika taktiklerinde gözle görülür değişiklikler oldu. Fakat ana stratejisi —Büyük Han Hegemonyacılığı— değişmeden kaldı. 1950'lerin sonunda ve 1960'ların hemen başında, Çin'li yöneticiler sosyalist ülkeleri kendi çıkarlarına boyun eğdirmek için sinsice çalışmalara başladılar. Umdular ki ,sol oportünist çizgi sosyalist kampın tüm maddi, manevi ve politik kurumlarını etkileyecektir. Mao'cular dünya yı, sonunda bir nükleer savaşın çıkması pahasına zorla «sosyalistleştirmek» ve dünya devrimci süreci üzerinde provokasyon politikası uygulayarak halkları kandırmak çabaları içindeydiler. 1957'ye dönersek, Mao Tse-tung, Sosyalist ülkeleri, askeri alanda güçlendikleri yerlerde, emperyalizme kılıç çekmeye çağırıyordu. Öyle ki Mao'ya göre Proletarya'nın burjuvaziyi dünya çapında bozguna uğratması için mutlaka savaşa gereksinim vardı.

Fakat 1963'de, Pekin'li yöneticiler, Sosyalist toplumun ve dünya Sosyalist hareketinin, Mao'cu platformu kesinlikle reddettiğini kavradıklarında, bu kez taktik değiştirdiler : Sosyalist kampa karşı geniş bir saldırı düzenlediler. Bunun yansıması, bir vakitler ulusal kurtuluş hareketlerinin önderi oldukları hayaline kapılarak, ulusal kurtuluş hareketlerinden doğabilecek hegemonyacı fırsatlar peşine düştüler. Dünya sahnesindeki ilerici güçlerin birliğini Çin'in çıkarları doğrultusunda

da baltalamak, sonuçta da dünya önderliğini ele geçirmek ana amaçları oldu.

1960'ların hemen sonunda, Pekin iki cephe (emperyalizm ve «modern revizyonizm» diye adlandırdıkları, SSCB ve sosyalist topluma karşı olan cephe) güya ulusal kurtuluş hareketlerinin desteği ile mücadele verip şoven hedeflerini gerçekleştirilmeye kalkıştı. Bu politik çizgi, sadece özlemi çekilen emellerin gerçekleşmesini suya düşürmekle kalmadı, «kültür devrimi» yıllarında uluslararası planda ve özellikle devrimci güçler arasında Çin'in ciddi bir tecridi sonucunu doğurdu.

Kendilerini iç politika alanında sosyalizm den koparan ve «sol» kanat mevzilerden kaynaklanan Büyük Han emellerini gerçekleştirmede başarısızlığa uğrayan Mao'cular, 1960'ların sonunda Çin'in dış politika eksenini kesinlikle sağa kaydırmışlar ve gerici emperyalist mihraklarla ilişkiler kurmaya başlamışlardır. Denebilir ki 1969'da Sovyet - Çin sınırındaki silâhlı provokasyonlar, Çin yöneticilerinin kendi şoven planlarını emperyalistlere teşhir etmeleri açısından önem taşır. Böylelikle Pekin, iki cephe üzerinde sözümona verilen mücadelede, saldırısının ana istikametini Sovyetler Birliği'ne ve dünya sosyalizmine yöneltip en azgın emperyalist merkezlerle birlik halinde, tek cephede, tek bir mücadele taktiğini benimsemiştir.

Mao Tse-tung ve yandaşları, dış politikalarının genel anti -sosyalist tezgâhlanışının ve dünya hegemonyası uğruna mücadelede en uygun koşulları yaratmayı öngören önemli bir taktik manevranın, sıçrama tahtası olarak gördükleri emperyalizm ile içli dışlı hareket etmeye pek iltifat ediyorlar. Günümüz aşamasında bu manevra Çin'in dünyada ayrı bir politik merkez olma niyetine ve dünya sorunlarının gelişimini kendi iradesine göre çarpıtma gücünü, doğal olarak da buna uygun bir politik etkinliği yaratma emellerine hizmet etmektedir.

Çin'li yöneticilerin uluslararası meseleleri hegemonya uğruna, bir mücadele alanı olarak kabul ettikleri için jeopolitik tahakkümü öngören tavırlarından çıkarılan sonuç proletaryanın sınıf mevzilerinin inkârıdır. Aynı zamanda dış politika sahasındaki Mao'cu görüşler ikili bir rol oynamaktadır : dış politikada Pekin'in pratik çıkarlarını haklı göstermek ve dünya gelişiminin objektif akışı-

na ters düştüklerinden, bu çıkarları kamufle etmek.

Şimdi Pekin, ideolojik platformunu genişletmeye çalışmakta ve hegemonyacı planlarının uygulanmasına yardımcı olacak güçleri kazanmak için bu platformu temel bir dayanak olarak kullanmaktadır. Pekin'li yöneticiler bu platformun «İki süper devletin hegemonyasına karşı mücadele» —1970'den beri Çin'in dış politikasına hakim olan temel görüş (1975 Haziranında ülkenin yeni anayasasında son biçimini almıştır.)— doktrini alması gerektiğine inanıyorlar. 1974'ün başlarında Mao'cu ideologlar bu görüşlerini «Üç dünya teorisi» olarak yeniden düzenlediler.

Pekin dünyadaki gelişmeleri, «İki Süper Devlet» doktrininin ışığı altında gözlemlemek ve bu gelişmelerin bağrındaki karmaşıklık, çok şekilliliği, sumi olarak yarattığı şemaya indirgemektedir. Buna göre : Dünya hakimiyetini ellerinde bulunduran İki Süper Güç vardır. Bunlar, «Dünya hakimiyetiyle, küçük orta ve zayıf devletleri ele geçirmek, dünyayı nüfuz alanlarına bölerek onu paylaşmak isteyen ABD emperyalizmi ve Sovyet sosyal emperyalizmidir». Bundan hareketle modern uluslararası ilişkilerin özü «Küçük ve orta ülkelerin iki süper devlete karşı» mücadelelerinde yatmaktadır. «Üç Dünya Teorisi» ne göre, ABD ve SSCB «Birinci Dünya» oluştururlar, ileri ülkeler «İkinci Dünya» ve gelişmekte olan ülkeler «Üçüncü Dünya» olarak karşımıza çıkar.

Mao'culuğun Genel Kuralı : «Dürüst Olmamak»

Çin liderliğinin «İki Süper Devlet» olarak dillerine pelesenk ettikleri propagandanın ardında yatan nedir?

İlk ağızda, meselelere bir sınıf yaklaşımı olmadığından, sosyalizm, barış ve toplumsal ilerlemenin çıkarlarına hizmet eden Sovyetler Birliği'nin gücü ile emperyalizmin kalesi olan ABD'nin askeri - ekonomik potansiyeli arasındaki kesin ayrımı görmemezlikten gelmesi kendi dar şoven emellerinde tam bir uygunluk göstermektedir. Bundan ötürü de Pekin'in bu doktrine gereksinimi vardır.

Sovyetler Birliği'nin büyük ve güçlü bir devlet olduğu tamamıyla doğrudur. Ama her şeyden önce, sosyalist dış politikayı proleterce yürüten bir Sosyalist devlettir. Çıkarlarına

nasıl sarılması gerektiğini bilmektedir, ama bu çıkarlar sıradan bir devletinki gibi basit çıkarlar olmayıp, dünya sosyalist sistemine, uluslararası sosyalist harekete, halk kurtuluş savaşlarına destek olan enternasyonal görevlerle ulusal görevleri birbirine (bağlayan) sosyalist bir devletin çıkarlarıdır. Hegemonyacılık peşinde koşmak Sovyet sisteminin ve sosyalist ideolojinin doğasına tamamiyle aykırıdır.

Emperyalist ülkelerle ilişkilerinde Sovyetler Birliği, emperyalizmin saldırgan niyetlerine karşı kesin muhalefetini ve acımasız ideolojik mücadelesini, acil uluslararası sorunlara yapıcı bir yaklaşım temeline dayanarak farklı sosyal sistemlere sahip devletlerle karşılıklı ilişkiler kurma arzusuyla birleştirebilmektedir. Sovyetler Birliği ile ABD'nin, sosyo ekonomik yapıları, politikaları ve ideolojileri bakımından birbirlerinden kesinlikle ayrıldıklarını, Lenin'in belirttiği gibi bir birleriyle tarihsel olarak kaçınılmaz bir mücadeleye girdiklerini ve iki ayrı «kampa» ait olduklarını bir an bile akıldan çıkarmamak gerekir. Ama bu, hiçbir şekilde onların barış içinde yanyana varolma ve karşılıklı işbirliği temeline dayanarak ilişkilerini geliştiremeyecekleri demek değildir. Meselenin özü budur, yoksa Pekin propogandasının ümit sizce gerçekleri tahrif ederek «iki emperyalist süper devletin çelişkisi» olarak koyduğu gibi değildir.

İlerici dünya kamuoyu, Sovyet ve ABD politikaları arasındaki temel ayrımın bütünüyle farkındadır. Bundan ötürüdür ki, bu yıl haziran ve temmuz aylarında Meksiko'da, uluslararası kadın yılı dolayısıyla düzenlenen Birleşmiş Milletler konferansına katılanların, «Süper devletler» ile ilgili hazırladıkları raporunu okumak isteyen Çin delegelerinin bölücü çabalarına karşı kararlı bir biçimde karşılık vermesi asla bir raslantı değildir. (Reddedilen Pekin raporu Sovyetler Birliği'ne karşı, onun «emperyalist, kolonyalist ve neokolonyalist» bir politika izlediğinden dem vuran saldırılarla doluydu.) Sonunda, Pekin delegelerinin iflâs eden bu çabalarının yerine Konferans; Sovyetler Birliği'nin, uluslararası düzeyde barış ve silâhsızlanma çabalarına olan gözle görülür katkısını dile getiren Küba önerisini kabul etti, raporun içeriği konferansta onaylandı.

hegemonyasına karşı» mücadele bahanesiyle, Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin uluslararası politikada, her alanda kazandığı başarıları karalamakla kalmamış ama emperyalist güçlerle birlikte, doğrudan bir askerî ve politik bloklaşmanın yollarını arayarak emperyalizme çanak tutmuş; bunun için de sınıfsal özü olmayan «iki süper devlet» teorisini namluya sürmüştür.

Maocular, Sovyetler Birliği'ne ve sosyalist topluluğa karşı giriştikleri mücadelelerin de emperyalizmin bir dost, bir müttefik olabileceği kuyrukçu yargılarını meşrulaştırmak amacıyla, ABD emperyalizminin artık gücünü kaybettiği, yerinin «Sovyet sosyal emperyalizmi» tarafından alınmakta olduğu yolunda birtakım saçma teoriler de geliştiriyorlar. Pekin'in «teorik» araştırmaları ve fiili hareketi, emperyalist ya da başka türlü gerici ideolojilerle ittifak kurma yolundaki çabalarını göstermektedir. Böylelikle Çin —kendilerine göre— dünya hakimiyetini ele geçirebilecektir.

Maocu politikanın bu yüzü ve «İki süper devletin hegemonyasına karşı mücadele» teorisinin özü, Pekin'in, barış ve dostluk antlaşması maskesi altında, aslında Tokyo Shimbun'un da yazdığı gibi Japonya'yla giriştiği askerî bir pakt karakteri taşıyan Anti - Sovyet ittifak çalışmalarınıdır. 16 Nisan 1975'de Japon Budist örgütü, Soka Gakkai'nin başkanı (D. Sakhada), ile Çin Halk Cumhuriyeti devlet konseyi başbakan yardımcısı Hsiao Ping, Amerikan hegemonyasına karşı yapılacak bir şeyin olmadığını ve bu durumun da Sovyetler Birliği üzerindeki toprak taleplerinde Japonya'ya yararlı bir şey olacağı konusunda görüş birliğine vardılar (2) Japan Times şöyle yazıyor: «Çinliler bu görüşmeler sonunda kabul edilen «Üçüncü ülke» maddesinin aslında Sovyetler Birliğini hedef alan bir realite olduğunu gizlemekten kaçınmıyorlar.» (3) Başka yoruma gerek yok, samırız.

Sonuç olarak, «Uluslararası ilişkileri halklar arasındaki ilişkilerin özgül bir şekli olarak değil de, sosyal ve politik sistemleri farklı devletlerin dış politikalarının bir karmaşası olarak belirlendiği» Anti-Marksist teşhisine varan Maoculuk, Çin'i iki sistem arasındaki mücadelenin dışında tutmağa çalışıyor ve onu uluslararası plânda tecrit edilmiş bir

politik güç haline sokuyor. «Güçlüler zayıfları, büyükler küçükleri ezer.» ve «fakir ülkeler zenginlere değil, ama zenginler fakirlere muhtaçtır.» vb.)

Çinli yöneticiler, uluslararası ilişkilerin ideolojisiz ve dünya olaylarına sınıf pusulası olmaksızın yaklaşmak, kendilerini ilkesiz manevralara sokabilir; dış politikada tutarsız ve sürekli zigzaglar çizebilirler herhangi bir devleti kendi saflarına çekebilirler, ve dünya sosyalizmine ve Sovyetler Birliğine karşı anlamsız başboş bir bloğa icazet verilebilir sanıyorlar. Sosyalist devletleri, gelişmekte olan ülkeleri ve emperyalist devletleri de içine alan bir bloktur bu. Gerisi oldukça kolaydır artık, Çini dünya hakimiyetine götüren yollar açılmıştır. İşte ilke haline getirilmiş bir dürüst olmama örneği.

BİR ÖĞRETİNİN «SERECESİ»

Pekin'in sağa kayışımı ve emperyalizm ile yakınlaşmasını haklı gösteren ve buna eşlik eden dış politika teorileri, Çin yöneticileri tarafından «yaratılmamış» Batılı politikacılar ve ideologlardan ödünç alınmıştır. Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi yayın organı Nowe Drogi, şunları yazıyordu, «Maocuların, sınıf özüne inmeyip «iki süper devletin» tahakkümü küçük ve orta ülkelerin büyük devletlere karşı olması da sanayileşmiş ileri kapitalist ülkelerin gelişmek yolundaki ülkelere düşman olması tezlerini ödünç aldıkları yer, Burjuva propogandasının cephaneliğidir.

Burjuva ideolojisinin bu taklidi ve uygulanması süreci devam ediyor.»

«Süper Güçler» teorisi, altmışların hemen başında dünya hakimiyetini ele geçirmek için emperyalizmin yeni bir kılık içinde yayılması düşüncesini geliştiren Amerikan ideologlarının kalemlerinden doğmuştu. ABD Komünist Partisi genel sekreteri Gus Hall «iki süper devlet» teorisine işaretlerle, «iki süper devlet» görüşünün, büyük iş çevrelerinin büyük işveren sendikalarının görüşünden hiç de aşağı kalır yanı yoktur, anti-mono pol mücadeleyi reddeder, Uluslararası plânda «Süper devlet» teorisi, anti-emperyalist ruhu körelmeye yarar.» dedi.

1968'de (Yani Pekin'in bu görüşü benimsemesinden iki yıl önce), ünlü Franz Josef

Strauss, «Meydan Okuyuş ve Cevap» adlı kitabıyla kendi rekabet platformu görüşünü ileri sürmüştü. «Süper devlet» teorisine dayanan «Avrupa programı», yazısı da tasta-mam böyledir. Fransız Komünist Partisinin haftalık yayın organı France Nouvelle'in açık laması: «süper devlet teorisi ya da süper devletler teorisi yalnız Çinli yöneticilerin sahip çıktığı şeyler değildir. Birleşik Devletler ile SSCB arasındaki temel ayrımı, emperyalizm ile Sosyalizm arasındaki uçurumu hergeçen gün daha da aşıkârlaşan ana ayrımı gözlerden gizlemek amacıyla dünyanın en gerici mihraklarınca tezgahlanan anti-sosyalizmin bir başka cinsidir.» şeklindedir.

Ama dünyadaki güçler dengesi değiştiği gibi, artık anti-sosyalist mihraklar «Süper Devletler» teorisiyle emellerini gerçekleştire-meyeceklerini anlamaya başlamışlardır. Dünya sosyalizminin büyüyen gücüne karşı koya-mada emperyalizmin yeteneksizliğini gö-re-rek, sosyalist topluma karşı bir denge unsuru olarak kullanılabilecek güçlerin toparlanabilmesi için teorik araştırmalara giriştiler. Bu çabaları şimdi ideolojik bir akım olarak uluslararası ilişkilerdeki «çok kutuplu du-Emperyalizmin milliyetçiliği sömürme ve Sosyalist ülkeler ve Dünya Devrimci sürecinin öteki somut atılımları arasındaki bağ-ları zayıflatma amacına paralel olarak Pkin önderliğinde gereksinimlerine uygun düşen «Çok Kutuplu Dünya» tezini de benimseyip geliştirmeye başladılar. Haziran 1971'de, ABD egemen çevreleri Dünya politikasının «Beş Merkezi» -SSCB-ABD, Batı Avrupa Japonya ve Çin- olduğu görüşünü ileri sürdüğünde Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başbakanı, İngiliz Sunday Times Gazetesinin muhabirine, aynı görüşte oldukla-rını belirtmişti. «Çok Kutupluluk» teorisini olduğu gibi benimseyen Çinli yöneticileri bu kez 1972 de, Pekin'in hegemonyacı stratejisine uygun düşmediğinden anılan «Beş Merkez» tezine baş vurmaktan ısrarla kaçındılar. «Beş Merkez» şeması, her «Merkez»in etrafında bir etki ve boy gösterme alanı doğması gerektiğini öngörür, bu da her şeyden önce Çin'in muhaliflerini güçlendirmeye yarar. İkinci olarak yalnız Çin'in etrafında kü-melenen devletlerin kuracağı «Anti-Hegemonyacı» bloğun, «İki Süper Devlet»e karşı yönelmiş bir blok'un, her şeyden önce en önemlisi

günümüz aşamasında SSCB'ye karşı kurulan bu blok'un Mao'cu dış politika emellerini yere çalar.

Sonuç olarak, Mao'cular dünyayı, «Birbirine Zıt Üç Dünya» ya bölerek bir doktrin yarattılar. Bu politik kalıpsallık, Çin'in askeri ve ekonomik güçsüzlüğünü gözlerden saklayarak ÇEŞİTLİ ittifaklar kurmayı hedef alan Pekin'in Hegemonyacı yayılma emellerini meşrulaştırmak için, özlemi duyulan Süper Güç» ve «Çok Kutupluluk» teorilerini içinde taşımaktadır. Pekin'in, «Üç Dünya» doktrini haline dönüşen «Süper Devletler» teorisi, Sosyalizmin ve kapitalizmin güçleri arasındaki mevcut mücadele tarafından karakterize edilen günümüz uluslararası ilişkilerini hedef almakta ve Çin'i Dünya Sosyalizmine düşman bir devlet olarak ortaya çıkarmaktadır. Böylelikle, «Çok Kutuplu Dünya» Teorisini geliştiren emperyalist ideologların eline silâh verilmektedir.

MAOCU JEOPOLİTİK

Mao kliği, Uluslararası plânda doğrudan sosyalizme karşı yürüttüğü, ideolojik bölücülükten kaynaklanan teorileriyle yayılma özlemini gizlemiyor.

1969'da Çin KP 9'uncu milli kongresi, emperyalizmin tam bir çöküşe gittiğini ve Sosyalizmin dünya zaferine doğru yürümekte olduğunu ilân ederken onuncu milli kongre raporu ise «halâ emperyalizm ve proleter devrimleri çağındayız» tanımlamalarını getiriyordu. (4)

Lenin'in yepyeni koşullarda, Büyük Ekim Devrimini yaratan koşullarda, getirdiği, süreç tanımının «halâ» vurgulayıcı sözcüğünü kullanarak çarpıtılması, SSCB'deki Sosyalist Devrimin zaferinin Dünya çapındaki tarihsel önemini, besbelli ki, karalama niyeti taşımaktadır. (Büyük Ekim Sosyalist Devriminin 57 inci yıldönümü vesilesiyle Çinli yöneticilerin gönderdikleri telgrafta «Büyük» ve «Sosyalist» sözcüklerine yer verilmeyişi kesinlikle bir rastlantı sonucu değildir, Pekin propagandası yalnızca Çin halkının Sosyalist kazançlarını yok etmek için tezgahlanan kültür devrimi dedikleri gerici değişikliği nitelendirmede «Büyük» sözcüğünü kullanmaktadır.) Lenin'ci formülü tahrif ederek, ve onu çağ daş sürecin tanımında kullanmaya yelten-

mekle „Maocu teorisyenler Dünya Sosyalist sistemine karşı takındıkları gerici tavırlarını haklı göstermek istiyorlar.

Bununla da yetinmeyen Çin’li yöneticiler savaş kışkırtıcılığı yaparak çağımızın açıklanmasında tahrifat yapıyorlar. Güçler ittifakında bellibaşlı bir değişiklik yok, barış politikasının bir aracı olarak sosyalizm diye bir şey ortada zaten mevcut değil, yeni bir dünya savaşıyla gerilimi körüklemek en akla yatkın bir davranış olacağından çağın hakim özelliği böyledir, diyor Pekinli yöneticiler. Bu son model «teorik» yenilgi getiren Maocuların iddiası; içinde sistemlerden birine Çin’in de taraf olacağı ya da kendisine en avantajlı gelen «süper güçler» den birine yaslanarak, iki karşıt sistem arasında, SSCB ile ABD arasında, «Emperyalistler arası» çatışma olarak özlemini duydukları bir çatışma tablosu nu çizme cesaretini veriyor.

Çinli yöneticilerin, Çini dünyanın efendisi haline getirme istekleri karşısında olasılıkla Sosyalist kampın ve Batılı güçlerin, bu yayılma plânlarının uygulanmasına engel olacakları gerçeğini inkâr etmek meseleyi basite indirmek demektir. Birinden birinin zayıf düşmesi Pekinin yayılmacı emellerini gerçekleştirmeyi kolaylaştıracaktır. O zaman bu «iki engelden» en önemlisi hangisidir? Herşeyi hesaba katan Pekin emperyalizme karşı yürütülen Halk Kurtuluş mücadelelerinin sonucu olarak dünya kapitalist sisteminin ciddi bir şekilde zayıfladığının bilincindedir ve kapitalizmin gün geçtikçe derinleşen genel bunalımının da farkındadır. Dahası da var, «Baş Düşmanın yok edilmesinde», Pekin, Mao nun, emperyalist savaş ve saldırganlık politikasının karşılıklı tahribata, ya da en azından uluslararası plânda Çin’in şimdiki kazançlarını kaybetmeye yol açmanın asla kötü olmadığı yolundaki «Buyruklarına» sarılmaktadır.

Pekin propagandasının «Lağvettiği» Sosyalist sistemin durumuyla ilgili olarak Çin’li yöneticiler, önder devrimci gücün Sosyalist Sistem olduğu, biricik devrim kalesi olduğu ve dünya devrimci gelişimini de peşinden sürüklediği gerçeğini artık kulakardı edemiyorlar. Bu evrensel birikim, günümüz Pekin yöneticilerinin plânlarını bozuyor. Artan ekonomik ve savunma potansiyeli ile sosyalist sistem dünya barışının güvenilir bir kalesi ol-

maya devam etmektedir.. Aynı zamanda Çinli yöneticilerin Uluslararası politikada, Çin’in iç politikasına ilişkin gerici plânların tezahülünün bir aracı olan savaş kışkırtıcılığına karşı sağlam bir kalkandır.

Pekin’in, tüm saldırılarını Emperyalizme değil de öncelikle Mao’cu grubun «Büyük Han» emellerine en büyük engel olan sosyalist topluma doğru yöneltmesindeki neden budur. Pekin, dünya kapitalist sistemi ile yalnız flört etmekle kalmıyor, emperyalizmin, sosyalizme karşı yürüttüğü, dünya sosyalist sistemi bütünlüğünü bozmak ve parçalama mücadelesine de katılıyor.

Pekin’in aktif dış politikası, sosyalizme ve ilericiliğe açık olmayıp emperyalizme ve gericiliğe açıktır. Bir sistem olarak kapitalizmi güçlendirmeyi hedef almıştır. «Üç Dünya» adını vererek yarattığı teorisinin de yardımıyla, Çin önderliği, gelişmekte olan ülkeleri ve emperyalist devletleri, «Süper devletlere karşı mücadele ile görevlendirilmiş topluluk» şiarı altında birleştirmeyi amaçlayan saçmasapan bir blok kurmak istemektedir. Emperyalizmin, Neokolonyalist politikasına yağdırılan bu övgü, gelişmekte olan ülkeleri ile, örneğin Japonya, İngiltere, Federal Alman Cumhuriyeti ve Fransa gibi emperyalist devletlerin «Anti-hegomonistik mücadelede çıkar bütünlüğü» üzerine düzdükleri teoride kendini göstermektedir. «Süper devlet tahakkümünü ve Dünya halklarının en tehlikeli düşmanı olarak herşeyden önce SSCB yi ortadan kaldırmak amacıyla İkinci Dünya ülkelerini kendi safalarına çekebilmek için Üçüncü Dünyayı kafakola almaya uğraşıyorlar.» (5) Onlara göre, SSCB eskiyen emperyalizmden daha tehlikelidir.

Maocu genişleme politikasının ve «Üç Dünya» teorisinin gerçek yüzü bugün gelişmekte olan ülkeler, ilerici çevrelerince reddedilmektedir. Malaga gazetesi, İmango Vaovao şöyle yazıyor, «Bugün dünya, iki sistem, Sosyalizm ile emperyalizm arasındaki uzlaşmaz mücadelenin sahnesidir ve üç dünya tezini geliştirenler ulusal kurtuluş hareketlerinin önüne set çekmek ulusal kurtuluş mücadelesi veren halkların sosyalist devletler ile olan gerçek ve doğal ittifakını baltalamayı aynı zamanda kozları emperyalistlerin ve onların yandaşlarının eline vermek istemektedirler.»

Pekinli yöneticiler aynı politikayı sosyalist ülkelere de uygulamak istemektedir. Çin propagandası sosyalist devletlerin dünya sahnesinde bağımsız bir güç olarak seslerini duyurduklarını görmüyor ve onları ekonomik gelişme düzeylerine ve coğrafi konumlarına göre «ikinci» ya da «üçüncü» dünya diye sınıflamaya tabi tutuyor. İçinde yaşadığımız aylarda sosyalist ülkelere karşı Pekin'in geliştirdiği propaganda faaliyetinin iki yön izlediği görülür: a) Sosyalist kampı oluşturan ülkelerin birlikten kopmasını öngören provokatif yöntemler b) Kapitalist dünya ile içli dışlı ilişkiler kurma doğrultusundaki çabalar.

Uzun zamandan beri Çinli yöneticiler, sosyalist topluluğun Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ve Varşova Antlaşması örgütü gibi kolektif kuruluşlarını yıpratmak ve işgöremez hale getirmek için büyük gayretkeslik içindeler. Ortak Pazarı ve NATO'yu aktif bir şekilde destekledikleri de malumdur... Tek kelime ile Pekin, sosyalist ülkelerin barışçı politikasını bozmak için emperyalizmin en militan mihraklarının gözüne girmek isterken elinden geleni ardına komamakta, Sosyalist topluluğu emperyalist bloklar ile askeri-politik çatışmalara sevk etmek istemekte, sosyalist ülkelerin ekonomik gelişmelerini yadsımakta ve böylelikle iki sistem arasındaki tarihsel mücadelede sosyalizmin mevzilerinin güçlenmesini engellemektedir.

Aynı zamanda, uluslararası planda ele geçirmeye çalıştıkları ana hedeflerin ne olduğu gün gibi meydandadır. Maocu önderler çağdaş bir taktik müttefik olarak emperyalist devletleri kazanmak istemektedirler. Büyük han plânlarını gerçekleştirecek bir düzeye ulaşabilmek için kapitalist ülkeler ile içli dışlı olmakla Çin'in askeri ve sanayi potansiyelinin güçleneceğini plânlıyorlar.

PEKİN'İN SAVAŞA VE BARIŞA KARŞI TAVRI

«İki süper devlet'e karşı mücadele» tezi Maocu'ların, halkları, savaşa iterek sonunda dünya hakimiyetine giden yolları Çin'e açık tutmayı ilke edinen saldırgan politikası ile savaş ve barış konularında Pekin'in provokatör suratını maskeleyerek için geliştirilmiştir... 1975 Haziranında toplanan Ulusal Halk Kong

resinde, Çin basını ve ÇHC devlet görevlileri «iki süper devlet» edebiyatından inciler dökülükten sonra bir dünya savaşının kaçınılmazlığı ve onun devrim davasına «yararlılığı» propagandasını yoğunlaştırdılar. Denildi ki, «iki süper devlet» her şeyden önce Sovyetler Birliği «bir dünya savaşının temel nedenidir.» Jenmin Jihpao, «Devletler arasındaki büyük çapta bir anlaşmazlık dünya savaşının kıvılcımı olacaktır. O vakit de özlemi duyulan gün gelecektir.» Ama süper devletler «birbirlerine saldırmazlar ise o zaman halklar onlara karşı ayaklanacaklar ve ne olursa olsun gene savaş olacaktır.» (6)

Yani Pekin'li ideologlara göre, son tahlilde dünyanın gelişim süreci, devletleri SSCB ye karşı bir genel savaşa itecektir. Bu anti - marksist «teori» ile yola çıkan Maocular uluslararası çelişkilerden kazançlı çıkabilmek için nerede yapabiliyorlarsa orada silâhlı çatışmaları kışkırtma doğrultusundaki niyetlerini gizlemiyorlar. Sorunların özüne eğilme zahmetine katlanmayan Çinli devlet adamları sorunların barışçı bir çözümünü bulmak için Çin'in harcayarak zamanı olmadığını ve bütün dünya sorunlarının köklü bir çözümünü ancak savaşın getirebileceğini, Pekin'e gelen yabancı konuklara söylüyorlar... «Üçüncü dünya savaşının önüne geçilemez, pek büyük bir olasılıkla bu savaşta çok insan ölecek ama ezilen ulusların ve insanlığın sorunlarının çözümünü kolaylaştıracaktır savaş. Asla kötü bir şey değildir.» 21 Temmuz 1975 de Japon gazeteciler ile yapılan basın toplantısında bu lafları eden Teng Hsiao - Ping'tir.

«Savaşa hazırlık» kampanyasını yürütürken Çinli önderler, kendilerine egemen olan büyük harn ve hegemonyacı Ruh'u gizlemeye gerek duymuyorlar. Maocu teori dergisi Hunk Jihî, «her kim savaşa hazır olur, o ötekiler üzerinde hakimiyet kurar. Her kim bunu yapmaz, başkaları onun üzerinde hakimiyet kurar.» (7) diyor. Şimdi Pekin propaganda makinesi, yıllarca aynı şeyi Çin de yaptığı gibi «savaşa hazır olun, açlığa hazır olun» gibi sloganlar ile yürüttüğü kampanyasını tüm dünyaya yayma uğraşısı içinde.

Mao grubunun, Sovyetler Birliği ile ABD arasında çıkacak silâhlı çatışma çok işine gelir. Pekin, bu iki ülke arasındaki «işbirliği» üzerine olan tezini terkederek, Sovyet A-

merikan çelişkinin «uzlaşmaz özü»nü vurgulamaya geçti. «Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki uzlaşma ve işbirliği, aralarındaki anlaşmazlık evrensel, uzun vadeli ve kaçınılmaz olduğu için, ancak kısmi, geçici ve koşullara uygun olabilir.» (8) Çinli yöneticilerin olmasın içtenlikle ümit ettikleri şeydir bu. Propagandasında, Pekin «iki egemen güç arasındaki mücadelede tayin edici sonuç silah gücü ile alınacaktır» görüşünü halkın kafasına sokarak SSCB ve ABD arasında askeri bir çatışmanın kaçınılmazlığı fikrini körükliyor. (Bundan 30 yıl kadar önce Mao Tse-tung içtenlik ile şuna işaret ediyordu : «Uluslararası durumun gelişmesinde pek çok şey SSCB ve ABD arasındaki ilişkilere bağlıdır. Bundan ötürü aralarında ki bir çatışma önlenmelidir.»)

Pekin, Sovyet-Amerikan ilişkilerinin bozulması ve onların askeri-politik alanda karşı karşıya gelmelerini sağlamak için elinden gelen herşeyi yapıyor. Uzayın derinliklerinin barışçı bir anlayışla keşfi için çeşitli ülkelerin ortak çabalarına yeni ufuklar kazandıran Soyuz-Apollo uluslararası deneyi bile, Pekin Basını tarafından silâhlanma yarışının ve savaş hazırlıklarının bir unsuru olarak «iki süper devlet arasındaki mücadelenin» uzaya kaydırılması olarak dile getirildi. (9)

Geride bıraktığımız aylarda Pekin'in savaşa ve barışa karşı tavrında bir farklılık daha türedi. Bir yandan Ulusal Halk Kongresi, yüzyılımızın sonuna kadar Çin'in ekonomik gelişim düzeyini bu alanda dünyanın önde gelen ülkelerinkine çıkarma görevini gündeme alırken (10), öte yandan Maoçu diplomatisi, gerilimin siktet merkezini Çin sınırları dışına çıkarmak için azami çabayı gösteriyor ve barış içinde bir arada yaşamak, saldırmazlık ve kuvvet kullanmama ilkelerinden hareket ile ABD ve Japonya gibi hatırı sayılır güçler ile ilişkiler kurma zemini arıyor.

Aynı şekilde Pekin, SSCB'ye ve ABD'ye kaçınılmaz bir mücadelenin (kederli) tablosunu takdim ediyor. Stratejik silâhlardaki indirimi değil de, aksine bu tür silâhların yapımını hızlandırarak, ABD'ye, Sovyetler Birliğine karşı silâhlanmayı tavsiye ediyor. «Süper Devletlerin aralarındaki uzlaşma anlaşmasına» atıf yaparak, Pekin bütün öteki devletlere silâhlanmayı «telkin» ediyor. Yal-

nızca ileri ülkelere değil , gelişmekte olan ülkelere de bu yarışa katılmayı salık veriyor. Ve resmen bütün dünyayı yeni bir dünya savaşına hazır olmaya çağırıyor. Maoçular büyük bir olasılıkla, Çin kendini bir kenara çekip tarafsız kalırken, devletlerin çoğunu birbirleriyle kıyasıya savaştırarak sokacak bu provokasyonun sonucu olarak, Çin'in yitirdiği zamanı telafi edeceğini, ekonomisini ve askeri varlığını güçlendireceğini ve yirmi-yirmibeş yıl içerisinde dünyanın önde gelen askeri ve politik gücü olacağını umuyor olmaları.

Emperyalizm her zaman dünyadaki savaş tehlikesinin gerçek kaynağı olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Bu yüzden Maoçuların emperyalizm ile ittifak kurma çabaları ve Pekin'in, en saldırgan emperyalist mihrakları bir «kaos» ortamı yaratmak için kışkırtma çizgisi barışa ve halkların güvenliğine indirilmiş ciddi bir darbedir.

Kardeş sosyalist ülkelerle sıkı bir işbirliği içerisinde hareket ederek, gerici güçlerin sinsice planlarını bozan Sovyetler Birliği detant politikasının kökleşmesini ve uluslararası ilişkilerde soğuk savaşın izlerini ortadan kaldırmayı gerçekleştiriyor. Hergün batıl politikacılar ve devlet adamları şu gerçeği daha iyi anlamaya başyorlar; Savaş kapitalizm ve sosyalizm arasındaki tarihsel mücadeleyi sonuçlandıramaz. Hitler Almanyasına karşı kazanılan zaferin 30'uncu yıldönümü dolayısıyla Moskovada düzenlenen bir mitingte konuşan Leonid Brejnev, «Partimizin kesin barışçı politikasının ve dünya sosyalizminin güçlülüğü ve etkinliğinin bir sonucu olarak yeni bir dünya savaşının patlak vermesi tehlikesi azalmıştır. Ve biz bunu uzun vadeli olarak tamamen ortadan kaldırmak için elimizden gelen herşeyi yapacağız.» demektedir.

SALDIRGAN DİPLOMASI

Pekin'li teoriyenler ne kadar uğraşsalar sa uğraşsınlar «iki süper devlet» ve «Üç dünya» teorilerinden kaynaklanan Maoçu politikasının Büyük han ve sosyal şöven özünü gözlerden saklayamayacaklardır. «Süper devlet» yöntemleriyle «hegemonyacılıkla» suçlanması gereken bir kimse veya birşey varsa o da Mao grubu ve onun politikasıdır.

Başlangıçta Maocular «İki süper devlet» görüşünün hegemonyacı özünü bir parça de-
ğiştirmişlerdi, bu görüşleri özellikle Batıda
kendilerinin gibi yorumlandığında sevinç-
lerine diyecek yoktu. Eylül 1970'de, Fransız
gazetecisi François Debray aynı yılın yaz
aylarında Çinli yöneticilerle yaptığı görüşme-
lerden duyduğu memnuniyeti kamuoyuna
açıkladı. Fransız gazetecisine göre, Çin'in
«İki süper devletin dünya hakimiyetine» son
verecek biricik devlet olduğu noktasına Çinli
yöneticiler açıklık getirmişlerdi. CHC'li ön-
derlerden biri, Çin'e «küçük» ve «zayıf» ül-
kelere hamilik etmek istediğinden, saygı du-
yulması gerektiğine değinmişti.

Ama gelişmekte olan ülkelerin bu sahte
demeçlere kanmadığı görüldüğünde Pekin
derhal taktik değiştirdi. Bugün ise sık sık
«Çinin asla bir süper devlet olmayacağı» ve
«Hegemonya peşinde koşmayacağı»nı ilan
ediyor. (11)

Ama halen pratikteki faaliyeti bu iddiala-
rına taban tabana ters düşüyor. Maocu Çin
aşında dünya sahnesinde kelimenin tam an-
lamıyla «Bir süper devlet-bir tahakküm un-
suru» olarak rol almak istemektedir.

Çin «Süper devlet» ve «Hegemonya» kav-
ramlarından ne anıyor? «Bir Süper devlet
kendisini en başa koyar ve ötekilerin omuz-
ları üzerinde yükselir.» Çini ziyaret eden bir
karşı zora ve kuvvete başvurma ve başkılarla
Teng Hsiao-Ping «Hegemonya diğer ülkelere
karşı zora ve kuvvete başvurma ve baskılarla,
onur kırıcı davranışlarla bu ülkeleri ezme
ve kendi iradesini onlara kabul ettirme po-
litikası demektir.»

Maocularının dışında böylesine ken-
di büyüklük kompleksinin esiri olmuş ve
devletler hukukuna bu denli saygısızlıkta bu-
lunan ve onu küçük gören başka bir hüküme-
te rastlamak zordur. Çin'in dışında hiçbir mo-
dern devlet diğer devletler üzerinde bu kadar
amansızcasına toprak talebinde bulunma-
mış, ve komşularıyla sınırlarında periyodik
sürtüşmeler yaratmamıştır. Bugün Çin, res-
mi ağızlarının açıkça detant'a karşı çıktığı
yegane ülkedir. Detant politikasını ortadan
kaldırmanın «hakkı» bir şey olduğunu «kanı-
tlayan» ve gerilimi bir dünya savaşı lehine
arttırmayı hevesleyen tek devlettir. Ülkele-

rin çoğu tarafından kabul edilmesine rağmen,
Pekin barışın korunması için yapılan uluslar-
arası antlaşmalara katılmayı gerekli görmü-
yor. Bu da Çin'in tutumunun «başkalarının
omuzları üzerinde yükselmiş» olduğunu ka-
nıtlamıyor mu?

Maocular kendi egemenliklerini mutlak-
laştırırken başkalarının egemenliklerine de-
ger vermemektedirler. 21 Nisan 1975 tarihli
parlamento konuşmasında Hindistan dışişleri
bakanı Swaran Singh şunları söyledi: «Pekin
Hindistanın kuzey sınırlarına askeri yığınak
yapıyor ve Mizoram ve Nagaland Kuzeybatı
eyaletlerindeki düşman unsurları politik plan-
da desteklemekle kalmayıp, üstelik somut
eylemlerle, ayrılıkçı unsurları eğiterek ve
onlara silâh tedarik ederek desteğini sürdür-
üyor. Maocu ajanların politik ve ekonomik
sabotaj misyonlarını yerine getirmek için En-
doneyaya nasıl sızdıkları iyi bilinen olay-
lar arasındadır. Indonesia Times, bunun Pe-
kin'in Endonezya'ya karşı bir sabotajı oldu-
ğunu vurgulayarak yazmıştı. Geçtiğimiz
haziran başlarında Endonezya Parlamentosu
Dış İşleri, Savunma ve Güvenlik Komisyo-
nu başkanı Imran Rashadi «Pekin'in güney-
doğu asya ülkelerinde yarattığı iktisadî boz-
gunculuğun özel önemine» işaret etti.

Asya basını Güneydoğu Asya devletleri-
ne yönelen saldırgan akımın «kültür devrimi»
dönemini hatırlatan Maocu politikadan kay-
naklandığına geniş yer veriyor. Dünya basını-
ndaki haberlere göre, Pekin'li seçkinler
içerisinde «Kültür devriminin yüksek dere-
celi destekleyicileri «diplomatik ilişkilerdeki
aşırı ihmalkârlık ve 'dünya devrimi'nin çı-
karlarına saygısız davranışları gerekçesiyle
Afrika ülkelerindeki Çin elçiliklerinden ge-
ri çekildiler. Nepal'e dostluktan bahseden Pe-
kin ülkedeki isyancı güçleri düzenli bir şekil-
de desteklemekte, silâh ikmal yapmakta meş-
ru hükümeti devirmek için faaliyet gösteren
Pushna Lala ve öteki «devrimci» grupların
yanında yer almaktadır.

Burma, Malezya, Tayland Filipinler, Sin-
gapur ve Endonezya politikasını fiiliyata ge-
çiren Pekin eski «Sopa ve havuç» taktiklerin-
den yararlanıyor: Bir yanda, bu ülkeleri
normalleştirmeğe ve müşterek metinlere im-
za atmaya hazır olduklarını söylerken, öte
yandan yine bu hükümetleri devirmek ama-

çıyla silâhli mücadelelerini yayabilmek mak-
sadyla Güneydoğu Asyadaki Maocu hükümet
aleyhtarları güçleri cepheye sürüyor. (15) Kua
la Lumpur ile Pekin arasındaki diplomatik
ilişkilerin özü itibarıyla bağdaştırılamayacak
şeyler olduğundan, Malezya hükümeti anın-
da Çin hükümetini protesto etti. Bu yıl hazi-
ran ayında devlete karşı yöneltilen tehdidin
önüne geçmek hortlayan gericiliğin kökünü
kazımak için Hint Hükümetince tedbirler uy-
gulanırken, Pekin, Hint Hükümetine karşı sa-
vaşan gerici unsurları açıktan açığa kışkırtar-
ak, Hindistanın iç işlerine büyük ölçüde mü-
dahale etti. (16)

Bütün bu gerçekler «Süper devlet» kibirli-
liğini ve öteki ülkelerin iç işlerine yapılan
müdahaleyi sergilemiyor mu?

Pekin'in Japonya'yı ulusal çıkarlarına
uygun düşen bir barış ve dostluk antlaşma-
sı biçimiyle lanse ettiği anti-sovyet ittifaka
sokmak çabalarının ve Japonya halkının ira-
desine meydan okuyarak kendi devlet çıkar-
larını ön plânda tutmanın, Maocuların Sov-
yetler Birliğinin «hegemonyadan yana oluşu»
gülünç iddiaları ile militanca izledikleri anti-
sovyet çizgisinin ardında yatan gerçek, tah-
riklerle kendi iradelerini kabul ettirme özle-
mi değil midir?

Pekin, istediğini elde etmek için, Çin
Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi başbakan
yardımcısının 14 Nisan 1975 tarihinde «Eğer
Japonya anlaşmaya hegemonyacılık'la ilgili
bir madde konmasını kabul etmezse o zaman
kendisi hegemonyacı özelemler taşıyan bir
ülke demektir.» tarzında üstü kapalı bir şe-
kilde yönelttiği ufak şantaj yöntemlerinden
bile yararlandı. Çin'e davet edilen Japon
Sosyalist partisine de şöyle davranılır: Ya
merkez yürütme komitesi başkanı T. Narita'nın
başkanlığındaki bir heyet Pekin'e gelir ve
Çin tarafından tek yanlı önerilerini onaylar
ya da ortak bildiri yayınlanmaz. 27 Mayıs
1975'te, Japon KP'nin yayın organı Akahata,
Bu tavrı «büyük han hegemonyası» olarak ni-
telendirdi. Çinli yöneticiler hükümet kademe-
lerinde kalmasını istedikleri ve istemedikle-
ri siyasi önderlerin adlarını alenen vererek
Japonya'nın iç işlerine karışmış oluyorlar.
Japon basınının yorumu kısaca şöyle, «Çin
büyük güç diplomasisi yapıyor». Uygun bir
tanım.

«İki süper devlet» ve «Üç dünya» teorile-

ri, Maocu politikanın devletleri ve ulusları
hakir gören Büyük Han emellerine bağlılığın-
da yatar. Çin'li yöneticilere söz gelimi her-
hangi bir devletin üç dünyadan hangisine gir-
mesi gerektiği sorulduğunda, şaşmadan ve-
recekleri cevap, «Biz Çin'liler bir teori hazırladık,
gerisi bizi ilgilendirmez, buyrun kendiniz arzu ettiğinizi seçin...» olur.

Yine Maocular kararlı bir şekilde sosyo-
politik, ulusal özelliklerine saygısızlıkta ku-
sur eylemeyerek, devletleri bir «bölge»ye
yığıyorlar. Çinli önderler ülkelere ve halkla-
ra uluslararası sorunlara bağımsız olarak ka-
tılanlar değil de maceralı dünya oyunundaki
ufaklıklar gözüyle bakıyorlar. «İki süper
devlet» teorisinin bütün anlamı, halen Maocu-
ların uygulayageldikleri iç işlerine müdahale
politikasında yatar, yani buna göre bütün
diğer ülkelerin hiçbir rolü yok, birbirine kar-
şı güçlerin elinde bir oyuncak yada bir he-
def olduğundan bir yanda Çin öbür yanda
iki süper devlet aralarında önderliği ele
geçirme mücadelesi vermekteler.

Evrensel gerçeklik ve evrensel gelişim,
yasaklanmış şehir'den Mao'nun Pekin'deki
ikametgâhından verilen reçetelerle yürümü-
yor, tam tersine dünya sahnesinde güçler
dengesindeki Sosyalizm ve devrimci kuruluş
hareketlerinin lehine, radikal değişime bağlı
olarak serpiliyor. Son yıllarda Maocu
ideologlar, «Doğu rüzgârları, batı rüz-
gârını silip süpürecekler» «Dünyanın kent-
lerinin dünyanın kırları tarafından kuşatılma-
sı», «Ara bölgeler», «ABD emperyalizmine ve
Sovyet revizyonizmine karşı mücadele için bir
birleşik cephenin yaratılması», «İki süper
devlet» ve «Üç dünya» gibi teorilerle ortaya
çıkılmaktadırlar. Maocuların tüm «teorik»
açıklamaları, halkların ve devletlerin üze-
rinde kendi anlayışlarına uygun, uluslararası
bir gelişim sürecini empoze etmek için ha-
zırlanmıştır. Maocular Leninin «iki kamp şim-
di dünyanın her yanında bilinçli olarak kar-
şı karşıya geliyorlar...» öğretisini tahrif et-
me yolunda boş girişimlerde bulunuyorlar...
(17) Maocu doktrinlerin tutarsızlığı, kısa ö-
mürlü ve sürekli değişim halinde oluşu, Mao-
culuğun gerek teorik gerekse pratik bakımdan
bir krizin içine girdiğini gösterir. Bu,
pek ünlü «Süper devletler» ve «Üç dünya»
teorilerinin de iflas etme yolunda olduğun-
dan kuşku duyulmamalıdır.

- 1) Lenin Toplu eserler, cilt 21 sayfa 143
- 2) Tokyo Shimbun, 22 Nisan 1975
- 3) Japan Times, 25 Haziran 1975
- 4) ÇKP 10'uncu Milli Kongre Dökümanlar (Çince), sayfa 22 Pekin 1973.
- 5) Jenmin Jihpao, 5 Mayıs 1974
- 6) Jenmin Jihpao, 8 Haziran 1975
- 7) Jenmin Jihpao, 19 Nisan 1975; Kwangming Jihpao, 20 Mayıs 1974
- 8) Hung Chi, sayı 5, 1974.
- 9) 10 nişan 1974 tarihindeki BM Genel Kurulu 6'ncı özel oturumunda Teng Hsiao-ping'in konuşması.
- 10) Jenmin Jihpao, 20 Haziran 1975
- 11) 1975 de Pekin'de Rusça yayınlanan bir kitaptan S. 57.
- 12) Jenmin Jihpao, 14 Haziran 1975
- 13) BM Genel Kurulu 16'ncı oturumunda, CHC başdelegesinin konuşmasından 15 Kasım 1971
- 14) Mainichi, 23 Mayıs 1975
- 15) Jenmin Jihpao, 30 Nisan 1975 ve 21-23 Mayıs 1975
- 16) Jenmin Jihpao, 29 Haziran 1975
- 17) Mainichi, 23 Mayıs 1975
- 18) Lenin, Toplu eserler Cilt 30, sayfa 450.

TÜSTAV

Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki Pi Lin-Pi Kong «eleştirisi» kampanyası nedir?

**L. Gudoshnikov
B. Filippin**

**International Affairs,
Ağustos 1975**

Son iki yılda, Çin'in uluslararası politik hayatına «Lin Piao ve Konfçyüs'ün eleştirilmesi» (Pi Lin-Pi Kong) kampanyası egemen oldu. Ünlü kültür devrimi'nin izlerini taşıyan ve önemli boyutlara ulaşarak nüfusun birçok kesimini kapsayan bu kampanya, Mao rejiminin ardı arkası gelmeyen politik ve ideolojik krizinin göstergesidir. Ortadaki bütün nedenler, Maocuların, içteki siyasi mücadelenin ilk aşamalarında yenededikleri politik ve ideolojik sorunları ve çelişkileri çözmeye uğraştıklarını kanıtlamaktadır. Maocular bu günün güncel koşulları ile, eski zamanların derinliklerinden çıkardıkları olaylar arasında kasten bağlantı kurarak bu kampanyaya yeni bir özellik getirmiş oldular.

İki bini aşkın yıl önce yaşamış bulunan eski Çin bilgisi Konfçyüs ile son zaman'ara kadar Çin'in iki numaralı adamı olan müteveffa Lin Piao arasında ne gibi bir bağlantı olabilirdi ki? Şüphesiz ki hiç. Buna rağmen Pekin propagandası böyle bir bağlantının hem de çok yakın bir bağlantının olduğunu iddia etmektedir. Lin Piao, Konfçyüsçülüğü yaygınlaştırmak ve Konfçyüs'ü saygınlıştırmakla suçlamaktadır. Böylece bu iki kişinin maskesini düşürmek amacını taşıyan geniş çaplı bir politik ve ideolojik «eleştirisi» kampanyası bütün ülkede başlatılmıştır.

Söz konusu kampanya 7 Ağustos 1975 tarihli **Jenmin Jihpao** (Halkın Sesi) gazetesindeki bir yazıyla başlatıldı. O zamandan bugüne dek Pekin basınında Konfçyüsçülüğün çeşitli yanlarını eleştirel olarak inceleyen sayısız makale yayınlandı.

«Eleştiri» kampanyasının doğasına ve içeriğine baktığımızda tereddütsüz görürüz ki, bilimsel tartışma adı verilen bu çabalar gerçekte Çin yönetiminin çalışmalarına birçok alanda yansımaktadır. Ve doğrudan doğruya ülkenin acil sorunlarını ilgilendiren yoğun iç politik mücadeleyi perdelemek için icat edilmiştir. Nitekim birkaç kez Pekin propagandasının kendisi «Konfçyüs eleştirisi» nin aslında «Başkan Mao tarafından bizzat yönetilen ve yönlendirilen» bir siyasi mücadele olduğunu belirterek kampanyanın esas amacını itiraf etmiştir (1).

Bu gibi kampanyaların değişmeyen karakteri günümüz Çin'inin iç politikasının bir özelliği olmasıdır. Pekin yönetimi kampanyalar sayesinde tüm ülke halkını bir gerilim içinde tutup, dikkatleri, Maocuların ulusun başına sardığı giderek artan güçlüklerden başka yönere çekmeye çalışmaktadır. Şimdiki yığımsal «eleştiri» kampanyası da tıpkı bundan önceki kampanyalar gibi («revizyonizmin eleştirilmesi ve çalışma tarzının düzeltilmesi», «kültür devrimi», «Lui Şao-Şi ve Lin Piao tipi iki yüzlülüğe karşı mücadele» v.b. kampanyalar) «sınıf mücadelesinin revizyonizme ve oportünizme karşı mücadelenin (devrimden sonra) şiddetlenmediği» yolundaki bahane kuralla, haklı gösterilmeye çalışılmaktadır. Gerçekte bu kampanyalar, Maocu üst yönetim içindeki rekabeti, Maoizmin iç politik bunalımlarının kesintisizliğini, Mao ekibinin sosyo - ekonomik politikasının çelişik doğasından ileri gelen çaresizliği ve Pekin yönetiminin en acil sorunları çözmeye konusundaki aczini yansıtmaktadır.

Temel iç ve dış politika sorunlarındaki çelişkilerinin şiddetlenmesi, Pekin yönetimi içindeki iktidar mücadelesinde yeni bir raundun başlaması, Maocu rejimin bunalımının objektif olarak derinleşmesi ve «Mao Tse-tung düşüncesi» kavramına daha az itibar edilmesi 1973 Ağustos'unda toplanan Çin Komünist Partisi 10. Kongresinde açıkça belirginleşti. Bu kongrede, Maocu grup, «Proleter kültür devrimi gibi büyük bir devrimin periyodik olarak tekrarlanması ihtiyacı» na göre Partiyi ve ülkeyi yönlendirdi (2). Kongre «Lin Piao ve benzeri ikiyüzlülere karşı devrimci yığımsal eleştirinin başlatılması» (3) için çağrıda bulundu.

Kongreden sonra, Mao'nun eski halefinin eleştirisi «Konfçyüsçülüğün, onun gerici özünün ve ideolojik eğiliminin açığa çıkarılması» şeklinde yeni bir kılığa büründürüldü. Mao Tse-tung'un ve Pekin propagandasının niçin tarihin derinliklerini eşelediğini, Konfçyüs'ün felsefi mirasını yağma etmeye giriştiğini ve «çağdaşlık adına dünü reddettiğini» merak edenler çıkabilir. Bu soruyu cevaplandırmak için tarihe kısaca bir göz atalım.

Konfçyüs ve Konfçyüsçülük Çin'in ve Çin halkının hayatında muazzar bir rol oynamıştır. Bir zamanlar Çin devletinin şekillenmesinde, sosyal kurumların kuruluşunda, Çin halkının gelenek ve psikolojisinde Konfçyüs felsefesinin büyük etkisi olmuştur.

Konfçyüsçülük iki bin yılı aşkın bir süreyle Çin'deki sosyal bilinçliği belirleyen felsefi ve ahlaki temel olarak kalmıştır. Rahatlıkla denilebilir ki, şayet Konfçyüsçülük kavranmasaydı, Çin halkının geleneksel bakış açısını ve psikolojisini anlamak mümkün olmazdı.

Sovyet tarihçileri ve felsefecileri, Konfçyüs ve öğrencileri tarafından yaratılan öğretinin gerici özünü daima sergilemişler ve bu öğretinin yüzyıllar boyu imparatorluk iktidarını haklı göstermeye, ona bir «kutsallık» ve «erişilmezlik» vermeye, ulusun ezilmesine ve manevi köleliği amaçlarına hizmet ettiğini göstermişlerdir. Konfçyüs (Kung tse) İ. Ö. 6. yüzyılda yaşamıştır. Bu çağ, köleci sistemin egemen olduğu, kabile aristokrasisinin çözüldüğü, hükümdar prensler arasındaki parçalanmanın ve kıran kırana savaşların sürüp gittiği, serbest

komünlerin hali vakti yerinde üyelerinin (zanaatkârlarının), tüccarlarının, toprak sahiplerinin, eski geleneksel aristokrasie başkaldırdığı bir çağdır. İşte bir dönemde Konfçyüs egemen sınıfların safında yer alarak felsefesini «topluma barış getirmek» ve etkili bir devlet yönetimi yaratmak şeklinde formüleştirmiştir. Konfçyüsçülüğün temel direkleri «insan sevgisi», «isimlerin düzeltilmesi» («her insan, ilâhî gücün belirlediği konumda olmalıdır»), «törencilik», «sadakat» ve «lütuf» ve «tanrı vergisi bilgi» prensipleridir. Konfçyüs'e göre bu ilkeler aristokrasiyi birleştirecek, iktidarı pekiştirip güçlendirecek ve imparatorların himayesi altındaki köle sahiplerinin egemenliğini ideolojik olarak meşrulaştıracaktır.

Konfçyüsçülüğün ana fikri boyun eğmek, sömürü ve baskıya başkaldırmamak ve «İktidara karşı saldırıyı» lanetlemek fikridir. Özellikle belirtmemiz gerekir ki; Konfçyüs bu doğmaların egemen sınıf içinde sağlamca yerleşmesini ve otoriteye boyun eğilmesini istiyordu. İtaat fikri tepeden tırnağa kadar onun öğretisinin temel kanununu meydana getirir.

Mao Tse-tung, «Çinileştirilmiş Marksizm» in mazeretini Konfçyüsçülükte bulmuştur. 1950'de Kua Mo-Jo'nun makalelerinden bir bölümünü içeren bir kitap yayınlanmıştı. Bu kitapta «Marks'ın Konfçyüs Tapınağına Ziyareti» adında bir hiciv de bulunuyordu. İlk kez 1920'de «Yeraltında Kahkaha» adı altında yayınlanan bu hiciv, Konfçyüs'ü antik çağın bir bilgisi olarak çizmektedir. Marks'la Konfçyüs'ün konuşması sonunda Marks'ın hiçbir yeni görüş getirmediği, söylediği ve yazdığı herşeyin günümüzden önce Konfçyüs tarafından ifade edilmiş olduğu ortaya çıkmaktadır. Yazar bu hicivde Marks'a şunları söyletmektedir: «Bu denli saygıdeğer bir düşünür arkadaşı Uzak Doğu'da, hem de 2000 yıl önce bulacağımı hiç ummazdım. Siz ve ben aynı fikirleri savunuyoruz.»

Gerici Konfçyüsçülüğün eleştirisel değerlendirilmesinin yapılarak yanlış fikirlerin silinmesinin Çin halkının kültürel gelişiminde olumlu ve ileri bir rol oynadığı akla gelebilir. Oysa «Lin Piao ve Konfçyüs'ün eleştirisi» konusunda koparılan gürültülü propaganda, açıkça göstermektedir ki, kampanyayı düzenleyenler, bilimsel ve daha önemlisi Konfçyüsçülüğün Marksist-Leninist tahliliyle ilgili olmayan bambaşka amaçlar gütmektedirler.

Örneğin, Kwangming Jihpa'o'da şu satırları görmek mümkündür: «Üstyabıda devrimin ilerlemesi için revizyonizmin ve burjuva dünya görüşünün eleştirisine Konfçyüs'ün eleştirisinden başlamak gerekir, böylece eski geleneklerin ve temellerin toprağından filizlenen revizyonist ideolojiyi ezmek mümkün olacaktır... Wang Ming, Lui Sho-chi, Lin Piao ve benzerleri kapitalizmi geri getirmeyi tasarladılar ve bu nedenle ölü Konfçyüs'ün ruhuna sarıldılar.» (6) Gene aynı gazete, «Lin Piao ve Konfçyüs'ün eleştirisinin bilimle hiçbir ilgisi olmadığını» da ilân ediyor (7). Ve eski tarihe atıfta bulunarak tarihin, günümüzdeki aktüel mücadelenin bir aynasından ibaret olduğunu söylüyordu (8). Açıkça belliydi ki, bu konu yeni bir tasfiye ve baskı dönemiyle, Mao'nun arkadaşları arasındaki iktidar mücadelesinin yeni bir aşamasıyla ilgili bir sorundu.

Kampanyayı başlatanlar, «eleştiri» kampanyasını eylemleri için bir paravana ve elverişli bir alan olarak kullanmaktadırlar. Bunlar («Kültür devrimi»nin doruğunda iktidara gelen «sol sapmacı»lar ve «aşırı»lardır, «sol» Maocularardır. Eski Çin tarihinden ve Konfçyüs çağından çevireceğimiz tarih yapıtları bize geçmişle bugün arasında niçin bağıntı kurulduğuna ve siyasi rakiplerin niçin tarihteki şahsiyetler kılığına büründürülerek eleştiri konusu yapıldığına değin zengin tarihsel malzeme verecektir. Eski filozofların ve tarihçilerin eserleri, Pekin yönetimi içindeki kişilerin ad vermeden rakiplerine saldırılarını ve Mao sahnedeki çekildikten sonra elde etmeyi amaçladıkları mevkileri için kanunlarını ilerletmelerini mümkün kılmaktadır.

«Pi Lin-Pi Kong» kampanyasındaki belirgin eğilimlerden biri de bölge ordu komutanlarının «dargörüştülük»lerine karşı mücadele şeklinde ortaya çıkmaktadır, Maocular, sorunu «ya merkezi otoriteyi, ya da ayrılıkçı desteklemek» şeklinde ortaya koyarak bunun «devlet sistemiyle ve siyasi otoritenin maddi varlığıyla doğrudan ilişkili temel bir sorun» olduğunu söylemektedirler (9). Kampanyayı başlatanlar, Chin Shin-hang imparatorluk sistemini meşru gösteren o zamanki politikacı ve ideologları merkezi otoriteye örnek olarak almaktadırlar. Bugünkü Çin yöneticileri, bu eski imparatorun bütünüyle merkezleşmiş despotizmini ve gaddarlığını savunan o zamanki politikacı ve kuramcılardan fazlasıyla etkilenmişlerdir, o kadar ki bugünkü Çin yönetimi, Chin-Shih-Huang zorbalığını «Konfçyüs'çülerin karşı-devrimci faaliyetinin doğurduğu,» devrimci bir zorunluluk olarak nitelendirmektedirler. Fakat Chin Shih-Huang despotizmini mazur gören bir kimse aynı zamanda «kültür devrimi» sırasındaki kitap yakmaları ve zülmü de «onaylamış» olmakta ve kendi siyasi rakiplerine acımasız baskı dönemiyle tehdit etmektedir. Maoçu ideologlar, Chin Shih-Huang ve onun zorba imparatorluğunun Çin'in devlet örgütlenmesine bir örnek meydana getirdiğini söylemektedirler. Hatta Mao'nun kendisi bile eski Konfçyüs'çü kitaplar yaktıran ve rivayete göre 460 Konfçyüsçüyü diri diri gömen Chin Shih-Huang'ı defalarca övmektedir (10).

Lin Piao ve Konfçyüs eleştirisini yönlendiren pekçok makale ve sözde tarihi yazı açıkça idare ve iktisadî aygıt içindeki kadroları hedef almaktadır. Bu Pekin'deki rakip guruplar arasındaki mücadele «kültür devrimi» ile ilgili tavır, iktisadi sorunları çözme sorunları, kadro politikasını ve eğitim-kültürle ilgili konularda açıkça kendini gösterir.

İktisadî alanda «eleştiri» kampanyası «kültür devrimi» döneminde icad edilen iğrenç sloganların bayrağı altında sürdürülmektedir. Çin basınının haberlerinden idari personelin -fabrika müdürlerinin -çoğunluğunun ekonomik gelişmeyi talihsiz «büyük sıçrayış» doğrultusunda hızlandırmaya çalışan «solcular»ın talimatlarına fililen karşı çıkmakta oldukları anlaşılmaktadır. Pekin'in belli başlı sanayi kuruluşlarının müdürlerinin katıldığı bir konferansta, müdürlerin «ekonomizme düşüklerini, ekonomik teşviklere başvurduklarını» ve diğer «günahlarını» itiraf ettikleri bildirilmiştir (11). Sözkonusu personel aynı zamanda, «eleştiri» kampanyasının ekonomi üzerindeki zararlı etkilerinden de dolaylı olarak söz etmiştir.

Kadro politikasına gelince, bu konu daha şiddetli bir hizip çatışmasına sahne olmuştur. Kendi kaleleri olan Shanghai'da ellerinden gelen herşeyi yapan «solcular», «hatalı bir yol izleyen ve kitlelere güvenmeyen kişiler» (12) olarak nitelendirdikleri müdürleri çalıştıkları kuruluşlarda eziyet altında tutmaktadırlar. Yaşlı personele «kültür devrimi» sırasında kurulan istihdam ve çalışma kampları modelindeki Yedi Mayıs okullarına «yeniden eğitim» için gönderilmekte, idari mevkilere «kültür devrimi» sırasında seçilmiş genç aktivistler atanmaktadır.

Bu nedenlerden ötürü «konfçyüs'ü eleştirme» kampanyasının özellikle politik olduğu açıkça ortadadır. Öte yandan halkın bilincine yer etmiş bulunan ve Konfçyüsçülükte de varolan fakat Maoçuluğa tamamen yabancı kalan «insan sevgisi», «yaşlılara saygı» v.b. gibi ilkeleri bir «Mao Tse-tung tapınağı» inşa etmek için bilinçlerden kazıyıp atmaktadır. Bu nokta da bir soyut doğrular ve sloganlar sorunu değil, tam tersine hayati bir siyasi gerçektir. Gene aynı şekilde, Pekin propagandası «evlât sevgisi» nin genç insanları «yeniden eğitmek» üzere ülkenin uzak yörelerine göndermeye bir engel teşkil ettiğini söylemekte ve «kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkalarına yapma» şeklinde-

ki Konfıçyüsçü ilkenin «devrimci eleştirinin tabandan gelmesi»ni yokettiğini belirtmektedir.

Şimdiki «eleştiri» kampanyasının, maocu yönetim içindeki çeşitli hizipler arasındaki Çin'in gelişme yolları hakkındaki polemige bir kamufraj olarak kullanıldığını açıkça görebiliriz.

Lin Piao'ya Konfıçyüs'ün ateşli bir öğrenci olduğu ve Çin'de «feodal hanedanlık» kurmak istediği şekilde saldırılmaktadır, fakat bunların hepsinden fazla, Lin Piao «üretimi artırmak» çabalarıyla, «ihtilâlin proletarya diktatörlüğü altında da devam ettiği» şeklindeki maocu teoriye zarar vermekle itham edilmektedir. Maocular, proletarya diktatörlüğünde ihtilâlin devam etmesi, aslında «sınıf mücadelesinin şiddetlenmesi» gerekçesi altında emekçi halkı baskı altında tutmak, baskıyı artırmak anlamına gelmektedir. Lin Piao'nun suçlandığı noktalar olarak, kendisinin «büyük atılımı» kısıtlaması, halk komünlerini, «sosyal gelişme aşamalarını gözönünde bulundurmak ve aşırı gitmek» şeklinde değerlendirilmesi, ayrıca maoculuğun siyasi yöntemlerini «despotik bir otokrazi», «kültür devrimini» ise «vahşi bir kırım» olarak nitelmesi, kadroların «yeniden eğitilmesi»ni «işsizliğin bir çeşidi» ve genç insanların uzak köylere, dağlık yörelere gönderilmesini ise «genç kadroların yararsız istihdamı» olarak değerlendirilmesi gösterilmektedir. Lin Piao'nun suçlanan görüşleri anti-sosyalist görüşler olarak nitelenemez. Burada Lin Piao'nun adı, aslında ülkenin en önemli ekonomik sorunlarını çözmek için başvurulan maocu tasarruflara ve yaklaşımlara katılmayan kişileri eleştirmek için kullanılmaktadır.

Pekin herhangi bir maocu kampanyayı yüksek dozda anti-sovyetizm ile donatmayı alışkanlık haline getirmiştir. Ve «Lin Piao ile Konfıçyüs'ün eleştirilmesi» de aynı konuda bir istismar olmuştur. Çin basını «Moskova'da Konfıçyüs şerefine» toplantılar düzenlendiğini, «Konfıçyüs'ün hayaletinin» «her türlü revizyonist! desteklemek için» sadece Pekin'de değil Moskova'da da dolaştığını yazmıştır (13) Bütün tahrifat Pekin liderlerinin kendi güçlüklerini ve aralarındaki dramatik iktidar mücadelesini gizlemek için anti -sovyet histeriği körükledikleri gerçeğini doğrulamaktadır.

Önemle belirtmek gerekir ki maocular Konfıçyüs'ün eleştirilmesini insanlığa adalete, meşruiyete saldırmak ve muhtelif unsurlara karşı sorgusuz sualsiz girilen misillemelerin, kanunsuzluğun ve keyfi yönetimin önündeki ideolojik ve ohlaki engelleri kaldırmak için bir paravan olarak kullanmaktadırlar. Bu nedenle maocular tarafından Konfıçyüs'te bulunan «insani yasa» («yen-cheng») ve «erdemli yönetim» gibi ilkelere «Konfıçyüs'ün gerici öğretisi» diye şiddetle saldırılmaktadırlar (14). «Kendinin hakimi ol ve eski öğütlerin rahatlığı içinde hareket et» şeklindeki atasözlerini artık terkeden maocular her türlü meşruiyeti yok etmelerine engel olan herşeyi ortadan kaldırmak için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Eski görüşlerin şimdi mücadele konusu yapılması maoculuğun ideolojik ve politik iflasının bir başka kanıtıdır.

Maocuların «eleştiri» kampanyası şu tartışılmaz bir gerçeği bir kez daha ispatlamıştır. Maocular, kendi aralarındaki iktidar mücadelesi için, Çin'i «baraka komünizmi» adı verilen gerici anlayışın, hegemonyacı görüşlerin, anti -sovyetizm'in ve şiddetli misillemelerin ruhuna uygun bir biçimde Çin'e yeni adımlar attırmak için marksizmi, tarihi ve felsefeyi tahrif etmektedirler. Bu «eleştiri» kampanyası SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri Leonid Brejnev'in şu sözleriyle karakterize edilebilir; «Şovenizm ve kötü niyetli anti -sovyetizm ruhuna dayalı bir kitle beyin yıkaması uygulanmaktadır» (15).

«Pi Lin-Pi Kung» kampanyası, Cumhuriyetin siyasi sistemini sağlamlaştırmak veya hiç değilse bunun biçimlerini değişik dış koşullara göre yeniden dü-

zenlemek için 1973 yılında Pekin rejiminin aldığı tedbirlere de engel olmuştur. Adı geçen tedbirler arasında, ulusal düzeyde sendikal örgütlerin yeniden kurulması, Genç Komünist Birliği'nin ve Çin Kadınlar Federasyonu'nun tekrar oluşturulması ve yoksul köylülerin ve aşağı orta köylülerin mahallî örgütlerinin oluşumu için hazırlıklar yer almaktaydı. (Son gelen bilgilere göre bu tedbirlerin yürürlüğe konması halâ da planlanmaktadır).

Şurası ilginçtir ki, «kültür devrimi»nden sonra mevcut örgütlerin yerini alan «devrim işçi temsilcileri konferansları» («Kung Tai»)nin yerini 1973'de sendikalar almıştır. «Kung tai»ler örgütsel ilkeleri ve faaliyetleri bakımından gerçek sendikalar olmaktan çok uzaktırlar. Bunlar tüm çalışmalarını maocu siyasi görevlerin yerine getirilmesine (başlıca «Mao Tse-tung düşüncesi»nin öğrenilmesi ve tanıtılması, emeğin yoğunlaştırılmasına) yoğunlaştırmışlardı ve emekçi halkın yaşama düzeyinin yükseltilmesi onların çıkarlarının korunması ile ilgileniyorlardı. Komsomol örgütünün ve kadın örgütlerinin görevlerine gelince, bunlar da büyük ölçüde «Mao Tse-tung düşüncesi»nin pratiğe dönüştürülmesi için çaba göstermekle sınırlandırılmışlardı. Bugün de, bu örgütler, Mao diktatörlüğünün askerî-bürokratik rejimini desteklemek amacıyla kitleleri ideolojik bakımdan beyin yıkamaya tabi tutmaktadır. Bu örgütlerin sosyalist ülkelerdeki sosyal örgütlerle ortak hiç bir yanları yoktur.

Fakat bugünkü biçimleriyle bile sözkonu toplumsal örgütler ÇHC'de son derece önemsiz bir rol sahibidirler. ÇKP'nin 10. Kongresinden bu yana asıl faaliyet yeniden kurulan askerî örgütler olan «kır milisleri» tarafından yürütülmektedir, bu milisler «teorisyenler müfrezeleri» ile birlikte «Lin Piao ve Konfiçyüs'ü eleştirme» kampanyasının vurucu gücü durumundadır. «Kır milisleri» aynı zamanda polis görevini yapmakta olup, Çin işçi sınıfını militarize eden bir araç haline getirilmiştir.

ÇKP'nin kendi gelişimi ise, 9. ve 10. Kongrelerde çizilen hat üzerinde devam etmektedir ve «kültür devrimi» rotasına oturtulan ÇKP'de parti örgütlerinin «düzenlenmesi» sürmektedir; böylece partinin yerine maocu karakterde bir siyasi örgüt geçirilmiştir. «Partinin herşeye klavuzluk ettiği» yolunda yapılan açıklamaya rağmen, gerçekte bugün ÇKP artık toplumun ve devletin öncü gücü değildir. Partinin en yüksek organları bile partinin siyasi çizgisini tayin etmek hakkından mahrum edilmişlerdir. Nitekim ÇKP'nin 10. Kongresine verdiği bir raporda Çu-En-lai şunları söylüyordu: «Başbakan Mao Tse-tung, partimizin tüm tarihi sosyalist aşamadaki ana hattını ve politikasını formüleştirmiş, ayrıca özgül çizgileri ve yapılacak somut iş için siyasi direktifleri belirlenmiştir» (16).

Maocuların düşüncesine bakılacak olursa yeni parti komiteleri, «devrimci komiteler» ile aynı aygıtta sahiptir; Mao'ya göre bu aygıt «ikinci bir aygıt» değildir. Oysa gerçekte «devrimci komiteler» siyasi öncülük organları olmayıp idari ve iktisadi organlardır. Böylelikle ÇKP siyasi öncü karakterini yitirmekte devletin idari aygıtının bir bileşimi haline dönüşmekte, aynı zamanda kitleleri maocu rejimi destekleme anlayışı içinde idolojik bakımdan etki etmeye yarayan bir mekanizma olmaktadır.

Çin'de iç politik çekişmenin sürekli gelişimi, Ulusal Halk Konseyi'nin Ocak 1975'de Pekin'de, hep olduğu gibi büyük bir gizlilikle yapılan 4. toplantısında doğrudan bağlantı kurulmuş ve ertelemeye gerekçe olarak bu kampanya gösterilmiştir. Ulusal Halk Kongresinin sözkonusu oturumu ÇKP kongresinden 16 ay sonra yapılmıştır.

Maocu yönetim içindeki çeşitli hizipler «Pi Lin-Pi Kung» kampanyasının doruk dönemine raslayan bu ayları Ulusal Halk Kongresi toplantısında kendi yerlerini güçlendirmek, hükümet mevkilerini aralarında paylaşmak ve «kültür dev-

rimi»nden sonra yararlandıkları temel yasa'nın biçimselliği içinde bunları meş-
rulaştırmak için kullanmışlardır. Görünüşe bakılırsa, «solcular» Ulusal Halk
Kongresine kendi adamlarını sokmayı başarmışlardır. Hsinhua Heber Ajansına
göre bu organdaki temsilcilerin (milletvekillerinin) çoğunluğu büyük proleter kül-
tür devrimi ve Lin Piao ile Konfiçyüs'ün eleştirilmesi kampanyasında sivrilmiş
«ileri unsurlar»dan oluşmaktadır. Solcular Ulusal Halk Konseyinin Daimî Komî-
tesinde önemli sayıda iskemle ele geçirmişlerdir. Devlet Konseyinde (ÇHC hü-
kümetinde) ise solcular kabine yönetimi (Başbakan Yardımcıları) bakımından
fazla sayıda koltuk elde etmekle birlikte Bakanlıklarda azınlıkta kalmışlardır.
Şimdiki Başkanların çoğu orduyu temsil eden eski kadrolardır.

Solcular Temel yasanın formüle edilmesinde çeşitli guruplarla ittifak ku-
rarak tartışılmaz bir başarı sağlamışlardır. Değiştirilen Anayasa programatik
direktifler biçiminde getirilmiş olan «kültür devrimi» sloganlarıyla donatılmıştır.

Böylece Anayasa'ya «İhtilalin proletarya diktatörlüğü altında sürdüğü» şek-
linde ifade edilen ve pratikte Çin Komünistlerine ve maoculuğun sahte sosya-
list ilkelerini benimseyen emekçi halka karşı amansız bir şiddeti temsil eden
maocu düşünce şiringalanmıştır. Sınıf mücadelesinin sosyalist toplumda şiddet-
lenerek devam ettiği düşüncesinin Anayasa'ya konulmasının amacı da zaten
budur. Dünya sosyalist sistemi tarafından sınılanmış devlet ve ekonomik yöne-
tim metodları kapitalizmin «resterasyonu» olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca
Anayasa, ulusun savaşa hazırlanmasını öngörmektedir. Anayasa'da (sadece 30
maddelik bir küçük belgede) üç kez «sosyal emperyalistlere» karşı savaşmak-
tan söz edilmektedir. (Bilindiği gibi maocular dünyanın ilk sosyalist devletini
sosyal emperyalist olarak adlandırmaktadırlar).

Bütün bunların yanı sıra, Anayasa «solcuların» daha önce siyasi dağar-
cıklarında taşıdıkları bazı ilkeleri getirmektedir, emeğe göre ücret (madde 9),
halkın maddi ve kültürel düzeyinin tedrici gelişmesi (madde 10) tarım komün-
leri üyeleri için özel toprak hakkı gibi... Ama Anayasa'nın kabulünden hemen
sonra maocular «pi Lin, pi Kung» kampanyasının yanısıra «proletarya diktatörlü-
ğünün güçlendirilmesi» bahanesiyle bir kampanya açarak yukarıda sözü geçen
bu ilkeleri etkisiz hale getirmeyi amaçladılar; maocular bu yeni kampanya ile
emekçilerin maddi bakımdan teşvik edilmesini «burjuva yasası» olarak niteleye-
rek eleştiriyorlardı.

Son tahlilde «eleştiri» kampanyası; yaşama koşullarını geliştirme susuzluğu
içinde olan Çin halkının temel özlmleriyle maocu yönetimin Büyük Güç ihti-
rassları arasındaki ve gene CHC'nin **sosyalist temeli** ile onun **anti-sosyalist üst-
yapısı** arasındaki çelişkinin bir ürünüdür ve ülke gelişiminin hiç bir acil soru-
nunu çözmemiştir.

Öte yandan «Lin Piao ve Konfiçyüs'ün eleştirilmesinin bütün boyutlarıyla
geliştirilmesi ve her yerde uzun bir süre daha devam etmesi» için yönetim ta-
rafından açılan bu kampanya, «proletarya diktatörlüğü teorisi»nin maocu ver-
siyonunun öğrenilmesi çerçevesi içinde yer almaktadır.

Bu son kampanya «Lin Piao ve Konfiçyüs eleştirisi»nin devamıdır, Mao'nun
«özel yolu» ile Çin halkının geniş kesimleri arasında günden güne büyüyen hu-
zursuzluk Pekin yönetimini birbiri ardından yeni kampanyalar tezgâhlamaya, ül-
ke halkı içinde savaş psikozu yaratıp korku yaymaya itmektedir. Aslında bu, gü-
nümüzden çok önce Çin'de toplumu yönetmek için bir maocu metod haline ge-
tirilmiştir. Kampanyaların sürüp gitmesi sadece içte değil, uluslararası planda
da bir gelirim yaratma gayretleriyle doğrudan doğruya ilgilidir ve anti-sovyetizm
bu politikanın temel direğidir.

Ve bugün «proletarya diktatörlüğünün güçlendirilmesi» adı altında sürdürü-

len aktüel kampanyada Pekin ideologları, Marks ve Lenin'in eserlerinde yazdıkları, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin, komünist sosya-ekonomik formasyonun birinci evresi olan sosyalist dönemde yeraldığını söylemektedirler. (sosyalist toplumla, kapitalizmden sosyalizme geçişi aynı dönem olarak göstermektedirler) Burada güdülen amaç açıktır. Yao Men-yuan'ın yakınlarında yazdığı bir yazıdan da anlaşılacağı gibi, maocular Mao Tse-tung'un direktiflerine göre Çin'de suni olarak teşvik edilen «sınıf mücadelesi ve çizgiler arasındaki mücadeledenin, sosyalist dönemde uzun süre devam ettiğini» ispatlamaya çalışmaktadırlar (18) «Proletarya diktatörlüğü teorisinin öğrenilmesi» kampanyası üzerine yazılan sayısız makalenin incelenmesi, Çin'de «Proletarya diktatörlüğünün güçlendirilmesi» bahanesi altında tezgahlanacak olan yeni tasfiye ve baskı kampanyasını «teorik bakımdan» haklı göstermek üzere sosyalizmin biliminin daha ileri ölçüde revize edildiğini şüphe götürmez biçimde kanıtlamaktadır.

Bu gerçeği görebilmek için, Pekin'in en fazla vurguladığı konunun proletarya diktatörlüğünün işlevi olduğuna dikkati çekmek yeterlidir. **Hungchi**'nin Mart sayısında yayınlanan Lin Piao'nun Parti Düşmanı Grubunun Sosyal Temeli Üzerine» başlıklı yazısında Yao Wen-yuan şimdiki aşamada proletarya diktatörlüğünün başlıca görevinin baskı ve ceza olduğunu açıkça söylemektedir. Oysa bilindiği gibi sosyalist devrimde proletaryanın zaferinden sonra V.İ. Lenin'in deyişiyle «zor, tek yeri değil, başlıca yeri tutar. Proletarya zaferinin esas özelliği emekçi halkın ileri kesiminin, öncü gücünün, tek liderin, yani amacı sosyalizmi kurmak olan proletaryanın örgütlenmesi ve disiplindir...» (19) Başlıca görevi, toplumun sosyo-ekonomik dönüşümünü (transformasyonunu) sağlayıp yeni toplumu inşa etmektir. Yani, yaratıcı iş ve ekonomik çalışmadır. Yoksa maocuların iddia ettiği gibi, baskı ve ceza değildir.

Fakat ne kitlelerin tahrik edilmesi ne de «eleştirisi» kampanyaları Çin halkındaki gerçek sosyalizmi kurma isteğini yokedemeyecektir. Çin'de iç siyasi mücadeleye devam etmektedir. Bu mücadele maocu rejimin yol açtığı güçlüklerden ve çelişkilerden doğmaktadır. Bütün bunlar Çin toplumun «bilincinde» etkiler yapmakta ve hoşnutsuzluğu arttırmaktadır ve anti-maoist duygular her geçen gün toplumun daha geniş kesimlerini kucaklamaktadır.

- 1) Kwangming Jihpao, 6 Aralık 1973, Hung Chi, sayı 12, 1973
- 2) Jenmin Jihpao, 2 Eylül 1973
- 3) a.g.e., 1 Eylül 1973
- 4) Bak: Mao'nun Teorik Görüşlerinin Eleştirisi, Moskova 1970
- 5) a.g.e., sayfa 68
- 6) Kwangming Jihpao, 21 Ekim 1973
- 7) a.g.e., 27 Ocak 1974
- 8) a.g.e., 2 Şubat 1974
- 9) a.g.e., 9 Kasım 1975
- 10) Hung Chi, 12 Kasım 1973, sayfa 61
- 11) Jenmin Jihpao 10 Şubat 1974
- 12) Jenmin Jihpao 24 Ocak 1974
- 13) a.g.e., 7 Ağustos 1973
- 14) Rusça kaynak
- 15) Jenmin Jihpao 1 Eylül 1973
- 16) Jenmin Jihpao 1 Mart 1975
- 17) V.İ. Lenin Toplu Eserler Cilt 29. s. 388

Proletarya Enternasyonalizmi Nedir?

Birinci Enternasyonal
1864 - 1876

Proleter enternasyonalizmi, işçi sınıfı sosyalizminin ayrılmaz bir parçasıdır, ona organik olarak bağlıdır.

Proleter enternasyonalizmi, toplumun ekonomik, siyasi ve kültürel hayatının uluslararasılaşması şeklindeki objektif sürecin bir ifadesidir. Bu objektif süreçte tüm milletlerin ve ülkelerin işçi sınıflarının çıkarlarının ortak ve aynı olduğundan hareket edilir. Bütün ülkelerin proleterlerinin ve emekçilerinin birbirlerine sınıksız kardeşçe bağlanmaları amacını güder. Burada bir ülkedeki proleter hareketinin çıkarları büyük ortak amaçlar adına dünya çapındaki proleter hareketin çıkarlarına tabidir.

Proleter enternasyonalizmi, işçi sınıfının ve emekçilerin devrimci işçi sınıfı partilerinin öncülüğünde bütün ülkelerde kapitalizme ve emperyalizme karşı verdikleri bağımsızlık, ulusal kurtuluş, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde işçi sınıfının ideolojisidir ve bundan kaynaklanan politikasının temel bir ilkesidir.

Proleter enternasyonalizmi, farklı milletlere ve ülkelere mensup emekçilerin birbirlerine tamamen güvenmeleri, bunların aralarında eylem birliği dayanışma ve karşılıklı yardım olması ve birbirlerini mücadelede desteklemeleri sayesinde gerçekleşir. Bu uluslararası pratik demektir ve bu yüzden moral ve ahlâk ilkesiyle ve sosyalist yurtseverlik ve sağlam bir ulusal bilinçle ayrılmaz bir şekilde bağlıdır. Proleter enternasyonalizmi, milliyetçiliğin her biçimiyle uzlaşmaz bir şekilde çelişmiştir. ● ●

Proleter enternasyonalizmi işçi sınıfının örgütlerinin inşasındaki en önemli ilkelerden birisidir. Bu ilke hem bu partilerin arasındaki ilişkilerde, hem de sosyalist ülkelerin Anayasalarında yer alır.

Sınıfsal konumu ve amaçları nedeniyle proleter enternasyonalizminin taşıyıcısı proletaryadır. Çünkü o kendisini diğer ülkelerin emekçileri ile karşı karşıya getirecek hiç bir üretim aracına sahip değildir. Tersine proletaryanın sınıfsal çıkarları mücadelesinin uluslararası düzeyde birleşmesi ve yürütülmesi doğrudur.

MarX ve Engels proleter enternasyonalizminin fikirlerini bilimsel olarak ortaya koymuşlar, ilkelerini geliştirmişler ve enternasyonalizmi işçi sınıfının ideolojisi olarak ilân etmişlerdir. Marx ve Engels'in «Bütün ülkelerin proleterleri birleşin» sloganı proleter enternasyonalizminin özünü ifade eder. Enternasyonalizmin ilkelerinden hareket eden Marx ve Engels, ilk defa uluslararası proleteryanın sınıf mücadelesinin stratejisini belirlemişlerdir. Marx ve Engels bütün yaşamları boyunca bu ilkeye göre davranmışlar, eylemleriyle bu ilkenin gerçekleşmesi yolunda çalışmışlardır.

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi proleter enternasyonalizminin gelişmesinde yeni bir aşama ortaya çıkarmıştır. Bu zafer çok uluslu Rusya'da enternasyonalizmin de bir zaferi anlamına geliyordu. Bu zafer, çeşitli milliyetlere mensup emekçileri kendi çatısı altında ve sosyalizm mücadelesinin etrafında birleştiren leninist partinin enternasyonalist politikasının bir sonucudur. Rusya'da işçi sınıfının ve köylülüğün iktidarı pekiştikten sonra proleter enternasyonalizmi dünyanın ilk sosyalist ülkesinin temel devlet politikası haline geldi. Proleter enternasyonalizminin fikirleri Sovyetler Birliğindeki çeşitli halkların kardeşçe ve eşitçe ilişkiler kurmalarıyla maddeleşmiştir. Bu düşünce ile yönetilen Sovyet Devleti uluslararası arenada, dünyadaki tüm işçi hareketlerinin ve kurtuluş hareketlerinin desteklenmesinin savunucusu oldu. Uluslararası devrimci hareket ilk defa Sovyet Rusya'da mücadelesinin gelişebilmesi için maddi temel buldu. Sovyet ülkesinin korunması her enternasyonalistin başlıca görevi haline geldi. Proleter enternasyonalizminin merkezi bundan sonra artık Sovyetler Birliği oluyordu.

Ekim devrimi, çeşitli ülkelerdeki işçi sınıfı hareketleri ve ulusal kurtuluş mücadeleleri üzerinde büyük etkide bulundu. Bu mücadeleler büyük bir hızla geliştiler. Ekim devrimi proleter enternasyonalizminin gelişmesinin temeli ve hareket noktası oldu. Enternasyonalizmin içeriği derinleşti, görünüş biçimleri çeşitlendi ve enternasyonalizm dünyanın değiştirilmesi ve sosyalist bir düzenin kurulmasında büyük anlam kazandı. Bu aşamada proleter enternasyonalizminin temel sloganı Lenin tarafından şöyle geliştirildi: «Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar, birleşin».

Büyük Sosyalist Ekim Devriminden sonra birçok ülkede işçi sınıfının partilerinin kurulması ve Komintern'in oluşması devrimci güçlerin birleşmesi ve örgütlenmesi mücadelesinde yeni bir aşamaya girilmesine yol açtı. Komintern ve Komintern yönetimi altındaki işçi sınıfı partileri proleter enternasyonalizmi fikirlerinin geliştirilmesi ve yayılması, uluslararası dayanışmanın örgütlenmesi ve yürütülmesi ve işçi sınıfının ve emekçilerin enternasyonalizm ruhuyla eğitilmesi yolunda büyük çabalar sarfettiler. Komintern'in en büyük hizmetlerinden biri de bütün ülkelerin işçilerinin ve halkların faşizme ve savaşa karşı birleşik bir cephe oluşturması mücadelesinin strateji ve taktiklerini saptamasıdır. Bu stratejinin ve taktiklerin işçi sınıfı partileri tarafından uygulanması İkinci Dünya Savaşında tüm anti-faşist güçlerin bir araya gelmesini sağlamıştır. Faşizme karşı mücadele verildiği yıllarda çeşitli ülkelerdeki sosyalistler Sovyetler Birliğine büyük yardımlarda bulundular. Sovyetler Birliği de faşizmin yenilmesindeki büyük katkısıyla dünyadaki bütün halklara karşı yüklendiği tarihi enternasyonalist misyonu yerine getirdi, ve bir dizi ülkenin halklarının kapitalizmin tahakkümünden kurtulmalarına ve yeni bir toplum düzeni inşa etmelerine yardım etti.

Dünya devrimci hareketinin günümüzdeki aşamasında proleter enternasyonalizminin fikirleri çok yayılmıştır ve gelişkindir. Sosyalizmin bir dizi ülkede daha zafere ulaşması ve dünya sosyalist sisteminin oluşmasıyla birlikte, proleter enternasyonalizmi gelişmesinin yeni bir aşamasına girmiştir. Bu ilke şimdi ay-

nı zamanda devletler arasındaki ilişkilerin temeli olmuş ve sosyalist enternasyonalizme dönüşmüştür. Artık enternasyonalizm, sosyalist ülkelerdeki sosyo-ekonomik ve siyasî düzenin ortaklığı temeli üzerinde sosyalist ülkeler halklarının temel çıkarlarının birliğinin ideolojisi halinde gelmiştir. Karşılıklı yardım ve destek, eşitlik, iç işlerine karışmama ilkelerine dayalı devletler arası ilişkiler kurulmuştur. Tarihte eşine rastlanmayan bir halklar yakınlaşması olmuştur... Sosyalist ülkelerin sıkı işbirliği sosyalist devletler topluluğunun hızla gelişmesinde önemli bir faktördür. Sosyalist dünya sisteminin güçlenmesi ise dünya devrimci sürecinin hızlanmasına ve uluslararası devrimci güçlerin yeni başarılar kazanmalarına yolaçmaktadır. Sosyalist enternasyonalizmin ilkelerinin sosyalist devletler arası ilişkilerde gerçekleşmesi, bunun tüm sosyalist ülkeler açısından taşıdığı önemi ortaya koyar. Burada ilk önce ekonomi alanında işbirliği (Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi), giderek artan kültürel ve bilimsel ilişkiler söz konusudur. Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler enternasyonalist görevleri gereği yiğit Vietnam halkının ve tüm dünya halklarının emperyalizme karşı mücadelelerini desteklemişlerdir ve destekleyeceklerdir.

Günümüzde dünya devrimci hareketi için karakteristik olan şey, kapitalist ülkelerde milyonlarca emekçinin sınıf mücadelesine ve Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'daki emperyalizme bağımlı ülkelerde milyonlarca yurtseverin ulusal kurtuluş mücadelelerine katılmasıyla bu hareketin kapsamının son derece genişlemiş olmasıdır. Bütün bu hareketlerin amacı bir ve aynıdır: Barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm. Bu da proleter enternasyonalizmi ilkelerinin etki alanını hayli genişletir. Sosyalist ülkeler ve işçi sınıfı diğer devrimci güçlerle olan ilişkilerini bu ilkeler üzerinde kurar.

Dünya devrimci hareketi açısından üç devrimci akımın işbirliği olağanüstü büyük önem taşımaktadır. Bunlar sosyalizm, uluslararası işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketidir. Dünya sosyalist sisteminin kurulması birçok sömürge ülkenin siyasî bağımsızlığını kazanması için önemli bir önşart olmuştur. Sosyalist ülkeler bunlara mücadelelerinin yeni aşamasında ekonomik bağımsızlığın elde edilmesinde ve sosyal sorunların çözümlenmesinde de yardım etmektedirler. Kurtuluş hareketinin günümüzdeki aşamasındaki devrimci güçlerin birliği yukarıda belirtilen objektif unsurlardan başka, sosyalizm ve emperyalizm arasındaki mücadelenin keskinleşmesiyle de belirlenir. Emperyalizm son yıllarda büyük yenilgilere uğramıştır. Fakat gene de halâ büyük bir ekonomik ve askeri güce ve sosyalist olmayan dünyada siyasî ve ideolojik etkinliğe sahiptir... Emperyalizm daha zayıflamış, fakat daha saldırgan olmuştur. En saldırgan kesimleri sadece askeri müdahaleler hazırlamakla kalmamakta, silâhlarını da kullanmaktadır (ABD'nin Vietnam'ı işgali, İsrail'in Filistin'i işgali). Emperyalizmin ulusal kurtuluş hareketleri içerisindeki bölücü faaliyeti artmış, sosyalist ülkelere ve işçi sınıfı partilerine karşı ideolojik saldırısı güçlenmiştir. Emperyalizmin ulusal kurtuluş hareketlerine karşı çıkan ve devrimci güçlerin çözümlenmesi ve zayıflatılması amacını taşıyan dünya çapındaki stratejisine ve bu yoldaki tüm girişimlerine karşı mücadele etmek işçi sınıfının ve işçi sınıfı partilerinin başlıca görevlerindedir. Bu, uluslararası mücadelede dünya çapında bir cephenin oluşturulması ve tüm kurtuluş kuvvetlerinin birleşmesiyle tamamlanmalıdır. Devrimci güçlerin öncüleri olan işçi sınıfı partileri, bu güçlerin birleşmesinde ve proleter enternasyonalizmi fikirlerinin hayata aktarılmasında büyük sorumluluklar taşımaktadırlar. Bu sorumluluğun bilincinde olan 1969 Moskova Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Danışma Toplantısının nihai belgelerinde şu slogan yer almaktaydı: «Sosyalist ülkeler halkları, sermaye ülkelerindeki işçiler, demokratik güçler, kurtulmuş ve ezilen halklar, emperyalizme karşı ba-

riş, ulusal bağımsızlık, sosyal ilerleme, demokrasi ve sosyalizm için ortak mücadeledede birleşin.» Bu günümüzdeki aşamada enternasyonalizmin temel sloganıdır.

Danışma toplantısı bu sloganla, günümüz şartları altında işçi sınıfı partilerinin devrimci güçleri uluslararası platformda birleştirme konusunda büyük olanaqlara sahip olduğuna dikkat çekmiştir. Bu amacın gerçekleştirilmesi, sosyalist hareketin savaş sonrası dönemde nicel ve nitel olarak güçlendiği olgusu tarafından kolaylaştırılmaktadır. Sosyalistler diğer devrimci güçler ve örgütlerle kardeşçe ilişkiler kurmaktadırlar. İşçi sınıfı partilerinin diğer devrimci güçleri destekleme faaliyeti ve verimli işbirliği, karşılıklı yardım, deney ve görüş alış-verişi bunlar arasındaki devrimci mücadelenin teori ve pratiğini zenginleştirmekte ve enternasyonalizm politikasının geniş imkânlarını ortaya koymaktadır.

Proleter enternasyonalizminin önemli bir sorunu da baştan beri SBKP'ne ve SSCB'ne karşı tavır konusu olmuştur. Bugün bu soruya verilecek cevap, her zamankinden daha çok gerçek enternasyonalizmin denek taşındır.

Günümüzde de her zamanki gibi, bütün işçi sınıfı partilerinin uluslararası sosyalist harekete son derece bağlı olmaları, dünya çapında emperyalizme ve kapitalizme karşı verilen barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesinin zaferi için temel güven olmaya devam etmektedir

BİRİNCİ ENTERNASYONAL : 1864-1876

Bundan yuzonbir yıl önce, 1864 yılının 28 Eylülünde, Londra'da Saint-Martin's Hall'de İşçiler Enternasyonal Derneği kurulmuştur. Bu derneğin kuruluşu, örgütlenmiş bir uluslararası işçi hareketinin ilk işareti olmuştur. Bu derneğin kuruluşu, aynı zamanda Amerika Birleşik Devletlerinde devam eden iç savaşa (1861-1865), İtalyan birliği için verilen mücadeleye, Rusyadaki devrimci ortama ve 1857'de ortaya çıkan, kapitalizm tarihinin ilk dünya ekonomik buhranına rashyordu. 1848 yılında Karl Marx ile Friedrich Engels'in yazdıkları Komünist Partisi Manifestosu'ndan bu yana, on altı yıl geçmişti. Yine bilimsel sosyalizm doktrininin ilk ortaya çıkışından beri, ilk defa örgütlenmiş bir işçi sınıfı hareketi ve onun ışığında yürüyen bir örgüt doğuyordu. Ama henüz bu doktrin geniş emekçi kitlelerinin ve proletaryanın içinde yayılmış ve hakim olmuş değildi. Marx ise, bu Derneğin sayesinde, Avrupanın ve Amerikanın ileri işçilerinin proletarya enternasyonalizmi okulundan geçmelerini istiyordu. (Nitekim böyle olmuştur.) Marx «çeşitli ülkelerin işçileri, kendilerini sadece kardeş ve kurtarıcı ordunun yoldaşları olarak hissetmekle kalmamaları, aynı zamanda gerçekten de böyle ha-

reket etsinler» diyordu. Karl Marks, (Geçici Merkez Konseyi delegeleri için talimat... şubat 1867.)

Marx ve Engels, Manifesto'da işçi partilerinin hedefini şöyle dile getirirler : «Proleterlerin sınıf olarak örgütlenmesi, burjuva egemenliğinin yıkılması, politik iktidarın işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesi.» (Marks-Engels, Manifesto Les Editions Sociales, 1963, s.37-38)

Ne var ki, o dönem daha önce de söylediğimiz gibi bu düşünceye muhalif olanlarla doludur. Lenin, «Sosyalizm o devirde çok sayıdaki akım veya eğilimlerden sadece biridir. Sosyalizm içindeki temel unsurlar popülizmle akrabadırlar; materyalist tarihsel eylem temelinin anlaşılmasında, kapitalist toplumlardan herbirinin rol ve önemini ayırt edememe, «halk», «devlet» ve hukuk üzerine, sahte sosyalist lafazanlıkların yardımıyla, demokratik reformların burjuva karakterinin kamuflle edilmesi» olarak tanımlar bu dönemi.

Enternasyonal içindeki yanlış teorilere karşı mücadele etmek ve bilimsel sosyalizmi yaymak Marx ve Engels'in en önemli uğraşları olmuştur. Bu yanlış teorilerin başında,

İngiliz sendikacılığının (—trade-unionisme—) oportünizmi, Mazzini'nin burjuva radikalizmi, prudoncuların küçük-burjuva ve karşı-devrimci utopyaları, blankistlerin maceracılığı, Bakunin'in anarşizmi ve lasalcilerin reformizmi gelmektedir. Bunlara karşı yürütülen şiddetli mücadele sonunda bu yanlış görüşler tartışma alanında kesin bir şekilde gerilemelerine rağmen, halâ Fransa'da, İspanya'da ve Belçika'da birçok işçi prudonculuğun, blankizmin ve anarşizmin yani doğrudan doğruya küçük-burjuva görüşlerin etkisi altında idi. İşçiler Enternasyonal Derneği içinde Marx, uluslararası prolarya politikasının en önemli sorunlarını ve her şeyden önce barış için mücadele sorunlarını çözmeye çalışıyordu.

BİRİNCİ Enternasyonal döneminde, işçi sınıfının iktidarı ele geçirmek için yaptığı ilk girişimi meydana gelmiştir: 1871 Paris Komünü... Hatalarına rağmen, Komün bütün ülkelerin proleteryası için paha biçilmez bir örnek olmuştur. Ama Paris Komününün başarısızlığının temel nedeni, güçlü bir işçi sınıfı partisi öncülüğünden yoksun oluşudur. Birinci Enternasyonalı oluşturan örgütler partiler değildi. O dönemde henüz işçi sınıfının partileri yoktu; çeşitli ülkelerin işçi ya da emekçi dernek ya da federasyonları vardı; Paris Komününün yenilgisinden sonra bu «partisizlik» meselesi kendini daha çok hissettirmişti; Nitekim 1872 yılında La Haye Kongresi, proleteryanın ayrı bir parti olarak teşkilatlanması gerektiğini öne sürdü. 1876'da 1. Enternasyonal kendi kendini lağvetti.

BİRİNCİ ENTERNASYONAL'IN KURULUŞU

İşçiler Enternasyonal Derneğinin kuruluş yıllarını Lenin şöyle dile getirmektedir:

«1850 ile 60 yıllarının sonunda, demokratik hareketlerin fazla gelişmiş olması, Marx'ı yeniden fiili olarak çalışma yoluna itti. Londra'da ünlü Enternasyonal Derneği 1864-28 Eylül'de kurulmuştur. Marx bu örgütlenmenin ruhu oldu. Aynı zamanda ilk kitabın, çok sayıda kararların, açıklama ve bildirgenin de yazarı idi. Marx, ayrı ayrı ülkelerin işçi hareketini bir arada toparlayarak, sosyalizmin proleter olmayan, marksizm

öncesi —Mazzini, Prudon, Bakunin, liberal İngiliz sendikacılığı, lasalcilerin alman sağına eğilmesi, vs.— biçimlerini ortak bir faaliyet yoluna sokmağa çalışarak, bütün bu mezhep ve ekollerin teorileri ile savaşarak, ayrı ayrı ülkelerin işçi sınıflarının proleterya mücadelesi için gerekli tek bir taktiğini işledi.»

28 Eylülde İngiltere'de Saint-Martin Hall'de toplanan Avrupa ülkelerinin devrimci hareketlerinin çeşitli temsilcilerinin bir araya gelmelerinin esas nedeni, üç istilacı ülkenin —Rusya, Prusya, Avusturya, Macaristan— Polonya'yı üçe bölerek kendi egemenlikleri altına sokmalarını, protesto etmekte. İşte bu toplantıda kuruldu Emekçiler Enternasyonal Derneği. Marx, Enternasyonalin programına 1848 yılında çıkan Manifesto'daki politik ve sosyal görüşleri istediği gibi kabul ettiremediyse de, Proudhon'cu ve Mazzini'ci görüşlerin de programı etkilememesine dikkat etmiştir. Derneğin tüzüğüne bakarsak onun nasıl bir ruh taşıdığını daha iyi anlarız:

«İşçi sınıfının kurtuluşunun, işçilerin kendi eseri olması gerektiğini;

İşçi sınıfının kurtuluşu için mücadelenin bir imtiyaz ve tekel mücadelesi değil eşit hak içinin çalışma araçlarının, yani yaşamadan bağlı oluşunun; köleliğin bütün biçimlerinin (sosyal sefalet, entellektüel alçalış ve politik bağımlılık) başta gelen nedeni olduğunu;

Sonuç olarak işçi sınıfının özgürlüğe kavuşmasının, her politik eylemin vasıta olarak kendisine bağlanması gereken büyük hedef olduğunu;

Bu amacı güden bütün çabaların, aynı ülkedeki çeşitli mesleklerden olan işçiler arasında dayanışma ve çeşitli ülkelerin işçi sınıfları arasında kardeşçe bir birlik bulunmadığı için başarısızlığa uğradığını;

Emeğin özgürlüğü, mahalli ya da ulusal değil, toplumsal bir sorun olduğundan, çözümlenmesi için en ileri ülkenin teorik ve fiili yardımının gerektiğini;

Avrupa'nın en ileri sanayileşmiş ülkelerinde, doğmakta olan hareketin, yeni ümitleri uyandırarak eski hatalara düşülmemesi ve mümkün olan en kısa zamanda, henüz kıyıda kalmış çabaları düzenlemek için ciddi bir uyardırma bulunduğunu gözönüne alarak;

Bütün bu nedenlerle,

İŞÇİLER ENTERNASYONAL DERNEĞİ kurulmuştur.

DERNEK şunları ilan eder:

Bütün dernekler ve onların üyesi olan bütün bireyler, Gerçek, Adalet ve Ahlak'ı, renk, inanç veya milliyet farkı olmaksızın, bütün insanlara karşı davranışlarının temeli olarak kabul edeceklerdir.

HAKSIZ GÖREV, GÖREVSİZ HAK YOKTUR.

Dernek bu ilkeleri benimsedikten sonra onları esas alan bir de tüzük hazırlamıştır; dünyada ilk kez işçi sınıfına hizmet etmeyi ve onun haklarını savunmayı amaçlayan bu derneğin tüzüğüne bakalım:

İşçiler Enternasyonal Derneğinin Tüzüğü:

MADDE 1. — Dernek, aynı amacı (yani karşılıklı yardımlaşma, işçi sınıfının ilerlemesi ve tam kurtuluşu) güden çeşitli ülkelerdeki işçi birlikleri arasında merkezi bir ulaşım ve işbirliği noktasını meydana getirmek üzere kurulmuştur.

MADDE 2. — Bu derneğin adı şu olacaktır: EMEKÇİLER ENTERNASYONAL DERNEĞİ.

MADDE 3. — Her yıl, Derneğin kollarına bağlı delegelerden meydana gelen bir işçi kongresi yapılacaktır. Bu kongre işçi sınıfının ortak isteklerini ilân edecek, Enternasyonal Dernek, görevinin başarıya ulaşması için gerekli tedbirler inisiyatifini alacak ve Genel Konsey'i tayin edecektir.

MADDE 4. — Her kongre, kendinden sonra yapılacak olanın tarih ve yerini tesbit edecektir. Delegeler, özel bir davete lüzum kalmaksızın belirli gün ve yerde tam haklara sahip olarak toplanacaklardır. Acil durumda Genel Konsey, Kongre'nin yerini değiştirebilecek, buna rağmen tarihini ertelleyemeyecektir.

Her yıl toplanan Kongre, Genel Konsey'in yerini tesbit ve üyelerini tayin edecektir. Bu şekilde seçilecek olan Genel Konsey yeni üyeleri arasına katma hakkına sahip olacaktır.

Genel Konsey, her yıllık kongrede çalışmalarının açık bir raporunu hazırlayacaktır. Gerekli takdirde, tesbit edilmiş olan süreden önce Kongre'yi toplantıya çağırabilecektir.

MADDE 5. — Genel Konsey, Enternasyonal'de temsil edilen çeşitli uluslara mensup işçilerden meydana gelecektir. Kendi içinden veznedar, genel sekreter, çeşitli ülkelerin özel sekreterleri v.b. gibi işlerin yürütülmesi için zorunlu büro üyelerini seçecektir.

MADDE 6. — Genel Konsey, çeşitli mahalli ve ulusal gruplar arasında her ülke işçilerinin kendi sınıflarındaki eylemlerinden haberdar olacağı, aynı anda ve aynı anlayış içinde sosyal durumla ilgili bir incelemenin yapılacağı, bir dernek tarafından teklif edilen genel çıkarla ilgili sorunların, bütün diğerleri tarafından inceleneceği ve kesin eylem, uluslararası çatışmalar sırasında olduğu gibi, istendiği için Derneğin bütün gruplarının hep beraber ve aynı tarzda hareket edebileceği şekilde bir etkin vazifesini görecektir.

Uygun görmesi halinde Genel Konsey, mahalli ve ulusal derneklere sunacağı tekliflerin inisiyatifini ele alacaktır.

Haberleşmelerini kolaylaştırmak için belirli sürelerle çıkan bir bülteni yayınlıyacaktır.

MADDE 7. — Her ülkede işçi hareketinin başarısı, ancak birleşme ve işbirliğinin sonucu olan güç sayesinde sağlanabileceği, diğer taraftan, biri diğerinden ayrı bir yığın küçük mahalli derneklerle yazısacağından, işçi dernekleri ulusal büyük merkezlerinden herhangi biri ile ilişki kurabileceğinden, Genel Konsey'in eylemi daha etkili olacağı için ve bütün bu nedenlerle Enternasyonal üyelerinin herbiri kendi ülkelerinin henüz ayrı kalmış işçi birliklerini, merkez organları tarafından temsil edilen ulusal birlikler halinde birleştirmek için ellerinden geleni yapmak zorunda kalacaklardır.

Bu maddenin uygulanmasının, her ülkenin kendi özel yasalarına bağlı olduğu ve meşru engellerce yapılmış engellemeden söz edilmeksizin, her bağımsız mahalli derneğin Genel Konsey ile doğrudan doğruya yazışma hakkına sahip olacağı ortadadır.

MADDE 8. — Her bölüm, Genel Konsey'deki muhabiri ile kendi sekreterlerini tayin etme hakkına sahiptir.

MADDE 9. — Enternasyonal Derneğin ilkelerini kabul edip savunan herkes üyeliğe

kabul edilebilir. Her bölüm, kendi üyelerinin dürüstlüğünden sorumludur.

MADDE 10. — Enternasyonal'in her üyesi, ülke değiştirme halinde, teşkilât üyelerinin kardeşçe desteğini görecektir.

MADDE 11. — Enternasyonale dahil bütün işçi dernekleri her ne kadar kardeşçe bir dayanışma ve işbirliği bağı ile birleşmiş iseler de, özel örgütlerini bozulmamış halde muhafaza edeceklerdir.

MADDE 12. — İşbu tüzüğün yeniden gözden geçirilmesi, mevcut üyelerin üçte ikisinin isteği ile her kongrede yapılabilir.

MADDE 13. — İşbu tüzükde yer almayan her şey, her kongrede özel düzenlemelerle gözden geçirilerek tesbit edilecektir.»

BİRİNCİ ENTERNASYONAL'İN CENEVRE KONGRESİ (3-8 EYLÜL 1866)

İşçiler Enternasyonal Derneğinin ilk Kongresi İsviçre'de Cenevre şehrinde toplanmıştır. Bu toplantıya 60 delege katılmıştır.

Bu kongrede 1864 yılında Londra'da ele alınan sorunlar incelenmiştir.

Genel Konseyin raporu, teşkilât konusunda Genel Konseyin Londra'da kalmasını, Genel Konsey üyelerinin, yeni katılanları eklemek hakkı ile Kongre tarafından seçilmesini, Emegün sermayeye karşı mücadelesi için gösterilecek çabaların Enternasyonal aracılığı ile uluslararası çapta düzenlenmesini öngörmüştür.

Marks ve Engels, bu kongrede, bütün ülkeler işçilerinin, kendileri tarafından hazırlanacak olan işçi sınıfının yaşama ve çalışma koşulları istatistiğinin yapılmasını, Kongre'ye teklif etmişlerdir.

Marks şöyle demektedir: «Başarı şansı için, üzerinde çalışılacak malzemeyi tanımak zorunluluğu vardır.» Aynı zamanda işçiler, bu kadar büyük bir işin inisiyatifini ele almakla kaderlerini ellerinde tutabileceklerini göstereceklerdir. Bunun için şunu teklif ediyoruz:

Derneğimiz dallarının var olduğu her yerde çalışma derhal başlamalı ve olaylar, ilişik özetle, özellikle belirtilmiş çeşitli konularda yapılmış olmalıdır;

Olayların gelişmesi Raporlarla Genel Konsey'e gönderilmelidir;

Genel Konsey bunu tek bir Rapor halinde toplamalı ve olayları kapsayan bir eki buna eklemelidir;

Bu konu, çeşitli ülkelerde işçi sınıfının özgürlüğe kavuşması için harcanan henüz birleşmemiş çabaları birbirine bağlamak, genelleştirmek, ve bunları homojenleştirmek amacıyla olan Enternasyonal'in her türlü faaliyetini kapsar»...

Yukarıda sözünü ettiğimiz «bir başarı şansı ile hareket etmek için, üzerinde çalışılacak malzemeyi tanımak zorunluluğu vardır» noktası çok önemli bir sorundur. İşçi sınıfı hareketini başarı ile idare edebilmek için onu dışardan değil içerden tanımak gereklidir.

Marks'ın ünlü işçi anketi, işte bu ihtiyaçta bir cevap olarak ve Enternasyonale sunulan bir taslak halinde ilk defa ortaya çıkmıştır.

İŞÇİ ANKETİ

«1 — Sanayi: adı

2 — İşçilerin cinsiyeti ve yaşı

3 — Memurların sayısı.

4 — Ücretler ve yardımlar: a — çıraklar; b — gündelik veya parça üzerine ücretler. Müteşebbis yardımcılarını için ödeme tutarları. Haftalık, yıllık vs için ortalama ücret.

5 — Atölyelerde çalışma saatleri

b — Küçük patronlarda ve ev içinde çalışma saatleri;

c — Gece ve gündüz çalışması.

6 — Yemek saatleri ve davranış

7 — Atelyede işin tarifi. Kalabalık ve yetersiz havalandırma. Işık yokluğu. Hava-gazı kullanma, temizlik şartları vs.

8 — Çalışmanın niteliği.

9 — İşin sağlık durumu üzerindeki etkisi.

10 — Moral şart. Eğitim.

11 — Sanayinin tarifi. Sanayinin mevsimlere göre değişip değişmediği ya da bütün yıl az çok yeksenak bir şekilde devam edip etmediği. Büyük refah ve durgunluk dalgalarının olup olmadığı. Yabancı rekabetle karşı karşıya bulunup bulunmadığı; Genellikle iç veya dış pazar için üretim yapıp yapımadığı.»

Bu anket önerisi daha sonra bölgelere göre genişletilebilirdi. Birinci Kongrede ele alınan diğer sorunlar da şöyle sıralanmaktaydı: çalışma saatlarının azaltılması; her iki cinsten gençlerin ve çocukların çalışma koşulları, kooperatif çalışması; sendikalar (geçmişleri, şimdiki halleri ve gelecekları), vasatlı ve vasatasız vergiler, uluslararası kredi, ulusların kendi kendilerini düzene sokma ve demokratik ve sosyal temeller üzerindeki bir Polonya'yı yeniden kurma haklarına dair karar; daimi ordular ve üretimle ilişkileri, dini fikirler, bunların sosyal, politik ve fikri hareket üzerindeki etkisi...

LOZAN KONGRESİ 2-3 EYLÜL 1867

Lozan'da toplanan bu kongre'ye önce 50 daha sonra da 64 delege katılmıştır; kongre dokuz sorun üzerine rapor hazırlamakla görevli komisyonlar kurmuş ve bu sorunlarla ilgili olarak şu kararları almıştır.

Enternasyonalin bu ikinci kongresi tartışılan sorunlar ve alınan kararlar bakımından çok önemlidir. Bu kongrede alınan kararlar reformizmin ve şovenizmin reddine yönelik temel kararlardır. Bunları daha yakından görelim:

BİRİNCİ SORUN

İŞÇİ SINIFININ, SERMAYEYE KARŞI MÜCADELESİNDE, ENTERNASYONAL'İ EYLEMİN ORTAK MERKEZİ HALİNE SOKMANIN PRATİK ÇARELERİ NELERDİR?

SONUÇLAR:

«1. Bölümler yalnız her ilerleme fikrine ve kamu yaşantısında mükemmelleşmeğe yardımcı olmak değil, aynı zamanda üretim ya da işçi sınıfı için doğrudan doğruya yararlılık gösteren her nitelikte kurumların teşekkülü için teşebbüsü ele almalıdır. Merkez komiteleri onları çabalarında destekliyeceklerdir.

2. Genel Konsey bir bülten yayınlamazsa, her üç ayda bir, her ülkenin merkez bürosuna yazılı bir genelge (Yönetmeliğin 2 nci maddesi) gönderecek, bu merkez büro da ülkenin ve özellikle bölümlerin gazetelerinde bu genelgeyi yayınlatacaktır.

3. Enternasyonal veya ona bağlı birlik

üyeleri için merkeze ait yıllık masraf payı 10 santim olacaktır. Bu para üçer aylık vadelerle ödenebilecektir.

4. Merkeze ait masraf paylarını ödemeyecek olan kollarla bölümlerin delegeleri Kongre'ye katılamıyacaklardır.»

İKİNCİ SORUN

İŞÇİ SINIFLARI, BURJUVAZİ İLE HÜKÜMETLERE VERDİKLERİ KREDİYİ KENDİLERİNİN ÖZGÜRLÜĞE KAVUŞMASINDA NASIL KULLANABİLİRLER? KREDİ VE HALK BANKALARI. PARA VE KAĞIT PARA, KARŞILIKLI SİGORTALAR. İŞÇİ DERNEKLERİ.

SONUÇLAR:

«Kongre, çeşitli ülkelerdeki Enternasyonal üyelerini, âcil bir şekilde, işçi sınıflarının özgürlüğe kavuşması için, şimdi orta sınıf ile hükümetlere verdikleri krediyi kullanmanın en iyi yolu olarak meslek derneklerini, kendi üretim işbirliklerine ait fonlarını vermelerini sağlamak üzere, etkilerini kullanmağa davet eder.

Bu derneklerden fonlarını, kendi hesaplarına kooperatif kurumlarının teşkili için ayırma konusuna inanmıyacak olanlar, o fonları genellikle üretim işbirliği kurumlarını desteklemekte kullanabilecek ve madenî değerlerden bağımsız olarak yardımlarını isteyecek olanların imkânları ile orantılı ulusal bir kredi sistemini kurmak ve kooperatif bankalar sisteminin kurulmasına çaba harcamak için gayret gösterecektir.»

ÜÇÜNCÜ SORUN

BUGÜN, DÖRDÜNCÜ SINIFIN (İŞÇİ SINIFININ) ÖZGÜRLÜĞE KAVUŞMASI İÇİN BİRLİKLER TARAFINDAN GİRİŞİLEN ÇABALAR, DURUMU ÇOK DAHA SEFİL OLABİLECEK BEŞİNCİ BİR SINIFIN MEYDANA GELMESİ SONUCUNU VEREMEZ Mİ? SOSYAL İLİŞKİLERİN TEMEL OLARAK KABUL EDİLEN TARAFSIZLIK YA DA KARŞILIKLILIK FONKSİYONLARIN EŞ DEĞERLİĞİ, DAYANIŞMA, İŞÇİ BİRLİKLERİ.

De Paepe ikinci soruna dönerek şu metni teklif etti:

«1. Kongre bugün, işçi birlikleri (eğer bunlar şimdiki şekillerini muhafaza ederek genelleşirlerse) tarafından girişilen çabaların, kendi altında daha da sefil beşinci bir

sınıfın bulunduğu dördüncü bir sınıfı meydana getirme eğiliminde olup olmadığını düşünür.

2. Kongre, bu tehlikeyi önlemek için, proletaryanın şu fikre inanmasının zorunlu olduğunu sosyal değişimin ancak radikal ve kesin, karşılıklı ve adalete uygun vasıtalarla tüm üzerinde etki yaparak oluşabileceğini düşünür.

3. Bununla beraber Kongre, işçi birliklerinin bütün çabalarının, bu birlikler içinde sermayenin iş üzerinden kaldırılmasını mümkün olduğu kadar önlemek, yani oraya karşılıklı fikrinin sokulması dışında bütün çabaların teşvik edilmesi gerektiğini düşünür.»

Bu metnin 1. maddesine Eccarius tarafından bir ekin yapılması gerektiği teklif edildi ve 15'e karşı 21 oy ile kabul edildi. Bu ilâve şöyle kaleme alınmıştı:

«İşçi birliklerinin şimdiki çabalarının ortaya çıkardığı bir beşinci sınıf ihtimali, çağdaş sanayiın üretimi küçük çapta imkânsız hale sokulması ölçüsünde ortadan kalkacaktır. Büyük çaptaki çağdaş üretim, bireysel çabaları kaynaştırmakta ve işbirliği ile yapılan çalışmayı herkes için bir zorunluluk haline sokmaktadır.»

Toprağın, toplumun ortak mülkiyeti altına girmesi formülü tartışmalara yol açtı. De Paepe bu formülü, özel olarak şu sözlerle savundu:

«... toprak bütün ürünlerin ilkel maddesi, bütün zenginliklerin menşeidir, çünkü bütün sermayeler, çalışmanın toprak üzerinde yaptığı, birbirini izleyen değişimlerden gelmektedir; şu halde, toprak mülkiyetini birkaç adama vermek, bütün insanlığı bu birkaç adama bağlı bir hale sokmaktır, eğer bu adamlar toprağı kendileri işlemiyorsa, başkalarının çalışması üzerinde niçin hakları olsun?»

Kollektivist anlayışlara karşı olan karşılıklı iddiasının savunucusu Taolain (Paris), bu cümlelerin raporlardan çıkarılmasını teklif etti ve teklifi 11'e karşı 27 oyla kabul edildi.

DÖRDÜNCÜ SORUN

İŞ VE SERMAYE. - İŞSİZLİK. - MAKİNELER VE ETKİLERİ. - ÇALIŞMA SAATLERİNİN AZALTILMASI. - ÜCRET USU-

LÜNÜN DEĞİŞMESİ VE ORTADAN KALKMASI. - ÜRÜNLERİN ÜLEŞTİRİLMESİ.

Kongre, geçen yıl Cenevre'de alınan kararın devam etmesini kararlaştırdı. Bu karar şöyle idi: «Ücretin savunulması için karşılıklı yardımda bulunulması» gerekli ve ulaşılabilecek hedef «ücretin kaldırılmasıdır.»

BEŞİNCİ SORUN

TOPLUMSAL FONKSİYONLAR. - TOPLUM İÇİNDE ERKEK İLE KADININ ROLÜ. - ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ. - NOKSANSIZ ÖĞRETİM ÖZGÜRLÜĞÜ.

SONUÇLAR:

«1. Bilimsel, meşlekî ve üretimle ilgili öğretim ve noksansız öğretim için bir programın incelenmesi.

2. Atelye-okulun örgütlenmesi.

3. Vatandaşlardan alınan vergi masraflarını karşıladığı için parasız eğitimin anlam taşımadığını gözönüne alarak, fakat öğretimin kaçınılmaz bir şey olduğu ve hiç bir aile babasının çocuğunu bundan yoksun bırakma hakkına sahip olmaması nedeni ile:

«Kongre ancak, aile babası, onun görevini yerine getiremeyeceğinden, Devlet'e babanın yerini alma hakkını tanıy.

Ne olursa olsun, her türlü dinsel öğretimin programdan çıkarılması gereklidir.»

ALTINCI SORUN

DEVLETİN TARİFİ VE ROLÜ. - KANUN HİZMETLERİ, ULAŞTIRMA VE SEYRÜSEFER. - KOLLEKTİF VE BİREYSEL ÇIKARLAR. - ANLAŞMALARIN TÜZE UYGULAYICISI VE KORUYUCUSU OLARAK DEVLET CEZA HUKUKU SONUÇLARI :

«Devlet, sadece vatandaşlar tarafından oylanıp kabul edilen kanunların sıkı şekilde uygulayıcısı olmalıdır.

Ulusların çabaları, işçi sınıfını kendi keyfî kanunlarına bağlayarak hem insan haysiyetine, hem de ferdi özgürlüğe zarar veren büyük kumpanyaların güçlü tekelini yok etmek için ulaştırma ve seyrüsefer araçlarını Devlet'e mal etmeği hedef edinmeleridir.

Sanık durumundaki insanın, genel seçimle seçilmiş vatandaşlar tarafından yargılanması isteğini formüle ederiz; yargıç vatandaşlar samğı iyice tanımalı ve insanı suçla

yahut hataya götüren başlıca nedenleri araştırmış olmalıdır.

Kezâ hiç bir sanığın, söylediğimiz gibi, insanı görevlerinden saptırabilmiş olan başlıca nedenlerin incelenebilmesi için, yurdunun dışında tetkik edilmek üzere yargılanmamasını da istiyoruz: çünkü, çoğu zaman tek suçlu, toplumun tümüdür. Eğitim yoksuluğu sefaletle, sefaletle kabalasmağa, kabalasmağa suçla, suç sürgüne, sürgün de ölümden beter olan alçaklığa yol açar.»

Görüldüğü üzere, yargıçların seçimle gelmesi açık bir şekilde istenmiştir. Bu da, zamanımız kapitalist ülkelerinde geçerli olan demokratik bir isteği teşkil etmektedir.

YEDİNCİ SORUN

POLİTİK ÖZGÜRLÜKLERDEN YOKSUN OLMAK, İŞÇİLERİN SOSYAL ÖZGÜRLÜĞE KAVUŞMALARI İÇİN BİR ENGEL VE SOSYAL SARSINTILARIN (İŞSİZLİK) BAŞLICA NEDENLERİNDEN BİRİ DEĞİL MİDİR? POLİTİK ÖZGÜRLÜKLERİN SAĞLANMASINI HIZLANDIRACAK ÇARELER NELERDİR? BU, BÜTÜN İŞÇİLER TARAFINDAN SINIRSIZ TOPLANTI YAPMA HAKKI VE SINIRSIZ BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN İSTENMESİ OLAMAZ MI?

SONUÇLAR:

«Eylül 1867'de Lozan'da toplanan Enternasyonal Kongresi: Politik özgürlüklerden yoksun olmanın, halkın sosyal öğrenimi ve proletaryanın özgürlüğe kavuşması için bir engel olduğunu görerek ilân eder ki:

1. İşçilerin sosyal özgürlüğe kavuşmaları, onların politik özgürlüğe kavuşmalarından ayrılmaz.

2. Politik özgürlüklerin verilmesi, mutlak bir zorunluluk taşıyan ilk tedbirdir.»

SEKİZİNCİ SORUN

LOZAN KONGRESİNDE TOPLANMIŞ OLAN İŞÇİLER TARAFINDAN CENEVRE BARIŞ KONGRESİNE KOLLEKTİF BAŞVURMA.

SONUÇLAR:

Cenevre'de toplanacak barış Kongresi'ne bir mesajın gönderilmesi fikri, bazı delegelerin Kongre'ye katılma yerine, barışın kuruluşunu sağlamak için kaçınılmaz sayılan ekonomik verilerin bu Kongre'ce kabul edil-

mesini istemeleri üzerine tartışmalar çıktı. Bunun aksine olarak, başka degeler de Enternasyonal üyelerinin, Kongre organizatörleri arasında bulunduğunu ve barış sorunları üzerinde anlaşmanın, Enternasyonal tarafından öne sürülen fikirlerin, hiç bir suretle inkârı anlamını taşımadığı görüşünü öne sürdüler. Bu iddiayı savunanlar, «Fakat, diye ekliyorlardı, üzerlerinde, başka kişilerin fikir nüanslarını bölüşmeden anlaşmaya varılabilecek genel çıkarlarla ilgili sorunlar vardır.»

Nihayet Kongre şu mesaj taslağını kabul etti:

«Lozan'da toplanan Enternasyonal Kongresi:

Savaşın en çok işçi sınıfı üzerine yüklenerek, bu işte onu, sadece yaşama olanaklarından yoksun hale sokmayı, kanını dökmek zorunda da bıraktığını;

Silâhlı barışın üretici güçleri felce uğrattığını, işten yarırsız eserler istediğini ve üretimi savaş tehditlerinin darbesi altında bırakarak utanılacak duruma soktuğunu;

Kamu yararının baş şartı olan barışın da, artık toplum içinde, biri diğeri tarafından sömürülen iki sınıfı kabul etmeyecek yeni bir düzen ile sağlanabilmesi gerektiğini görerek 9 Eylülde Cenevre'de toplanacak olan Barış Kongresi'ne tam ve noksatsız bir şekilde katılmağa, bütün Avrupa'da özgür bir Devletler Konfederasyonu'nun kurulması kadar, işçi sınıfının özgürlüğe kavuşmasını, iktidar ile sermayenin etkisinden kurtulmasını mümkün olduğu kadar çabuk sağlanması amacı ile devamlı orduların kaldırılması ve barışın korunması için girişebileceği her teşebbüse enerjik bir şekilde destek olmağa karar verir.»

Tolain. De Peape (Belçika) nin de katıldığı bir eki teklif etti ve bu ek 14'e karşı 32 oyla kabul edildi. Ek şöyle idi:

«Kongre, savaşın ilk ve başlıca nedeninin halkın yoksulluğu ile ekonomik dengesizlik olduğunu, savaşı ortadan kaldırmak için orduları kaldırmanın yetmeyeceğini, fakat sosyal örgütlenişin, üretimin daha eşit biçimde bölüşülmesi yönünde değiştirilmesi gerektiğini de nazara alarak, Kongre tarafından yukarıda anlatılan açıklamanın kabul edilmesi dileğine katıldığını ekler.»

DOKUZUNCU SORUN

GENEL KONSEY'İN YERİ VE GELECEK KONGRENİN NEREDE YAPILACAĞI İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR.

SONUÇLAR:

Bu sorun için tâyin edilen bir Komisyon ve sunulan herhangi bir rapor olmadı. Kongre, dokuzuncu oturumunda Genel Konsey'in yerini Londra olarak tâyin etti ve görevden ayrılan Konsey üyelerinin fonksiyonlarını ibra ederek, kısa bir tartışmadan sonra ENTERNASYONAL'ın gelecek Kongresinin Brüksel'de yapılması kabul edildi.

Nihayet Kongre şöyle bir ortak deklarasyonla sona erdi: «Bundan önceki Kongre'den bu yana geçen bir yıl, sermaye ile iş arasında sonu gelmez bir çatışma halinde belirlenmiştir: Amerika, İngiltere, Fransa ve Belçika'da grevler, lokavtlar ve işçilere karşı zulüm günlük olaylardı.

Sermaye, işçiye inat ve şiddetle zulmetmektedir, çünkü çalışmanın, meşru şekilde hakettiği yeri alacağı günün yakın olduğunu hissetmektedir.

İngiltere'de Courts of Law (Yüksek mahkemeler) Trade's union'lara ait paraların çalınmasının cezalandırılmayacağı kararını vermiştir. Yıkamak ya da hiç olmazsa engellemek amacıyla Trade's union'ların üstünde resmi bir tahkikat komisyonu kurulmuştu.

Londra'da, terzi patronlarının işçilere karşı açtığı son dava, Paris'te terzi işçilerinin mahkûm olması, Marchiennes (Belçika) maden ocağı işçileri arasında yapılan katliâm, sadece birbirine düşman iki sınıftan, ezilenlerle ezenlerden meydana geldiğini ve ancak bütün dünya işçileri arasındaki dayanışmanın bize, Enternasyonal İşçi Birliği'nin amacı olan tam kurtuluşu sağlayabileceğini göstermiştir.

Şu sözlerle bitiriyoruz: **BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!**»

Genel Konsey adına:

ODGER: Başkan.
ECCARIUS: G. Sekreter
W. DELL: Veznedar.
SHAW: Veznedar-sekreter

Temsilci Sekreterler:

E. DUPONT: Fransa.
K. MARX: Almanya.

ZABICKI: Polonya.

A. JUNG: İsviçre.

P. FOX: Amerika.

BESSON: Belçika.

CARTER: İtalya.

P. LAFARGUE: İspanya.

HANSEN: Danimarka.

BRÜKSEL KONGRESİ 6-13 EYLÜL 1869

1. ci Enternasyonal'in üçüncü Kongresi Belçika'da Brüksel şehrinde toplanmıştır. Derneğin bu Kongresine 102 delegé katılmıştır. Kongreden bir yıl önce yani 1867'de Karl Marx Kapital'in birinci cildini yayınlamıştı ve Enternasyonalin Genel Konseyi kitabın okunmasını işçilere salık vermişti.

Genel Konseyin raporu Kongre'nin dördüncü oturumunda bu raporda özetle şöyle deniliyordu:

GENEL KONSEYİN RAPORU

«1867-1868 yılı, İşçiler Enternasyonal Derneği'nin tarihinde önemli yıllar olacaktır. Devlet usulca geliştikten sonra, Avrupa burjuvazilerinin nefret dolu hücumuna ve hükümetlerin olumsuz davranışlarına yol açacak kadar büyüdü ve güçlendi.

İşçi sınıfına karşı yapılan hücumun başını, şüphesiz ki, Fransız hükümeti çekti. Daha geçen yıl, bu sinsi davranışları açıklamıştı; hükümet, mektuplaşmalarımıza el koyuyor; yönetmeliklerimizi ve Lozan Kongresi belgelerini ele geçiriyordu. Hiç bir sonuç alamadan çeşitli teşebbüslere girişmiştik. Sonunda, İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Stanley'in baskısı sayesinde bu belgeleri geri alabildik.

Ama bu yıl, İmparatorluk, yüzündeki maskeyi sıyrarak, polis gücü ve mahkeme baskısıyla Enternasyonu yıkmaya çalıştı. İmparatorluk hükümeti, en yüce örneklerini 1848 Haziran günlerinin teşkil ettiği sınıf mücadelesini hareketlerine yol açtı; burjuvazinin resmi kurtarıcısı ve proletaryanın koruyucusu rolünde ortaya çıktı. Enternasyonalin gücü, Roubaix, Amiens, Paris ve Cenevre grevlerinde kendini gösteriyor ve hükümeti bu faaliyeti sınırlamak ya da ortadan kaldırmak zorunda bırakıyordu. İmparatorluk, başlangıçta, pek az şey ister gibiydi, Cenevre

Kongresinde okunan Paris işçileri bildirisini, Fransız sınırında zorla ele geçirildiği zaman, Paris Büromuz, bu davranışın sebebini işçileri bakanından sormuştu. M. Rouher. Büro temsilcileriyle görüşmeyi kabul etmiş ve bildiride birkaç değişiklik yapıldığı takdirde, sınırdan içeri girmesine izin vereceğini söylemişti. Büro üyelerinin bu teklifi red etmeleri üzerine de şöyle demişti: "İşçi sınıfına bu kadar iyilik yapmış olan İmparatoru birkaç kelimeyle teşekkür etseydiniz, o zaman başka olurdu."

Ama, M. Rouher'in isteği kursağında kalmıştı.

Bunun üzerine İmparatorluk yönetimi, Enternasyonalî ortadan kaldırmak için bir vesile aramaya koyuldu. Alman savaşından sonra, üyelerimizin yaptığı ve kaba milliyetçiliğe karşı yöneltilen faaliyet, resmi makamları daha da öfkeliyordu.

Enternasyonale, gizli bir birlik olduğu ileri sürülerek dava açılmadığı için, resmi izin almamış yirmi kişilik bir dernekle yetinildi. Bununla birlikte, İmparatorluk disiplinini bile hiçe sayan Fransız yargıçları, Enternasyonalî dağıtmak ve Paris Büromuzun üyelerini hapse atmak konusunda birbirleriyle âdeta yarış ettiler. Mahkeme, hakikati, adaleti ve ahlâki ilke olarak benimsemiş bir proleterler derneği ile İmparatorluğun uzlaşırılmayacağını ileri sürmek gafletinde bulundu.

Bu mahkûmiyet kararlarının karşı darbeleri, idarî bölgelerde kendini duyurdu. Paris kararlarından sonra, bölümlere karşı resmi makamların gösterdiği zulüm arttı.

Hükümetin tedirgin edici davranışları, Enternasyonalî ortadan kaldırmak şöyle dursun; İmparatorluğun işçi sınıfıyla yaptığı sahte ve zararlı dostluğu kesip atarak bu teşkilâta yepyeni bir hayat verdi.

Enternasyonal, Belçika'da büyük ilerlemeler gösterdi. Charleroi kömür ocakları sahipleri, verdikleri haksız cezalarla, kömür işçilerini çileden çıkardıktan sonra, hükümeti, bu işçileri öldürmek için silâh vermesi konusunda da zorladılar.

Belçika burjuvalarının bütün kabahatlerini üzerine yıkarak istedikleri Enternasyonal, bunun üzerine, kömür işçilerinin davasını benimsedi, onların içinde yaşadıkları korkunç ekonomik şartları ortaya döktü; ölenle-

rin ve yaralananların ailelerine yardım etti; hapse atılanlar için avukatlar buldu ve bu sanıkların hepsi beraat etti. Charleroi olayından sonra, enternasyonalin Belçika'daki başarısı kesinleşti.

Montana'da kurulan tuzaklardan sonra, Enternasyonalin İtalya'daki ilerleyişi engellenmişti; bu durumun doğurduğu sonuçlardan biri, toplanma hakkıyla ilintili kısıtlamalardı. Ama aldığımız çeşitli haberler, İtalyan işçi sınıfının, eski partilerin dışında bağımsız bir kişilik kazanmaya başladığını göstermektedir.

Yabancı derneklerle her çeşit ilinti kurmayı yasaklayan bir kanundan ötürü, Prusya'da, Enternasyonal meşru bir şekilde kurulmamaktadır. Bundan başka, Prusya hükümeti, Alman İşçileri Genel Birliği karşısında, Bonapartçı manevraları hatırlatan oyunlara girişmiş bulunmaktadır. Birbirlerinin gırtlığına sarılan askeri hükümetlerin, müşterek düşmanlarına karşı harekete geçmek söz konusu olunca, çok iyi anlaşmaları açıkça görülmektedir...

Ana kolları Kuzey Almanya'da bulunan Alman İşçileri Genel Birliği, son yaptığı Hamburg kongresinde, Enternasyonalî birlikte hareket etmeye karar verdi. Resmî olarak Enternasyonale katılmamasına rağmen bu kararı vermekten kaçınmadı. Güney ve Orta Almanya'daki yüzden fazla işçi birliğinin katıldığı Nurenberg Kongresi, Enternasyonale doğrudan doğruya katılmak meselesini gün deme aldı. Yönetici komitenin daveti üzerine, Nurenberg'e bir delege gönderdik.

Avusturya'daki işçi hareketi, gittikçe devrimci bir karakter almaktadır. Eylül ayının başlarında, İmparatorluğun çeşitli milletlerine mensup işçilerin yakınlaşmasını sağlamak için Viyana'da bir kongre toplanacaktı. İngiliz ve Fransız işçilerine bir bildiri gönderilmiş ve bu bildiride, Enternasyonalin ilkelere yer verilmişti. Konseyimiz, Viyana'ya gönderilmek üzere bir delege seçti ama, tam o sırada, feodal gericiliğin darbeleri altında yıkılmak üzere olan liberal Avusturya hükümeti kongrelerini yasaklayarak işçilerin öfke lenmesini sağlamak amaçlılığını gösterdi.

Cenevre'deki yapı işçilerinin giriştiği mücadele, İsviçre'de Enternasyonalin varlığını yakından ilgilendirmişti. Patronlar, müzake-

relere girişmek için, işçilerin Dernekten çıkılmalarını şart koşuyorlardı. Ama, işçiler bu teklifi kabul etmemişlerdi. Enternasyonal aracılığı ile Fransa'dan İngiltere'den, Belçika'dan, Almanya'dan ve başka yerlerden sağlanan yardımlar sayesinde, işçiler iş gününün kısaltılması ve ücretlerinin artırılması sonucunu elde ettiler. İsviçre'de daha da kökleşen Derneğin, üye sayısı arttı. Geçen Ağustos ayında, İsviçre'de bulunan Alman işçilerinden bir kısmının Neuenburg'da yaptıkları kongrede, Enternasyonale katılma kararı, oy birliği ile alındı.

İngiltere'deki karışık siyasi durum; eski partilerin çözülmesi ve gelecek seçim için yapılan hazırlıklar, gücümüzün büyük bir kısmını harcamamıza yol açtığı için, progagandamızı engellemiş oldu. Bununla birlikte, taşradaki sendikaların birçoğuyla ilinti haline girdik ve bunların birçoğu bize katıldıklarını bildirdiler. Londra'da, teşkilatımıza yeni katılan birlikler arasında sepiciler ve kunduracılar derneğini saymak gerekir.

Konseyimiz, Amerika Birleşik Devletleri Millî İşçi Birliği ile sürekli olarak yazışma halindedir. Millî Birlik, son kongresinde Brüksel Kongresine bir delege göndermek konusunda karar aldı. Ama, sıkışık bir durumda oldukları için, bu oylamanın uygulanmasını sağlayacak özel kararların alınması tesadüfen unutuldu.

Amerika'da çeşitli eyaletlerde iş gününün sekiz saate indiren bir kanunun çıkmasını sağlayacak şekilde etki ve baskı göstermesi, Amerikan işçi sınıfının gizli gücünün belirtilerinden biridir. Federal hükümet bu kararı bütün devlet imalâthanelerinde uygulamıştır.

Ama, aynı karar özel imalâthanelerde uygulamak için, Amerikan işçileri (meselâ New York'lu işçiler) kanun tanımak istemeyen sermayeye karşı, şu anda, sert bir mücadele girişmiş bulunmaktadır.

İşçi sınıflarının kesin zaferini, ancak yine bu sınıfların Enternasyonal dayanışması ve anlaşması sağlayabilir. Bu ihtiyaç, Emekçilerin Enternasyonal Derneği'ni doğurmuş bulunmaktadır. Bu dernek, bir tarikatın ya da teorinin sonucu değildir. Bu dernek, modern toplumun tabii ve önüne geçilmez eğilimlerinden doğan proletarya hareketinin kenarından ortaya koyduğu bir üründür. Yüklendiği büyük görevi çok iyi bilen emekçi-

ler Enternasyonal Derneği, hiç bir güçlük karşısında eğilmeyecek ya da korkmayacaktır. Bu derneğin alinyazısı, insanlığın yenileşmesinin tohumlarını içinde taşıyan sınıfın ilerleyişinden ayrılamaz artık...»

AVRUPA DEVLETLERİ ARASINDA SAVAŞ ÇIKTIĞI TAKDİRDE EMEKÇİLERİN TAKINACAĞI TUTUM MESELESİ

Kongrede üzerinde en fazla durulan ve tartışılan mesele buydu. Tartışmalar uzun sürmüş ve Kongre'nin on altıncı oturumunda şu karar kabul edilmişti :

«Tabii gruplar, halklar, milletler ve yurttaşlar arasındaki ilişkiler adil bir şekilde düzenlenmelidir. Savaşın en önemli nedeni ekonomik dengenin bozuk olmasıdır ve savaş hakkın müeyyidesi değil, en güçlüünün kullandığı bir araç olmuştur.

Ayrıca savaş, imtiyazlı sınıflar ya da onları temsil eden hükümetler tarafından halkları boyunduruk altına almak için kullanılan bir araçtır ve zorbalığı güçlendirdiği gibi, hürriyetleri de ortadan kaldırır (son İtalya ve Almanya savaşları, bunun en sağlam delilleridir).

Ocaklar yıkan ve orduların bulunduğu yerlerde çevreye korku ve umutsuzluk yayan savaş, böylece, bilgisizliği ve sefaleti sürdürür.

Bugünkü Avrupa'da, hükümetler, emekçilerin meşru menfaatlerini temsil etmemektedirler. Savaşın temel nedeni ekonomik dengesizliktir ve savaş ancak sosyal reformlarla ortadan kaldırılabılır. Ama, merkezilikten ve zorbalıktan doğan keyfi davranışların da savaş çıkmasında bir rolü vardır.

Bundan ötürü, halklar, savaşları yapanlara ve ilân edenlere karşı mücadele ederek, bu savaşların sayısını azaltabilirler.

Ve bu hak, hemen tümünün askerlikle görevli kılındığı işçi sınıflarına öteki sınıflardan daha fazla aittir ve bu hakkı ancak bu sınıflar temellendirebilir. İşçi sınıflarının elinde, bunu yapmak için pratik meşru ve hemen gerçekleştirilebilecek bir araç vardır. Gerçekten de, üretim belli bir süre içinde durdurulacak olursa, sosyal organizma yaşayamaz ve bundan ötürü, kişisel ve zorba hükümetlerin teşebbüslerini imkânsız kılmak

için, üreticilerin üretimi bırakmaları kâfidir.

Yukarda açıklanan hususları gözönünde tutan ve Brüksel'de toplanmış bulunan Emekçiler Enternasyonal Kongresi, savaşı şiddetli şekilde protesto eder.

Kongre, Derneğin bütün ülkelerdeki bölümlerini ve ayrım gözetmeksizin bütün işçi dernek ve topluluklarını, halklar arası bir savaşa karşı bütün güçleriyle harekete geçmeye çağırır. Böyle bir savaş, üreticiler arasında cereyan edeceğine göre, kardeşi kardeşe düşürecek ve bundan ötürü bir iç savaş niteliğini kazanacak demektir.

Kongre, ülkelerinde bir savaş patlak verdiği zaman, hemen işlerini bırakmalarını emekçilere özellikle tavsiye eder.

Kongre, halkların savaşa karşı açtıkları bu savaşta bütün ülkelerin emekçilerinin faal rol alacağından emindir; çünkü, çeşitli ülkelerin emekçileri arasında güçlü bir dayanışma olduğuna inanmaktadır.»

GREVLERLE İLGİLİ KARARLAR

Uzun bir tartışmadan sonra şu karar kabul edildi :

«Kongre şunları açıkça bildirir :

1. Grev, emekçiyi tamamen kurtarabilecek bir araç değildir. Ama, sermaye ile emek arasında bugün cereyan eden mücadelede, kullanılması çoğunlukla zorunlu olan bir araçtır.

2. Grevleri, bazı kurallara; organizasyon, uygunluk ve meşruluk şartlarına göre yapmak gerekir.

3. Grevin organizasyonu bakımından, karşı koyma topluluğu kurmamış; karşılıklı yardımı sağlayamamış, işsizlik anında işe yarayacak emniyet fonlarını ayırmamış meslek kollarında bu kurumları bir an önce kurmak ve daha sonra, bütün meslek kollarının ve bütün ülkelerin karşı koyma topluluklarını dayanışma haline sokmak; her bölgesel federasyonda, grevleri destekleyecek karşı koyma toplulukları ve para fonu ayırmak; kısacası, Enternasyonalin çalışma doğrultusunda organizasyon yapmak ve proleteryanın bu Derneğe kitle halinde girmesi için çalışmalar gereklidir.

4. Uygunluk, yani zamanın uygunluğu ve meşruluk konusunda da, her bölgenin kar-

şı koyma grupları federasyonunda, bu çeşit grupların delegelerinden teşekkül eden bir komisyon seçmek gerekir. Bu komisyon, yapılacak grevlerin zamanının uygunluğu ve meşruluğu konusunda karar verecektir. Sözüünü ettiğimiz bu hakem heyetinin seçilme tarzını çeşitli kesimlerin törelerine, adaletine ve hukuk düzenlerine yer verecek şekilde serbest bırakmak gerekir.»

İŞÇİLERİN DURUMU ÜZERİNDE MAKİNALARIN ETKİSİ MESELESİ

Kongre şu kararı kabul etmiştir :

«Makinaların, kapitalistlerin elinde en güçlü zorbalık ve sömürme aracı olmakla birlikte, yine makinalarda gerçekleştirilen gelişmelerin, ücret sistemi yerine tam anlamıyla sosyal bir üretim sisteminin geçmesi için mutlaka gerekli olan şartları yarattığını da unutmuyoruz.

İşçiler daha adil bir organizasyona kavuşmadıkça, makinaların, işçilere tam anlamıyla yararlı olmayacağını ve hizmet etmeyeceğini biliyoruz.

Bu hususları göz önünde tutan Kongre, şunları açıkça bildirir :

1. Makinaların üretimin malı olabilmesi için, kooperatif bir birliğin ve karşılıklı kredi organizasyonunun kurulmuş olması gereklidir.

2. Bununla birlikte, şimdiki durumda, karşı koyma toplulukları halinde teşkilatlanmış işçilerin, atölyelere makina sokulması söz konusu olunca müdahalede bulunmaları ve bunu, işçiye ancak bazı tavizler ya da garantiler verilmesi şartıyla kabul etmesi doğru olur.»

EĞİTİMLE İLİTLİ MESELELER

Bu konuda uzun tartışmalar yapıldı. Tartışmaya, Brüksel bölümü delegeleri, Paris cilt işçileri, Liège bölümü, Rouen derneği ve Cenevre bölümleri katıldı. Sonunda şu karar kabul edildi :

«Rasyonel bir eğitim sistemi organize etmenin şimdilik imkânsız olduğunu kabul eden Kongre, çeşitli bölümlerin dersler düzenlemelerini ve böylece, işçilerin bugün gördükleri eğitimin yetersizliğini elden geldiğince gidermelerini uygun bulmaktadır. Şüph-

siz ki, iş gününün kısaltılması, zorunlu bir ön şart olarak görülmektedir.»

EMEKCİLER ARASINDA KARŞILIKLI KREDİ MESELESİ

Bu mesele üzerinde de geniş tartışmalar yapıldı ve komisyon raportörü delege Richard (Lyon), şu sonuçları açıkladı :

«Komisyon, krediyi demokratik ve eşit hale getirmek ve böylece üretici ile tüketici arasındaki ilişkiyi basitleştirmek, yani emeği, sermayenin hâkimiyetinden kurtararak sermayeyi meşru ve tabii haline yani emeğin aracı haline getirmek amacıyla güden bir bankanın kurulmasını teklif eder.»

Sonuçları açıklayan Richard, Saint-Pélagie'de mahpus bulunan general Cluseret'nin Kongreye bir mektup göndererek, tartışma konusundaki düşüncesini bildirdiğini söylemiş ve şöyle devam etmişti :

«Bize yapmış olduğu bu yardımdan ötürü generale teşekkür ederiz. Bazı kimseler, bu çeşit konuların askerleri ilgilendirmemesi gerektiğini sanırlar. Oysa, durum böyle değildir; nitelikim, belki bir gün, biz de, askeri strateji meseleleriyle uğraşmak zorunda kalacağız.»

Belçika delegesi Fontaine, Komisyonun açıkladığı sonuçları eleştirmiş ve Brüksel bölümünün bu konudaki uzun bir raporunu okumuştur. Bu raporda, kredinin tarihçesi açıklandıktan sonra, kapitalist sistemde bankaların oynadığı kötü rol üzerinde duruluyor ve en sonunda şunları söyleniyordu :

«Biz, mal sahibinin, kapitalistin ya da aksiyon sahibinin müdahalesi söz konusu olmadan üreticiler ile tüketiciler arasındaki mübadeleyi sağlayacak olan bir banka istiyoruz.»

Brüksel bölümünün raporunda, Proudhon'un etkisinde kalınarak hazırlanmış bir mübadele bankasının tüzüğü de yer alıyordu.

En sonunda, Kongre, tartışmayı daha son raki bir tarihe bırakan şu kararı kabul etti:

«1. Sermayenin sağladığı her çeşit kazanç ve kârın (hangi şekil altına ortaya çıkarsa çıksın), daha önceki çalışmanın zengin ettiği kimsenin, bugünkü çalışma (emek) üzerinden sömürme yoluyla kendine aldığı bir değer (pay) olduğu besbellidir ve daha önceki çalışmanın zengin ettiği kimse, gerçi

servet toplama hakkına sahiptir ama, bunu başkalarının aleyhine gerçekleştirme hakkına sahip değildir.

2. Bundan ötürü, kazanç, haksızlığı ve eşitsizliği sürekli olarak doğuran bir kaynaktır ve kazancı muhafaza eden kooperatif ortaklıklar, günümüzün toplumunu kemiren bir dert olan bencilliği, ferdiyet alanından topluluk alanına aktarmaktan başka şey yapamaz.

3. İşçilerin, mali feodaliteye karşı mücadele edebilmelerini sağlayabilecek olan ve bugün ellerinde bulunan biricik araç, emekçiler arası dayanışmanın daha geniş bir ölçüde gerçekleştirilmesi ve uygulanmasıdır.

Bu hususları göz önünde tutan Kongre, maliyet fiyatını esas alan bankaların kurulmasına karar verdi. Bu bankaların amacı, krediyi demokratik ve eşit hale getirmek ve üretici ile tüketici arasındaki ilişkileri basitleştirmektir; yani, emeği sermayenin hâkimiyetinden kurtarmak ve sermayeyi tabii ve meşru haline getirmek; emeğin aracı haline sokmaktır.

Ne var ki, mübadele bankalarının kurulması gibi karmaşık bir meselenin pratik yolları üzerinde hemen açıklamalara girişmek de mümkün değildir. Bundan ötürü, Kongre, karşılıklı kredinin gerekli olduğunu teorik bakımdan ileri sürmekle birlikte, Brüksel bölümünün sunmuş olduğu tüzük projesinin, da ha derin bir şekilde incelenmesi ve gelecek Kongrede bu konuda bir karar alınabilmesi için, bütün bölümlere gönderilmesini istemektedir.»

TOPRAK MÜLKİYETİ MESELESİ

Bu konuda yapılan uzun tartışmalarda, Rouen bölümü bir rapor okudu. Bu raporda, toprağın kolektif olarak mülk edinilmesi tezi savunuluyordu.

Daha sonra, César De Paepe, toprak mülkiyeti konusunda Brüksel bölümünün hazırladığı raporu okudu.

Raporun başlangıcındaki soru kesin bir şekilde ortaya konulmuştu :

«Geleceğin toplumunda, ekime elverişli topraklar, ormanlar, kömür ocakları, kanallar, yollar ve demir yolları ferdi mülkiyet mi, yoksa kolektif mülkiyet mi olacaktır?»
İçinde Proudhon'a birkaç kere atıf yapı-

lan bu raporda, toprağın kolektif mülkiyet altına sokulması tezi savunuluyor ve bu mülk edinmenin (temellükün) üç ayrı şekli açıklanıyordu :

«En ilkel sistem, hür ve bağımsız tarımların birliklerine ait olan toprak mülkiyeti düzenidir. Bu düzenin lehinde şu iki özellik ileri sürülür :

1. Bu düzende, büyük bir tarım işletmesinin ortak sahibi olan emekçi, yeni toplumdaki fabrikanın ya da atölyenin ortak sahibi haline gelecek olan sanayi emekçisinin içinde bulunduğu durumda olacaktır.

2. Bu birlikler imtiyazların ve zorbalığın doğmasına yol açabilecek her türlü devlet ve idarî bölge etkisinden uzak bulunmaktadır.

İkinci sistem, daha geniş çapta bir kolektif toprak mülkiyeti düzenini ifade etmektedir. Bu düzene göre, ekime elverişli bütün topraklar, ortaklar, v.b., bir milletin ya da milletler konfederasyonunun tarım birliklerinin topluluğuna verilecektir. Ayrıca, ekonomik faaliyetlerin yöntemi, ekicilerin çeşitli birlikleri tarafından seçilen bir konseyin elinde merkezileştirilecektir. Bu sistemde, bataklık kurutma, kanal açma ve sulama gibi büyük çapta işleri gerçekleştirmek daha kolay olacaktır.

Daha önceki sistemde olduğu gibi, bunda da, toprak rantı ya ortadan kaldırılacak ya da devlete, idarî merkeze ya da sanayi gruplarına verilmeyecek ve merkezî konsey tarafından temsil edilen tarım grupları topluluğuna aktarılacaktır. O zaman, toprak rantı, bu konseyin yönetim masraflarını karşılayacak ya da bu konseyin kamu yararına yaptığı büyük tarım ve bayındırlık işlerini karşılamak için kullanılacaktır.

Bu iki sistemden daha geniş ölçüde kolektif mülkiyetin kurulmasını isteyenler de vardır. Daha önce açıkladığımız iki sistemde de, toprağın bir ya da birden fazla gruba ve rılması söz konusuydu. Oysa, şimdi sözünü ettiğimiz üçüncü sistemde ise, bu husus ortadan kalkıyor. Bu sisteme göre, toprak üzerindeki hak, toplumun tümüne (millet ve milletler konfederasyonu) ait olmalı ya da devletin ya da idarî çevrenin yönetimi altında bulunmalıdır. Çünkü, toprak üzerinde çalışma imtiyazı, çeşitli tarım birliklerine verilecektir ve bunlar çalışmalarının ürününe ve

artık değere hak kesbetme imkânına sahip olacaklardır. Ama, ekimin tarzı ve ürünlerin satış fiyatı konusunda garanti vermeleri şartıyla olacaktır bu.

Brüksel bölümümüzde ileri sürülen ve taraftarları bulunan çeşitli kolektif toprak temellükü görüşleri, kaba hatlarıyla bu şekilde açıklanabilir. Bölük pörçük küçük mülkiyet zaten bilim tarafından mahkûm edilmiştir; büyük ferdî mülkiyet ise, adalet duygusu tarafından mahkûm edilmiştir. Demek ki, bizim için ortalama bir yol bulma sözü değildir; toprak ya birleşmiş tarım işçilerinin mülkiyetine verilmeli ya da tüm toplumun malı olmalıdır.»

Toalini (Paris), toprağın kolektif olarak mülk edinilmesine karşı çıkararak şunları söyledi :

«Ben, ferdî mülkiyet sonucuna varmış oluyorum böylece. Çünkü, mübadele bankası ve toprak vergisi sayesinde, mülkiyet, bir aileye ait olan sınırlar içine sokulacaktır ve bu durumdan, hür unsurların teşkil ettiği bir toplum organizasyonu ve menfaat birliği doğacaktır.»

Sonunda, toprak mülkiyeti ile ilgili olarak şu karar kabul edildi :

«1. Maden ocakları, kömür ocakları ve demiryolları konusunda; bu büyük çalışma araçlarının, toprakta olması ve toprağın büyük bir kısmını kaplaması ve tabiat tarafından sağlanmış olması ve ayrıca, makinelerle birlikte kolektif işgücünün uygulanmasını gerekli kılması ve bugün sadece kapitalistlerin kazancına yarayan makinelerin ve kolektif çalışma gücünün, gelecekte sadece işçilerin yararına olması ve bunu sağlamak için sözü geçen iki ekonomik gücün gerekli olduğu her ekonomi kolunun ücret düzeninden kurtulmuş gruplar tarafından çalıştırılması bakımından, Kongre şu görüşe varmıştır :

1. Kömür ocakları ve öteki maden ocakları ile birlikte demiryolları, normal bir toplumda, devlet tarafından temsil edilen (ama bu, yenileştirilmiş ve adalet yasası altında işleyen bir devlet olacaktır), sosyal kollektiveye ait olacaktır.

2. Ocaklar ve demiryolları, toplum tarafından kapitalistlere değil, çifte bir kontratla, işçi topluluklarına verilecektir. Kontratların biri, sözü geçen işçi birliğine bu konuda

hak tanıyacak ve bu hakkın rasyonel bir şekilde kullanılacağı; yapılan hizmetlerin maliyet fiyatına çok yakın olacağı, birliğin hesaplarının kontrol edilebileceği garantisini verecek ve böylece bir tekol (monopol) teşek kül etmesini engelleyecektir. İkinci kontrat ise, işçi birliğinin her üyesinin öteki iş arkadaşları ile olan karşılıklı haklarını garanti altına alacaktır.

2. Tarım mülkiyeti konusunda da şu kararlar alındı :

Üretim gerekliliği ve tarımla ilintili bilgilerin uygulanması geniş ve toplu ekim yapılmasını zorunlu kıldığı için, tarım alanına makinaların sokulmasını ve bu alandaki kolektif gücün organize edilmesini zorunlu kılmaktadır. Ve bizzat ekonomik gelişme, geniş çapta ekimin yapılmasına yol açmaktadır.

Bundan ötürü, tarım çalışması ve toprak mülkiyeti, ocaklarda çalışma ve toprak altı mülkiyeti meselesiyle aynı düzeyde ele alınmak zorundadır.

Ayrıca, toprağın üretkenliği, özel bir emeğin ürünü olmaksızın, bütün ürünlerin ilk maddesi ve bütün zenginliklerin ilk kaynağıdır.

Vazgeçilmesi imkânsız olan bu ilk madenin bazı kimselere satılması, bütün toplumu toprağa sahip olan bu kimselerin eline bakar duruma düşürür.

Bu hususları gözönünde tutan Kongre, ekonomik gelişmenin, ekine elverişli toprakları kolektif mülkiyet konusu haline getireceğini ve bunun bir sosyal zorunluk olduğunu düşünmektedir. Maden ocaklarının, maden işçileri birliklerine; demiryollarının da işçi birliklerine verileceği gibi, toprağın da, tarım birliklerine verilmesini savunmaktadır. Ama, bu yapılırken, hem toplum, hem de ekiciler için, maden ocaklarının kine ve demiryollarının benzeyen garantiler sağlanmalıdır.

3. Kanallar, yollar ve telgraf şebekele-ri konusunda şu kararlar alındı :

Bu ulaşım ve haberleşme imkânları genel bir yönetim ve bakım istediği için özel kişilerin eline bırakılamaz.

Bundan ötürü, Kongre yukarıda sözü geçen araçların, toplumun kolektif mülkiyeti olarak kalmasını uygun görür.

4. Ormanlarla ilintili olarak Komisyon şu kararı teklif eder :

Ormanların özel kişilere bırakılması, tahrip edilmelerine yol açacaktır.

Böyle bir tahrip, kaynaklara zarar verecek ve bu da, toprağın kalitesini bozacak; halkın sağlığı ve yurttaşların hayatı için tehlikeler yaratacaktır.

Bundan ötürü, Kongre, ormanların sosyal kolektiflik durumunda kalmasının doğru olduğunu düşünür.»

Kongre, bu kararı, 15 çekimser ve 4 aleyh te oya karşılık 30 oyla kabul etti.

Karar aleyhinde oy kullanan Tolain, bu davranışını açıklamak için şu bildiriyi okudu :

«Mülkiyet meselesi, ancak son oturumda gündeme alındığı ve genel görüş bakımından gerektiği gibi incelemediği ve ekonomik bakımdan yeterince ele alınmadığı için; ve ayrıca, bazı delegeler bu mesele hakkında gerektiği kadar aydınlatılmadıklarını ifade ettikleri için Kongre üyeleri, sorumluluk yüklenmemek için ya çekimser davranmışlar ya da aleyhte oy kullanmışlardır.»

İŞGÜNÜNÜN KISALTILMASI MESELESİ

On dördüncü oturumda, Kongrenin çalışmaları artık sona eriyormuş gibi görüldüğü sırada, işgününün kısaltılması meselesi üzerinde tartışma açıldı ve bu meseleyi incelemekle görevlendirilen komisyon bir rapor sundu. Raporda esas olarak şunlar söyleniyordu :

«İnsan zekâsının ürünü olan makina, onun mahvolmasına yol açmamalı, kurtuluşuna yardım eden bir araç olmalıdır. Makina çok fazla üretim yapıyorsa, daha az bir süre çalıştırılmalı ve onu yöneten insan da çalışma süresinin azalmasından faydalanmalıdır. Çalışma saatlerinin bu şekilde kısaltılması, insana, refah, düşünce ve hürriyet sağlamalıdır.»

Raporun sonunda, komisyon şunları söylüyordu :

«Cenevre Kongresinde, çalışma saatlerinin kısaltılmasının daha sonraki bütün sosyal reformlar için gerekli bir ön şart olduğu kabul edilmişti. Kongremiz, bu karara pratik bir anlam kazandırmanın zamanı geldiğini düşünmektedir. Bundan ötürü, Emekçiler Enternasyonal Derneğinin kurulmuş olduğu her ülkede bütün bölümlerin bu mesele

üzerinde durması, yerine getirilmesi gereken bir görevdir.»

Kooperasyon meselesini inceleyen komisyon şu metnin kabul edilmesini sağladı :

«Kongre, en iyi kooperasyon tarzı hakkında varılmış kararların benimsenmesini her çareye başvurarak sağlamak amacıyla, Enternasyonal Derneğin üyelerinin, her çeşit kooperatif topluluklara girmelerini istemektedir.»

BALE KONGRESİ 5-12 EYLÜL 1869

Derneğin dördüncü Kongresi Bâle şehrinde toplanmıştır. Bu Kongre'ye 82 delege katılmıştır. İlk oturumun başkanı Bruhin açış konuşmasında özetle şunları söylemiştir; «İlk adımlar atıldı; asillerin ve papazların zorbalığı yıkıldı; asiller sınıfının ve dinadamları zümresinin imtiyazları ortadan kalktı; Şimdi, burjuvazinin imtiyazlarının da ortadan kalkması ve herkesin alın teri dökerek çalışması gerekiyor; Bizim hayal ettiğimiz toplum, emeğin tümünü işbirliği içinde kullanmasını bileceği ve sadece emekçilerden kurulu olacağı için, kendine yetmesini ve kendisini yönetmesini bilecektir. Vicdan hürriyetinin zorlanmasına izin vermiyecek ama din duygusuna muhtaç gönüllerin isteklerini tatmin etmesini bilecektir.

İşte o zaman barış ebedi olacak ve halklar, şu sınırsız uzayda hareket edip duran sayısız gezegenden birinin üzerinde yaşayan bir büyük aileden farksız olacaktır. O zaman iyi yürekli bütün insanların ve bütün derin düşünceli kişilerin güttüğü amaç gerçekleşecektir. İnsanlığın gerçek şan ve şerefini teşkil eden büyük icatlar; yine insanlığın bu etkisiz ve mükemmel gelişmesinin cennetine götürmektedir bizi.

Emekçi kardeşler; yoksa, gerçekleşmiyecek hayallere mi kapılıyorum ben? Öyleysez de benimle birlikte hayallere kapılıyorsunuz. Bu şekilde konuşurken saçmalyor muyum yoksa? bir akıl hastahanesine mi ka patmak gerek beni? Hayır; hayallere kapılmadığımı ve deli olmadığımı gösteren bir şey var ortada; Bu Enternasyonal Derneğin varlığı, onun, işçi hayatını daha iyi hale sokmak için yaptığı aktif müdahaledir.»

Bâle kongresinde de Dernek bazı yeni kararlar aldı:

TOPRAĞIN KOLLEKTİF MÜLK EDİNİLMESİ

Bir yıl önce Brüksel Kongresinde gündeme alınmış olan toprak mülkiyeti meselesini incelemekle görevlendirilen komisyon, şu sonuçları açıkladı:

«Kongre, toplumun, toprağın ferdi mülkiyetini lâğvederek, onu topluluğun malı haline getirebileceğini kabul eder.

Ayrıca, toprağın kollektif mülkiyet konusu haline getirilmesinin zorunlu olduğunu da belirtir.

Toplumun, tarım alanındaki çalışmayı, düzenleme tarzı üzerinde Komisyonunda iki ayrı görüş sunuldu.

Çoğunluk, toprağın, dayanışma halindeki komünler tarafından işlenmesi gerektiğini ileri sürer. Bu grup, Becker, Collin, Rittinghausen, Jannasch, Lessner, Sentinon ve Varlin'den teşekkül etmiştir.

Azınlık ise, toprağı, topluluğa bir rant ödeyecek olan tek tek ekicilere ya da tarım birliklerine vermenin daha doğru olduğunu düşünmektedir. Pieron, Langlois, Murat, Creusot ve De Paepe, azınlığı teşkil etmektedirler. Hess ise, Brüksel kararlarının sadece pekiştirilmesini istemiştir.»

Tartışma, Tolain'in de katılımıyla genişlemiştir. Tolain, düşüncelerini şöyle açıkladı:

«Toplum, kendisini teşkil edenlerin tabii haklarına zarar veren bir hakka sahip olmayacağına göre; kollektif haklar, ancak her insana yatkınlıklarını serbestçe kullanmayı sağlayan karşılıklı garanti haklarından başka bir şey alamaz.

Ayrıca, bu haklar, ferdi varlığının özünde bulunan ve herkese eşit olarak verilmesi gereken haklardandır.

Hareket noktası, insan varlığının dışından alınmış bir fikirden ya da sosyal ilişkileri hukuki bir tarzda düzenlenmesi kabil olmayan bir duygudan hareket ederek, keyfi bir sistem kurmaya kalkışmadan önce, insanın, ortaya koyduğu bütün ürüne sahip çıkmak hakkının sözkonusu olduğunu kabul etmek gerekir.

Ayrıca, gerekli sanayi ve tarım âletlerinin yanı sıra, zanaatkâra ve ekiciye, kendi

ürününün bizzat mübadelecisi ve biricik hâ kimi olması için, kredi ve toprak da gereklidir.

Birçok ferdin bir araya gelmesini gerektiren sanayiler ise, serbest ferdi mülkiyet ya da tasarruf gerçeğine aykırı düşmez.

Bu hususları gözönüne alan Kongre, işçilerin kurtuluşunu gerçekleştirmek için tarım sözleşmelerini, yani her çeşit yer kiralama sözleşmelerini, satış sözleşmeleri haline getirmek gerektiğini ileri sürmelidir.

Ancak o zaman, mülkiyet sürekli kullanıma durumundan kurtulacak ve bunun sonucu olarak, hem tarım hem de sanayide, emekçiler, fertlerin ve gurupların hürriyetini koruyan ve hür olarak yapılmış bir sözleşmeyi, kendileri uygun buldukları zaman kabul ederek guruplar halinde çalışacaklardır.

Bakunin, Komisyonla çoğunlukta olanların fikrini savunmuş ve şöyle demişti:

«Komünlerin dayanışması, aşağıdan yukarıya bir kuruluş ifade etmektedir; oysa azınlığın fikri bir devletin mevcudiyetini önşart olarak ileri sürmektedir.»

Bakunin daha sonra, bütün devletlerin ortadan kaldırılmasını ve bunların yıkıntıları üzerinde, milyonlarca emekçinin Enternasyonal devletinin kurulması gerektiğini ve Enternasyonal Derneğin ödevinin de bu devleti kurmak olduğunu ileri sürmüştü.

Sonunda, Kongre, şu metni kabul etmeye karar verdi:

«Kongre, toplumun, özel toprak mülkiyetini lâğvetmek ve toprağı topluluğun mal kılmak hakkına sahip olduğunu ile sürer.»

Bu metin, 4 aleyhte ve 13 çekimsere karşı, 54 oyla kabul edildi.

Hak kavramından gereklilik kavramına geçen şu metin de oya konu:

«Kongre, toprağın topluluk malı haline getirilmesinin bugün bir gereklilik olduğunu belirtir.»

Bu karar da, 8 aleyhte ve 10 çekimsere karşı, 53 oyla kabul edildi.

En sonunda, Caporusso'nun yaptığı bir teklif de Kongre tarafından kabul edildi. Teklif şuydu:

«Enternasyonalin her bölümünün, gelecek kongre için kolektif toprak mülkiyeti meselesinin pratik bir çözümünü getirmek için çalışma yapması teklif edilir.»

MİRAS HAKKI MESELESİ

Bu meseleyi incelemekle görevlendirilmiş olan Komisyon, Kongreye şu karar taslağını sundu:

«Ferdî mülkiyetin temel unsurlarından biri olan ve toprak mülkiyeti ile sosyal zenginliğin, büyük sayıda insanın aleyhine olarak birkaç kişinin elinde toplanmasına yol açan miras hakkı, toprağın, kolektif mülkiyet haline gelmesinin en büyük engelidir.

Ayrıca, miras hakkı, etki alanı ne kadar kısıtlı olursa olsun, ferdlerin maddî ve manevî gelişimini engellediği için, fiilen taşıdığı önemin az ya da çok olmasına rağmen, hükmen eşitsizliği asla ortadan kaldırmayan bir imtiyaz teşkil eder ve böylece, sosyal haklara karşı sürekli bir tehdit olarak ortaya çıkar.»

Bundan başka, Kongre, kolektif mülkiyet lehinde karar almış bulunmaktadır; bu karar kendisinden sonra gelen bir başka kararla tutarlılık halinde bulunmazsa, mantıksız bir durum ortaya çıkmış olur.

Bu hususları gözönünde tutan Kongre, miras hakkının tamamen ve kesin olarak lâğvedilmesi gerektiğini ve bu lâğvedilmenin emekçilerin kurtuluşu için en gerekli şartlardan biri olduğunu kabul eder.»

23 aleyhte ve 13 çekimsere karşı 32 oyla kabul edilen bu kararda, okurların da farkedeceği gibi, bir karışıklık vardı. Çünkü, üretim araçlarının kolektif mülkiyeti ile birlikte, ferdi miras imkânsız hale geliyordu.

Zaten, genel Konsej adına, Eccarius (İngiltere), miras meselesini başka bir şekilde ortaya koymuştu.

Gerçekten de, genel Konsej şöyle diyordu:

«Miras hakkı, ölmüş olanın, hayatı boyunca sahip olduğu gücü mirasçıya bıraktığı; ve mirasçının, ölmüş olanın mülkiyetine sahip olarak aynı zamanda başkasının ürününe de sahip çıkabildiği durumda sosyal bir önem taşır sadece.

Kırk yıl kadar önce, Saint-Simoncular, miras hakkını, sosyal devrimin meşru sonucu olarak değil de, ekonomik nedeni olarak ele aldıkları zaman, büyük bir hataya düşmüşlerdi...

Miras hakkının lâğvedilmesini, sosyal bir devrimin hareket noktası olarak ortaya koy-

mak emekçileri, bugünkü toplumla mücadele ederken gözönünde tutacakları can alıcı noktalardan uzaklaştırmaktan başka sonuç vermez. Böyle bir düşünce, bugünkü mübadele şartlarını hiç değiştirmeden, arz ile talep arasındaki kanunu lâğvetmeye kalkışmak kadar saçmadır.

Bu, teorik bakımdan yanlış olacak ve pratikte de gericilik niteliği gösterecektir. Miras hakkından söz ederken, üretim araçlarının ferdi mülkiyetinin devam ettiği bir durumu gözönüne alıyoruz.

Çünkü bu mülkiyet kişiler sağken varolmasa, bunlar öldükten sonra, bu mülkiyeti, başkalarına bırakamazlar.

Demek ki, miras hakkı konusunda alınacak her tedbir, ancak bir geçiş dönemi ile ilintili olabilir. Bu dönemde, bir yandan toplumun temelleri henüz değişikliğe uğramamıştır; ama öte yandan, emekçi sınıflar, toplumun köklü bir değişikliğe uğratılmasını gözönünde tutarak geçici tedbirler alabilecek kadar güçlenmişlerdir.

Bu açıdan ele alınınca, miras kanunlarında yapılacak değişiklikler, hepsi aynı amaca yönelmiş öteki geçici tedbirlerden sadece birisini teşkil eder.

Miras hakkıyla ilintili bu tedbirler ancak şu aşağıda açıkladığımız tedbirler olabilir.

A. Birçok ülkede hâlen geçerli olan miras hakkı vergisinin genişletilmesi ve böylece elde edilen fonların, sosyal kurtuluş amacı için kullanılması,

B. Vasiyet hakkının sınırlandırılması. Çünkü bu hak, doğrudan doğruya mirasın geçmesi dışında başka imkânlarla da açık olduğu için, bizzat ferdi mülkiyet ilkelerinin keyfi bir mübalâğalandırılışı gibi görünmektedir.»

AMERİKAN DELEGESİNİN KONUŞMASI

Şiddetle alkışlanan Amerikan delegesi Cameron söz alarak şöyle dedi:

«Kendi adıma ve bütün Amerika emekçileri adına, burada gösterdiğiniz gayret ve yaptığımız işlere karşı duyduğumuz yakınlığı belirtebilmek, benim için gerçekten büyük bir zevktir. Yaptığımız bu yüce işin amacı, yeryüzünde yaşayan milyonlarca işçinin kurtuluşudur ve,

Bütün yeryüzünde her evde
Bir kardeş bulacağımız
çağların gerçekleştirilmesidir.

... Bugün sizin aramızda bulunmam Yeni Dünya dostlarınızın, bütün dünya işçileri arasında ortaklaşa bir menfaatin sözkonusu olduğunu anlamış bulduğumuz ve yakın zamanda, üzerinde «Hakikat, Adalet, Eşitlik» yazılı bir bayrak altında, sınımsız saflar halinde kesin bir zafere doğru hep birlikte yürüneceğimizi umud ettiklerinin apaçık bir delilidir.

Eski Dünya'nın kalabalık çevrelerini terk etmek ve denizlerin ötesinde kendilerine bir «vatan»; hem de,

Çalışmak isteyen insanın bir insan olduğu
Ve emeğinin en önemsiz veriminin işe yaradığı bir «vatan» bulmak isteyenlere, samimi bir davette bulunmaya ve iyi karşılanacaklarını söylemeye yetkiliyim.

Onlara şöyle diyeceğim: «Sizi yönetecek dostlar ve arkadaşlar bulacaksınız.» Sizden bütün istediğimiz, kuvvetlerinizi bizim kuvvetlerimize katmaya ve bizim taleplerimizi desteklemeye hazır olarak gelmeniz ve menfaatlerinize hizmet etmek aldatmacası altında, en iyi dostlarımızı; Amerikan karşıkoyma topluluklarını küçük düşürmekten başka amacı olmayan kimselerin oyununa kapılmamanızdır.

Bu ziyaretimin, yıllık kongrelerimizde, her iki kıtanın temsilcilerini birarada görmemizi sağlayacak bir düzenin ilk örneği olmasını temenni ederim. Bizim başlattığımız bu geleneği sürdürerek, 1870 yılı Ağustos ayında toplanacak olan Cincinatti Kongremize bir delege göndereceğimizi umuyorum. Böylece bize gösterilmiş olan misafirperverliği ödeme ve delegenizi ağırlamak imkânına da kavuşacağız.»

Bâle Kongresi, işçi hareketinin gelişmekte olduğunu göstermişti. Ama, Enternasyonal Derneği'nin karşısına daha birçok güçlük çıkacaktı.

1 — ENTERNASYONALIN SAVAŞ KARŞISINDAKİ TAVRI

1870'de Fransa ile Prusya arasında savaş patlak verdiği zaman Emekçiler Enternasyonal Derneği'nin Genel Konseyi bütün ü-

yelerine hitab eden bir bildiriyi yayınlamıştır; bu bildiri de şunlar söyleniyordu:

«1870 savaş komplosu, 1851 hükümet darbesinin düzeltilerek yeniden sahneye konmasından başka şey değildir. İlk bakışta, durum öylesine saçma görünüyordu ki, Fransa bunu ciddiye bile almak istememişti; bakanların, borsada spekülasyonlara yol açmak amacıyla savaştan söz ettiklerini iddia eden milletvekiline inanıyordu. Ve sonunda, savaş 15 Temmuzda yasama organlarına açıklanınca, muhalefetin tümü, geçici kredileri imzalamaktan kaçındı; Thiers bile bunun «iğrenç» bir şey olduğunu söyledi ve Paris'in bütün gazeteleri aleyhte yazdı; işin garibi, taşra basımının hemen hepsi onlara katıldı...

Avrupa'nın dengesi ve milli şeref bahanesi altında, siyasi ihtiraslar, dünya barışını tehdit ediyor. Fransız, Alman ve İspanyol işçileri Savaşa karşı olduğunuzu hep bir ağızdan söyleyin... Bir üstünlük ya da hanedan davasından ötürü savaş yapılması, emekçilerin gözünde, budalaca bir cürümden başka bir şey değildir. Kanını dökmek durumunda olmadığı halde savaş çıgıkları atanlara ve genel felâketlerden yeni bir kazanç kaynağı çıkarana karşıyız biz; hürriyet, barış ve iş isteyen bizler, onları protesto ediyoruz. Alman kardeşlerimiz Ren ırmağının iki yanında dayanışma göstermezsek, despotlar kesin bir zafer kazanır. Bütün ülkelerin emekçileri ortak çabalarımızın sonucu ne olursa olsun sınır tanımayan bir Enternasyonal Dernek üyeleri, çözülmez dayanışmanın bir teminatı olarak, Fransız emekçilerinin selâmlarını ve en iyi temennilerini sunuyoruz size.»

Enternasyonal Derneği ise ikinci bir bildirinin sonunda şöyle diyordu:

«Enternasyonalin bütün ülkelerdeki bölümleri, işçi sınıfını mücadeleye çağırmahtır. İşçiler ödevlerini unutup pasif davranırlarsa, bu korkunç savaş daha korkunç ve geniş çatışmalara yol açacak ve milletler arasındaki bu geniş çatışmada, kılıç, toprak ve sermaye sahipleri, işçiler üzerindeki zaferlerini tazelemek imkânını bulacaklar. Yaşasın Cumhuriyet.»

Böylece Birinci Enternasyonal, savaş karşısındaki tavrını ve Enternasyonalizmin özünü ortaya koyuyordu. İkinci Enternasyo-

nalın şovenizme kapılıp çıkmazla sürüklendiği noktada, o sonuna kadar tutarlıydı.

LONDRA KONFERANSI 17-22 EYLÜL 1871

1871 Paris Komü'nün mağlubiyetinden dört ay sonra, Konferans Londra'da açıldı. Son dönemlerde Enternasyonalin karşısına çıkan engeller ve tehlikeler yüzünden, hem onlara karşı tedbir almak hem de yeni bir teşkilatlanmaya gitmek amacıyla Genel Konsey bu Konferansı toplamaya karar vermişti.

ENTERNASYONALIN ORGANİZASYONU

Londra Konferansında, Enternasyonal Derneğin organizasyonu konusunda, Genel Konsey adına Karl Marx şu teklifi yaptı : «Herhangi bir yanlış anlamayı bertaraf etmek için, Bâle Kongresi kararına uyulacaktır. Yani, Derneğin düzenli bir şekilde teşkilatlanmış olduğu çeşitli ülkelerde bulunan merkezi konseyler, buldukları ülkelerin adlarını alacak ve Konsey ya da federal Komite niteliği taşıyacaklardır. Bölümler ve komiteler de buldukları yerlerin adını alacaklardır.»

Teklifin hangi gerekçeye dayandığını da şöyle açıklamıştı Marx:

«Kendilerine 'pozitivistler', 'karşılıklar' gibi adlar takan gruplar ve propaganda bölümleri ortadan kaldırılmak zorundadır. Çünkü bu gruplar, genellikle katı görüşlü kimselerden ya da burjuva şarlatanlarından teşekkül etmiştir. Bunlar işçilerden çok daha fazla boş zamanı olan kimselerdir ve bundan ötürü kendilerini, işçilerden ayrı tutmakta ve Dernek için bir tehlike yaratmaktadır.»

Bazı ülkelerde, federal Konseylerin, genel Konsey adını aldıklarını söyleyen Marx, bunun karışıklıklara yol açtığını söyledi ve ancak Londradaki genel Konseyin bu adı kullanmaya hakkı olduğunu belirtti.

Genel Konseyin ikinci bir teklifi de şuydu:

«Konferans, İngilizce metnin yanında, tüzüğün Fransızca ve Almancaya da doğru bir şekilde çevrilerek yayımlanmasını genel Konseyden isteyecektir. Başka dillere yapılacak olan bütün çeviriler de, basılmadan önce genel Konseyin tasvibinden geçecektir.»

Karl Marx, esas tüzüğün yeniden çevrilmesinin gerekli olduğunu ileri sürdü. Çünkü, almanca çeviriye esas teşkil eden fransızca metin, ingilizceden Tolain ve arkadaşları tarafından çevrilmişti. Tolain ve arkadaşları ise, Dernek için tehlikeli olduğunu düşündükleri bazı maddeleri, tamamen değiştirerek ya da eksik bir şekilde çevirmişlerdi. Marx, Dernek içindeki bazı fikir aykırılıklarının, Kongrelerde karar altına alınmış hususların, tüzükte doğru bir şekilde ifade edilmemiş olmasından ileri geldiğini de belirtti.

Genel Konseyin bir başka teklifi de yine Karl Marx tarafından sunuldu:

«Konferans, genel Konseyin teklifine dayanarak, işçiler arasında, kadın bölümlerinin kurulmasını tavsiye eder. Şüphesiz ki, bu karma bölümlerin kurulmasını asla engellemeyecektir.»

Masraflara katılmanın düzenli bir şekilde sağlanmasının yollarını tesbit için bir komisyon kuruldu. Komisyon başkanı olan eski Komüneci Léo Frankel, şu kararların kabul edilmesini teklif etti.

1. Genel Konsey, federal Konseylerin talebine göre, her yıl göndereceği tek tip bir pul bastıracaktır.

2. Federal Konseyler, mahalli Konseylere ya da bunların bulunmadıkları yerlere daha alt kademedeki merkezlere, bu kuruluşların üye sayısına uygun **düşecek miktarda** pul gönderecektir.

3. Bu pullar, şahsi karnelerin özel bir sayfasına yapıştırılacaktır.

4. 1 Mart tarihinde, çeşitli bölgelerin federal Konseyleri, gönderilen pulların toplamını ve kasada kalanın farkını göndereceklerdir.

5. Ferdî aidatın değerini temsil edecek olan bu pullar o yılın tarihini taşıyacaktır.

6. Büyük bir mazereti olmadığı haldе yukarıda belirtildiği şekilde davranmayan bölümlerin adları, Kongrede açıklanacaktır.

Bir oy eksik olarak oybirliği ile geri alınan altıncı madde hariç, bu metin kabul edildi.

INTERNASYONALİN SİYASİ EYLEMİ ÜZERİNDE TEKLİF

Tartışma üç teklifle ilgili olarak gelişti. Tekliflerin biri Eduard Vaillant'ındı,

«Geçici bir süre zafer kazanmış olan ama

zorbalık yoluyla sosyalist demokrasinin taleplerini hiçe sayan ve kuvvet kullanarak sınıf farklarını sürdürmeye çalışan sınırlanmaz bir gericiliğin karşısında, Konferans, Enternasyonal Derneğin üyelerine şunu hatırlatır: Siyasî mesele ve sosyal mesele, birbirinden ayrılmaz ve bunlar aynı meselelerin iki yüzüdür yani Enternasyonalin çözme-yi amaç edindiği 'sınıfların ortadan kaldırılması' meselesinin iki yüzüdür.

Emekçiler, davalarında kesin bir sonuç almak istiyorlarsa, ekonomik dayanışma kadar siyasî dayanışmanın da önemli olduğunu kabul etmeli ve ekonomik alanda olduğu kadar siyasî alanda da güçbirliği yapmalıdırlar.»

İkinci teklif Delahaye tarafından yapılmıştı:

«Coğrafi bakımdan, federe halde bulunan ve bir başına kalmış olan işçi birliklerinin, kapitalistlere karşı mücadele etmesi gittikçe imkânsız hale gelmektedir.

Çeşitli ülkelerin ve belli bir korporasyonun birlikleri arasında eylem bütünlüğü olmadığı için grevlerin çoğu başarısızlığa uğramıştır.

İlerde başarıya ulaşmak için, belli bir sanayi kolundaki bütün birlikleri bir araya getirmek gereklidir. Bu hususlar gözönünde tutulduğu için, belli bir sanayi dalında, coğrafi bakımdan federe olan ve bir başına kalmış bulunan bütün gruplar, ayrı bir enternasyonal federasyon halinde toplanacaktır.

Bu federasyonun amacı:

1. İdari merkezîyetçilikten kurtulmak ve geleceğin gerçek Komününü yaratmak.

2. Grevlerin başarıya ulaşması için eylem birliği.

3. Propaganda aracı olarak, Enternasyonal Derneğin gerçek bölümlerini kurmak.»

Teklifini açıklayan Edouard Vaillant, daha uzun bir tartışmaya yol açmak istemediğini, çünkü bu teklifin tüzük maddelerinin ruhuna tamamen uygun olduğunu ve onu ifade ettiğini söyledi. Ama muhtemel iki itirazı hemen cevap vermekten geri kalmadı:

«Şu şekilde bir açıklama yapmanın ihtiyatsızlık olduğu ve hükümetlerin Enternasyonale karşı sert davranmalarına yol açacağı söylenebilir. Ama hükümetler, şimdiye kadar, Enternasyonal siyasi bir birlik olarak kabul

edip kovuşturma ve baskı yapmadılar mı? Bu bakımdan, teklifimin gerektirdiği hususları açıkça ortaya koymanın hiçbir mahzuru yoktur; tam tersine, artık bir yanlış anlama söz konusu olamayacağı için bir bir ortaya koyma yararlı bile olacaktır.

İkinci itiraz da, Enternasyonalin siyaset ile uğraşmasının doğru olmadığı hususunda ileri sürülmektedir. Nitekim Konferans üyelerinden biri bunu açıkça söylemiştir. Ayrıca, Paris'te ve özellikle Enternasyonalin kurucuları arasında, bu görüşe katılan birçok kimse vardır. Siyasetle uğraşmanın, işçileri gerçek mücadele alanından uzaklaştırdığı ve bundan ötürü davaya zararlı olduğu söylenmiştir. İtirazları yapan bu adamlar gerçek tüzük maddelerini tahrif ederek, işçilerin siyasetten ebediyen uzak kalmalarını söylüyorlardı. Ama bunu söylerken, yeni bir toplum kurmak için kullanılacak temel silâhin, iktidar olduğunu unutuyorlardı.»

İspanyol delegesi Lorenzo, bu meselenin özel bir kongrede ele alınması gerektiğini oysa Konferansın gündeminde sadece organizasyon meselelerinin bulunduğunu söyleyerek teklife itiraz etti.

Serrailles, Vaillan'ın teklifinden önce bir düzeltme yapılmasını söyledi ve çeşitli çelişken yorumların ortaya çıkmasına sebep olan çevirileri eleştirdikten sonra şu sözleri tekrarladı:

«Siyasî mesele ve sosyal mesele birbirinden ayrılamaz ve bunlar, aynı meselenin iki yüzüdür, yani Enternasyonalin çözmeyi amaç edindiği 'sınıfların ortadan kaldırılması' meselesinin iki yüzüdür.»

Vaillan'ın teklifine karşı demogojik itirazlarla karşı çıkan Bestelice, siyaset deyince ne anlaşıldığını sordu :

«... Siyaset, Meclise ya da belediye Konseyine bir işçi seçtirmek için işçilerin enerjisini mi harcamaktır? Bu çocuklu eylem siyaseti hiçbir anlam taşıyamaz... Bizim çekimser davrandığımızı söylüyorsunuz; bizi çekimserlikle itham ediyorsunuz. Çekimserlik, bazı durumlarda, devrimci siyasetin ta kendisidir. Ayrıca şunuda unutmayın: 4 Eylül ve 18 Mart, çekimserlerin elde ettiği sonuçlar mıdır? Ölümlerin ve sürgünlerin listesini okuyun, o zaman, Fransa'da Enternasyonel Derneğin ödevini yerine getirip getirmediğini görürsünüz.»

Karl Marx, tartışmaya katılarak, Cenev-

re'de kabul edilmiş olan tüzük maddelerinin eksik ve yanlış çevirilerinden yararlanarak, bazı Enternasyonel üyelerinin, siyasi alanda çekimser davranmak gerektiği konusunda propaganda yaptıklarını ve hükümetlerin de de bu propagandayı engellemeye asla kalkışmadıklarını söyledi. Hattâ Almanya'da, Bismarck'ın izinden gitmek isteyen Schweitzer gibi kimseler, bölümleri, hükümet siyasetini desteklemeye sürüklemek istemişlerdi. Fransa'da, bu çekimser davranış ve büyük hata yüzünden, Favre, Trochu ve Picard, 4 Eylülde iktidarı ele geçirmişlerdi.

Marx, 18 Mart 1871'de devrimden sonra iktidarı ele geçirmiş olan Millî Muhafızlar Merkez Komitesinin, devrimin geleceğini ve pekiştirilmesi bakımından çok kıymetli olan zamanı boşu boşuna harcadığını da ileri sürdü. Ayrıca şunları söyledi:

«Son zamanlarda Amerika'da toplanan bir işçi kongresi, siyasî meselelerin bizzat ele alınmasına ve işçileri temsil edecek kimselerin profesyonel politikacılar değil, bağlı oldukları sınıfın menfaatlerini savunmakla yükümlü bulunan işçiler olması gerektiği hususunda karar verdi.

Ne var ki, siyaset yaparken, her ülkenin kendi özel şartlarına dikkat etmek gerekir. Meselâ, İngiltere'de, bir işçinin Meclise girmesi çok daha zordur. Çünkü üyeler para yardımı görmezler. Para yardımı görmeyince, sadece emeğiyle geçinen bir işçinin Meclise girip faaliyet göstermesi imkânsızdır. Ve burjuvazi, üyelere para yardımında bulunmamak konusunda inatla ısrar ederken, bunun, işçi sınıfının Mecliste temsil edilmesini engelleyen en etkili çarelerden biri olduğunu bilmektedir.»

İşçilerin Mecliste temsil edilmelerinin önemi üzerinde duran Marx, Bebel ve Liebknecht'ten söz etmiş ve onlar kürsüye çıkıp konuştukları zaman bütün dünyanın kulak verdiğini ve böylece, Enternasyonalin ilkelelerinin yayılıp tanınmasına faydalı olduklarını söyledi. Nitekim, Bebel ve Liebknecht, Fransa'da yapılan savaş sırasında ve bu savaşa karşı, Alman işçi sınıfının sorumluluk kabul etmeyeceğini söyleyerek mücadele ettikleri zaman, bu tutumları bütün Almanya'yı sarsmıştı.

Marx en sonunda, yanlış çevrilmiş tüzük maddeleriyle ilintili değişiklikte birlikte, Vaillant'ın teklifini destekledi.

Friedrich Engels de, Vaillant'ın teklifini destekleyerek şöyle dedi:

«İşçilere, siyasetle uğraşmalarını mutla-ka tavsiye etmek gerekir. Çünkü siyasi çekimserlik, Enternasyonalin sadece tüzük maddeleriyle çelişme halinde değildir; aynı zamanda sosyalist davanın gerekleri ile de çelişme halindedir. Siyaset alanındaki çekimser, görüşlerin mantuki sonucu bakımından, Paris Komün'ü hareketlerini doğru bulmayan kimselerdir. Oysa, Paris Komün'ünde, işçiler, siyasi hayatın mekanizmasını ellerine geçirmişler ve ilkelerimizin gerçekleşmesini sağlayabilecek araçlara ilk defa malik olmuşlardır.»

Vaillant'ın teklifini destekleyen Outine, tüzüğün yanlış çevirilerinin düzeltilmesi konusundaki isteğe karşı geldi. Tüzüğün yanlış çevirilmiş olduğunu ancak on yıl sonra fark etmiş bulunan Enternasyonalin, gülünç bir duruma düşeceğinden korkuyordu.

Sonunda, şu karar tartışmaya sonlandı:

«İki teklifin muhtevasında ileri sürülen fikirleri; yani, proleter partisinin, özellikle bugünkü şartlar içinde siyasi eylemde bulunması gerektiğinin doğru olduğunu kabul eden Konferans, Vaillant'ın ve Serrailles ile Frankel'in tekliflerine son şeklini vererek bunları kaleme almayı genel Konseye ödev olarak verdi.»

Bu metin, A. Serrailles, Léo Frankel, H. Perret, N. Outine, John Hales ve H. Jung tarafından imzalanmıştı. Marx'ın da kısa bir konuşmayla katıldığı ve bu metni desteklediği tartışma sonunda, oylamaya geçildi. Karar taslağı, iki aleyhte ve dört çekimsere karşılık 10 oyla kabul edildi. Üyelerden ikisi yoktu.

KONFERANSTA KABUL EDİLEN

KARAR

İşçi sınıfının siyasi eylemi konusunda, Konferans şu kararı kabul etti:

«Derneğimizin temel tüzük maddesinde, 'emekçilerin ekonomik kurtuluşu, bütün siyasi hareketlerin yönelmesi ve bağlanması gereken en önemli amaçtır' denmektedir.»

Ayrıca, Emekçiler Enternasyonal Derneğinin açış konuşmasında (1864) şöyle denmektedir: 'Büyük toprak ve sermaye sahipleri, ekonomik tekellerini devam ettirmek için, siyasi imtiyazlarından her zaman yararlanacaklardır. Emegün kurtuluşuna yardım etmek şöyle dursun, onun önüne her çeşit engeli çı-

karmaya çalışacaklardır. Bundan ötürü, siyasi iktidarın elde edilmesi, işçi sınıfının ilk ödevi haline gelmiştir.'

Nitekim Lozan Kongresinde de şöyle denmiştir: 'İşçilerin sosyal kurtuluşu, siyasi kurtuluşlarından ayrı değildir.'

Genel Konseyin, 1870 plebisitinden önce Fransız Enternasyonalcilerinin kurdukları iddia edilen kompo hakkındaki bildirisinde de şöyle denmektedir: 'Tüzük maddelerimiz, İngiltere, Avrupa ve Amerika'daki bütün bölümlerimizin, işçi sınıfının sadece teşkilatlanması için birer merkez olmasını değil, aynı zamanda, buldukları memleketlerde, asıl nihai amacımızın yani işçi sınıfının ekonomik kurtuluşunun sağlanmasına yararlı olan bütün siyasi hareketleri desteklemesini de öngörmektedir.'

Ayrıca, temel tüzük maddelerinin yanlış çevrilmesinin, Emekçiler Enternasyonal Derneğinin gelişmesine ve eylemine zararı dokunan yanlış yorumlamalara yol açtığı görülmüştür.

İşçiler tarafından girişilen her türlü hürriyet ve kurtuluş mücadelesinin, sınırsız bir gericilik tarafından engellendiği ve bu gericiliğin, günümüzde, her çeşit sınıf farkını ve hâkim sınıfların bundan türeyen siyasi zorbalığını sürdürmeye çalıştığı görülmektedir.

Ayrıca, bu mülk sahibi sınıflara karşı, proletaryanın bir sınıf olarak ancak kendi partisini kurarak mücadele edeceği ve bu partinin, mülk sahibi sınıfların kurduğu bütün eski partilerden farklı ve onlara karşı olması gerektiği açıktır.

Sosyal devrimin ve onun en yüksek amacı olan sınıfların kaldırılmasının zafere ulaşmasını sağlamak için, proletaryanın, yukarıda sözü edildiği şekilde siyasi bir parti olarak kurulması gereklidir.

Ekonomik mücadeleler sayesinde kurulmuş olan işçi güçleri birliği, işçi sınıfının kendisini sömürenlerin siyasi iktidarına karşı giriştiği mücadelede yine bu sınıfın elinde yararlı bir araç olmalıdır.

Konferans, bütün bu hususları gözönünde bulundurarak, işçi sınıfının mücadelesinde, ekonomik davranış ile siyasi eylemin çözümlenmez şekilde birbirine bağlı olduğunu üyelerine hatırlatır.»

LA HAYE KONGRESİ :

2-7 EYLÜL 1872

Londra konferansından sonra, Birinci

Enternasyonalin beşinci kongresi Hollanda'da la Haye'de toplandı.

La Haye kongresinin toplandığı dönem **Paris Komünü'nün** yenilgisinden sonraki yıllara rastlıyordu. Avrupa gericiliği Komün olayının etkisiyle şahlanmıştı. Enternasyonal ve Enternasyonal üyeleri üzerindeki baskılar yoğunlaşmıştı.

Kongreye sunduğu raporunda, genel Konsey, özetle şöyle diyordu:

«İşçiler!

Bale'de toplanan son Kongremizden bu yana, iki büyük savaş, Avrupa'nın manzarasını değiştirmiş bulunuyor. Bunlar, Fransız - Alman savaşı ve Fransa'daki içsavaştır. Ama bunlardan önce başlayan; bunlarla birlikte gelişen ve daha sonra da devam eden bir üçüncü savaş var. Bu savaş, işçiler Enternasyonal Derneğine karşı yürütülen savaştır...»

Enternasyonalin, Fransız - Alman savaşı karşısındaki tutumu açıklandıktan sonra, raporda şunlar söyleniyordu:

«Enternasyonale karşı girişilen mücadele, son zamanlara kadar özellikle Fransa'da (plebisitten İmparatorluğunun düşüşüne kadar), ve Almanya'da (Cumhuriyetin Prusya'ya karşı dayandığı süre boyunca)yoğunlaşmış bulunuyordu. Ama, Paris Komün ayaklanmasından ve bu ayaklanmanın yenilgiye uğramasından sonra, mücadele genelleşti.

6 Haziran 1871'de Jules Favre, yabancı devletlere bir bildiri göndererek, Komün mültecilerinin suçlu oldukları için teslim edilmelerini istedi ve Enternasyonalin, vatan, mülkiyet, düzen ve aile düşmanı olduğunu iddia ederek, bu teşkilâta karşı bir haçlı seferi açılması gerektiğini ileri sürdü.

Avusturya ve Macaristan bu sözlere hemen uyarak, 13 Haziran tarihinde, Peşte'de, işçi komitesinin ileri gelenlerinin evlerinde araştırma yaptı.

26 Temmuz 1870'de, Avusturya işçi partisi yöneticileri, vatana hıyanet suçundan ötürü zindan cezasına çarptırılmışlardı ve ayda bir gün kendilerine hiçbir yiyecek verilmiyordu. Kararın gerekçesi şöyleydi: «Sanıklar, Alman Eisenach işçi Kongresinin programını kabul ettiklerini bizzat itiraf etmişlerdir. Oysa bu program, Enternasyonalin programını ihtiva etmektedir. Enternasyonalin amacı ise işçi sınıfını mülk sahibi

sınıflardan ve siyasi bağımlılıktan kurtararak hürriyete kavuşturmaktır. Ve bu, Avusturyadaki devletin bugünkü kurumları ile çelişme ve uzlaşmazlık halindedir. Bundan ötürü, Enternasyonalin programını kabul eden ve yaymaya çalışan herkes, Avusturya hükümetini yıkmak için çalışıyor ve bundan ötürü, vatan hıyaneti işliyor demektir.»

27 Mart 1872'de, vatan hıyaneti niteliği taşıyan faaliyetlerde buldukları için, Bebel ve Liehkecht, iki sene hapse mahkûm oldular. Mahkûmiyet kararının gerekçeleri, Viyana'da verilen kararın gerekçelerinin aynıydı. Sacede, Viyanalı hukuk bilginlerinin kararları, sakson yargıçlarınınca da pekiştirilmiş oluyordu.

Aynı yılın 3 Mayıs'ında, Kopenhag'da, merkez komitesinin üç üyesi tevkif edildi (Brix, Pio ve Geleff). Tevkif sebebi, polis yakalamasına rağmen bu üç kişinin açık havada bir toplantı yapmak konusunda diretmeleriydi. Tevkif edilmelerinden sonra, sosyalist fikirlerin, Danimarka hükümetinin siyaseti ile uzlaşmayacağı ve bundan dolayı, bu fikirleri yaymaya kalkışmanın bile Danimarka Anayasasına karşı işlenmiş bir suç olduğu söylenmişti kendilerine. Burada da Viyana mahkemesinin verdiği karar etkili olmuştu. Sanıklar, hâlâ tutuklu bulunmaktadırlar.

Papa Pie IX hazretleri de bu mücadeleye katılmaktan çekinmemiş ve Katolik İşçi delegasyonuna şunları söylemiştir:

«Cumhuriyetçi olan hükümetimiz, hürriyet denilen şey için büyük fedakârlık yapmak zorunda olduğuna inanıyor. Bundan ötürü, bir takım ne idüğü belirsiz insanlara iltica hakkı tanıyor. Bütün Avrupa'ya Paris'e yapacağım bir kere daha yapmak isteyen Enternasyonalcilerin faaliyet göstermesine göz yumuyor. Bu enternasyonalciler, çok korkunç insanlardır; çünkü bunlar Tanrının ve insanın ebedi düşmanları hesabına çalışmaktadırlar. Bunları korumaktan ne yararı olabilir insanın?»

Rus hükümeti de, Enternasyonale karşı girişilen bu genel hücumdan yararlanarak, ülkelerdeki gericilik hareketlerini şiddetlendirme bahanesini bulmuş oldu.

Ama bütün Avrupa hükümetlerinin siyasi zekâsının tümünden doğabilecek baskı ve zulüm tedbirleri, medeni dünyanın bütün gücüyle giriştiği yalan ve iftira kampanyası-

nın yanında önemsiz kalmaktadır.

Bu iftira savaşının tarihte bir başka örneğine rastlamak gerçekten mümkün değildir. Bu savaşın alanı tam anlamıyla milletlerarasıdır ve savaşı yürütmek konusunda, burjuva partilerinin çeşitli organları çok iyi anlaşmış durumdadırlar. Nitekim, büyük Şikago yangınından sonra, telgraflar bütün dünyaya aynı haberi vermişler ve bu korkunç yangının Enternasyonalciler tarafından çıkarıldığı ileri sürmüşlerdi. Doğrusu bu durum karıştırdı, Batı Hint Adalarını kasıp kavuran tayfunun da Enternasyonalcilerin eseri olduğunu söylememelerine şaşacağı geliyor insanın!

Daha evvelki yıllık yayımlarında, genel Konsey bir önceki Kongreden sonra Derneğin gerçekleştirmiş olduğu ilerlemelerin bir özeti vermişti. «Emekçiler! Bu sefer aynı şeyi yapmayışımızın sebebini anlayacaksınız..

Bu konuda sadece şunları söyleyeceğiz : Bale kongresinden ve özellikle Londra Konferansından (Eylül 1871) beri, Enternasyonal, İrlanda'da, İngiltere'de, Hollanda'da, Danimarka'da ve Portekiz'de büyük ilerlemeler gösterdi; Birleşik Devletlerde sağlam bir şekilde teşkilâtlandı; Buenos - Aires'te, Avustralya'da ve Yeni Zelanda'da bile Enternasyonale bağlı kollar kuruldu. Enternasyonal-siz bir sınıf ile Enternasyonal Derneğe sahip bir sınıf arasındaki fark, bugün, dönüp 1848'e baktığımız zaman açıkça görülmektedir. O sırada, işçilerin, kendi öncü kuvvetlerinin Haziran 1848'de yaptığı işleri görüp kavraması için yılların geçmesi gerekmişti. Oysa, Paris Komünü, bütün ülkelerin proleterleri tarafından ortaya çıkar çıkmaz alkışlanmıştır.

İşçi sınıflarının temsilcileri olan sizler, amacı emeğin kurtuluşu ve milli mücadelelerin yerine milletlerarası mücadelenin konması olan bir birliğin savaş organizasyonunu daha da güçlendirmek için bir araya gelmiş bulunuyorsunuz. Hemen aynı zamanda, eski dünyanın taçlı kafaları da, yeni zincirler yapmak ve yeni savaşlar hazırlamak üzere Berlin'de toplanıyorlar.

Yaşasın, Emekçiler Enternasyonal Derneği!

Bu kongrede Bakunin'ci anarşist akımla mücadele gelişti. Bakunciler, Enternasyonal ve Marx'ın etkisindeki genel kurulu tasfiye için çabaladılar.

Bir Bakuncinci şöyle diyordu :

«Biz tecrübelerle dayanıyoruz. Ekonomik mücadelede, genel Konseye ihtiyacımız var mı bizim?»

Konsey daha önce bir grev organize edip yürüttü mü? Siyasî mücadele için bir genel Konseye ihtiyacımız var mı? Genel Konsey şimdiye kadar bir tek barikat kurmamıştır ve kuracağı da yoktur. Peki bu kurul neye yararlı olmuştur? «İşçiler Enternasyonal Derneğinin bir başa ihtiyacı yok mu?» diye sorulacak olursa, cevabımız şudur : Hayır, yoktur!»

Aşlında, genel Konseyin varlığı meselesi ortaya atılmış ve tartışma konusu yapılmış bulunuyordu.

GENEL KONSEYİN NEW YORK'A GÖTÜRÜLMESİ TEKLİFİ

Konseyin görevleri üzerinde tartışılırken, Karl Marx ve Friedrich Engels genel Konseyin Merkezinin New York'a götürülmesini teklif ettiler. Engels bu teklifi şöyle savundu :

«Genel Konsey daima Londra'da bulunmuştu. Çünkü bu şehrin dışında herhangi bir yerde Enternasyonallik niteliğini koruyabilmesi ve belgelerin emniyet içinde saklanabilmesi mümkün değildi. Ne var ki, bugün, aynı emniyeti, Londra'da olduğu kadar New York'ta da sağlamak mümkündür. Avrupa'nın başka hiçbir yerinde sağlanamaz bu.

Londra'da, gruplar arası çatışmalar öyle şiddetli bir dereceye ulaştı ki, merkezini başka bir yere götürülmesi gerekli oldu. Bundan başka, genel Konseye yapılan hücum ve ithamlar çok sürekli ve şiddetli olduğu için Konseyin şimdiki üyelerinden bazıları iyice yorulmuş ve sıkılmış durumdadılar ve bundan ötürü görevlerinden ayrılmak istiyorlar. Meselâ Karl Marx'ın ve benim durumum bu anlattığım gibidir.

Konsey, sekiz yıldır aynı yerde bulunuyor; bir kemikleşmenin önüne geçmek için başka yere götürülmesinde yarar vardır. Nitekim aynı nedenlere dayanarak, daha 1870 de, Marx, genel Konseyin Brüksel'e götürülmesini istemişti. Ama bütün Federasyonlar, o zaman, Konseyin Londra'da kalmasını istediler.

New York'un çok uzak olduğunu söyleyerek itiraz etmeye kalkışmanın pek değeri yok. Çünkü, bu, genel Konseyin işlerine asla

karışmamasını isteyen bazı Avrupa federasyonları için çok daha iyi olacaktır. Uzaktaki olduğu için, genel Konsey, müdahalede bulunamayacak ve genel Konseyin içinde, şu ya da bu federasyonun büyük etki kazanması da önlenmiş olacaktır.»

5. KONGRE TARAFINDAN KABUL EDİLEN KARARLAR

Tüzükle ilgili karar :

«Londra Konferansının (Eylül 1871) verdiği kararın muhtevası dile getiren şu maddede, tüzükte, yedinci maddeden sonraya konacaktır :

Mad. 7 a. — Mülk sahibi sınıfların kollektif iktidarına karşı verdiği savaşta, proletarya, mülk sahibi sınıfların kurduğu bütün eski partilere karşı olarak kendini bizzat ayrı bir parti olarak ortaya koymak şartıyla öyleimde bulunabilir.

Proletaryanın bu şekilde bir siyasî parti olarak teşekkül etmesi, sosyal devrimin ve onun amacı olan sınıfların ortadan kaldırılmasının zorunlu bir şartıdır.

İşçi sınıfının daha önce ekonomik savaş içinde elde etmiş olduğu güçbirliği, sömürücülerin siyasî gücüne karşı yaptığı savaşta, yine bu sınıfın elinde yararlı bir araç olmalıdır.

Toprak ve sermaye sahipleri, ekonomik tekellerini sürdürmek ve emeği boyunduruk altında tutmak için, siyasî imtiyazlarından her zaman yararlandıklarına göre, siyasî iktidarın ele geçirilmesi, proletaryanın en büyük ödevi olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu kararlar, 5 aleyhte, 8 çekimser oya karşılık 29 oyla kabul edildi.

Birinci Enternasyonal'in Sonu

La Haye Kongresinden sonra Enternasyonal içindeki küçük burjuva sapmaları temsil eden Prudhon ve Bakunin taraftarları, büyük bir yenilgiye uğramış ve marksizmin hem ideolojik hem de teşkilatlanma alanında ilerlemesi sağlanmıştı.

Birinci Enternasyonal çeşitli ülkelerin işçileri arasında birliğini gelişmesi ve teşkilatlanmasında büyük rol oynamış ve işçilerin marksizm ile irtibatlarını kurmuştu.

Paris Komününün yenilgi ile sonuçlanmasından sonra işçi hareketinin karşısına yeni meseleler çıkmış ve La Haye Kongresinde, gördüğümüz gibi her ülkede proletaryanın ayrı ayrı partiler etrafında teşkilatlanmasını gereği öne sürülmüştü. Böylece, her ül-

kede sosyalist partilerin kurulmaya başlanması nedeni ile Enternasyonalin örgütsel varlığı gitgide önemi kaybetmeğe başlıyordu.

15. temmuz 1876'da artık, New-York'a taşınmış olan Dernek, son Kongresinde Enternasyonal'in lağvedilmesine karar verdi ve işçi sınıfına hitab eden bir çağrıda bulundu. Bu çağrıda şöyle denilmekteydi :

«Avrupanın bugünkü durumundan ötürü, Enternasyonal lağvetmeğe karar verdik. Buna karşılık, bütün uygar dünyanın bilinçli işçilerinin, bizim ilkerimizi her gün daha geniş bir şekilde benimzediklerini görüyoruz.»
Lenin Birinci Enternasyonal ile ilgili olarak şöyle ediyordu :

«Birinci Enternasyonal unutulmaz bir şeydir. İşçilerin hürriyet için mücadeleleri ebediyen hatırlanacaktır. Şu anda, kurmak mutluluğuna eriştiğimiz dünya sosyalist cumhuriyetinin temellerini Birinci Enternasyonal atmıştır.»

Birinci Enternasyonal dönemi (1864 - 1876) Marks ve Engels'in fikirlerinin hayata uygulanmaya başlandığı yıllardır. Bu dönem aynı zamanda, Avrupa'da demokratik devrimlerin geliştiği, siyasal partilerin kurulup güçlendiği, parlamentoların önem kazandığı dönemdir.

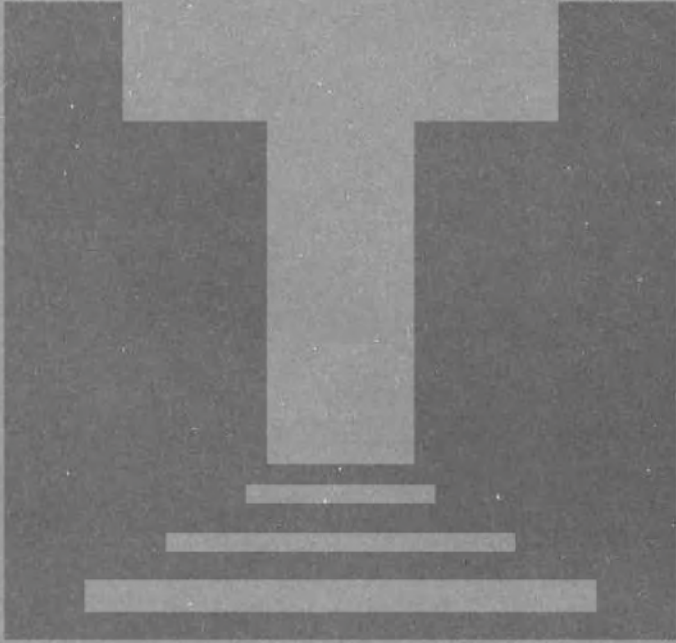
İşçi sınıfının Batı Avrupa'da ve Amerika'da nitel ve nicel olarak geçmiş dönemlerle kıyaslanmayacak ölçüde geliştiği bu dönemde ilk «sosyalist» nitelikli partilerin kurulduğuna şahit olunur. Çeşitli ülkelerde işçilerin siyasal örgütlenmeye hız vermeleri, 1871 Paris Komünü yenilgisinin dersleri, zaferin mutlaka sıkı ve kusursuz bir siyasal örgütlenme ile mümkün olabileceği gerçeğinin anlaşılması her ülkede yeni siyasal partilerin kurulmasına yol açarken, Enternasyonalin örgütsel önemini azaltmıştır. Böylece 1. Enternasyonal kendi örgütsel varlığını lağvetmiştir.

Ancak 1864'den 1867'ya kadarki oniki yıl içinde, işçi sınıfının bilim ve pratiğinden temel küçük burjuva sapmalarına karşı ilk büyük ve ciddi mücadele, bizzat Marks ve Engels tarafından verilmiştir.

Birinci Enternasyonal işçi sınıfının ve işçi sınıfı mücadelesinin şaşmaz ilkesi olan enternasyonalizmin en iyi örneklerini vermiştir. Bu örnekler daha sonraki mücadeleye ışık tutacaktır.

Gelecek Sayıda : İkinci Enternasyonal ve İkinci Enternasyonalin Yıkılışı

ilke 10 LİRA
AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

TÜSTAV